

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Finanční gramotnost vybraných skupin obyvatelstva

Kateřina Jabulková

© 2024 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Kateřina Jabulková

Ekonomika a management

Název práce

Finanční gramotnost vybraných skupin obyvatelstva

Název anglicky

Evaluation of financial literacy of selected groups of the population

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě zhodnocení úrovně finanční gramotnosti u vybrané skupiny obyvatelstva identifikovat nedostatky, které může testovaná skupina vykazovat a navrhnout řešení, jak tyto nedostatky eliminovat či jim předcházet.

Metodika

Diplomová práce bude vycházet ze zpracování teoretických východisek pro vytvoření praktické části práce.

Teoretická východiska budou zpracována metodou deskripce a definice na základě samostatného studia literatury a jiných adekvátních zdrojů (česká i zahraniční odborná literatura, odborné články a aktuální internetové zdroje), které se váží k dané problematice. Zpracováním literární rešerše bude upřesněn cíl práce, jehož dosažení bude předmětem vlastní práce.

Vlastní práce bude vycházet z dotazníkového šetření týkajícího se finanční gramotnosti. Hlavním nástrojem pro zpracování výsledků šetření je analýza získaných primární dat a jejich zpracování. Zjištěné výsledky budou v závěru práce vyhodnoceny a diskutovány, následně budou stanovena doporučení či návrhy pro zlepšení stávající situace u cílové skupiny obyvatel.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

finance, finanční gramotnost, sazba, student, úvěr

Doporučené zdroje informací

- BLAŽEK, Lukáš a Pavla VRABCOVÁ. Finanční gramotnost. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2019. ISBN 978-80-87839-99-7.
- CHYTILOVÁ, Helena. Economic literacy and money illusion: an experimental perspective. London: Routledge, Taylor & Francis Group, 2018. Routledge advances in experimental and computable economics. ISBN 978-1-138-23557-1.
- KLÍNSKÝ, Petr, Otto MÜNCH a Danuše CHROMÁ. Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy. Desáté, přepracované vydání. Praha: Eduko nakladatelství, 2019. ISBN 978-808-8057-628.
- KOBLINER, Beth. Get a Financial Life: Personal Finance in Your Twenties and Thirties. USA: Touchstone Books, 2016. ISBN 1476782385.
- SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL. Osobní finance: řízení financí pro každého. 3. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2020. Finance (Grada). ISBN 978-802-7128-860.
- ZOKAITYTE, Asta. Financial literacy education: edu-regulating our saving and spending habits. Cham: Palgrave Macmillan, [2017]. ISBN 978-3-319-55016-9.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Markéta Beranová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 18. 10. 2023

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Finanční gramotnost vybraných skupin obyvatelstva" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.03.2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Markétě Beranové, Ph.D. za její cenné rady, vstřícný přístup a odborné vedení mé diplomové práce. Děkuji také Obchodní akademii a VOŠ Příbram a Gymnáziu a SOŠE Sedlčany za jejich spolupráci v rámci dotazníkového šetření.

Finanční gramotnost vybraných skupin obyvatelstva

Abstrakt

Diplomová práce zkoumá finanční gramotnost na střední škole ekonomického a neekonomického zaměření, konkrétně u studentů Obchodní akademie a VOŠ Příbram a Gymnázia a SOŠE Sedlčany. Cílem této práce je zhodnotit úroveň finanční gramotnosti studentů středních škol s ekonomickým a neekonomickým zaměřením, porovnat výsledky a zpracovat návrhy a doporučení pro eliminování nedostatků v oblasti finanční gramotnosti.

V teoretické části práce jsou charakterizovány základní pojmy: gramotnost, funkční gramotnost a gramotnost finanční. Dále jsou popsány jednotlivé složky finanční gramotnosti: peněžní, cenová a rozpočtová gramotnost a také další důležité pojmy z problematiky finanční gramotnosti. Praktická část se pak věnuje vyhodnocení dotazníkového šetření, testování vybraných nulových hypotéz, zhodnocení celkové úspěšnosti napříč ročníky podle pohlaví a také jsou porovnány jednotlivé školy podle úspěšnosti. Na základě zhodnocení a porovnání výsledků bylo zjištěno, že obě školy dosahují dobrých výsledků. Při porovnávání celkové úspěšnosti si vedla lépe střední škola s ekonomickým zaměřením než střední škola s neekonomickým zaměřením. Z pohledu pohlaví větší úspěšnosti dosáhli o nepatrný rozdíl muži než ženy. Z pohledu studovaného ročníku si nejlépe vedli studenti čtvrtého ročníku.

Klíčová slova: finance, finanční gramotnost, sazba, student, úvěr

Evaluation of financial literacy of selected groups of the population

Abstract

This thesis examines financial literacy in a secondary school of economics and non-economic focus, specifically at students of the Business Academy and the College of Business in Příbram and Gymnasium and Secondary School of Education Sedlčany. The aim of this work is to evaluate the level of financial literacy of students of secondary schools with economic and non-economic focus, to compare the results of and to elaborate proposals and recommendations for elimination of deficiencies in the field of financial literacy.

In the theoretical part of the thesis the basic concepts are characterized: literacy, functional literacy and financial literacy. Furthermore, the individual components of financial literacy are described: money, price and budget literacy, as well as other important concepts of financial literacy. The practical part is then devoted to the evaluation of the questionnaire survey, the testing of selected null hypotheses, the evaluation of the overall success rate across grades by gender, and also the comparison of schools by success rate. Based on the evaluation and comparison of the results, both schools were found to be performing well. When comparing the overall pass rate, the secondary school with economics major performed better than the secondary school with non-economics major. In terms of gender, males achieved greater success by a marginal difference than females. In terms of year studied, fourth year students performed best.

Keywords: finance, financial literacy, rate, student, credit

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
2.2.1 Dotazníkové šetření	12
2.2.2 Statistické metody	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Gramotnost a funkční gramotnost	16
3.2 Finanční gramotnost.....	17
3.2.1 Definice finanční gramotnosti	17
3.3 Složky finanční gramotnosti	18
3.3.1 Peněžní gramotnost.....	18
3.3.2 Cenová gramotnost	22
3.3.3 Rozpočtová gramotnost	29
3.4 Finanční produkty	31
3.4.1 Bankovní účty	31
3.4.2 Spoření	33
3.4.3 Pojištění	36
3.4.4 Investice	40
3.4.5 Úvěry	42
3.5 Následky finanční negramotnosti.....	45
3.6 Instituce zabývající se finanční gramotností	47
3.7 Charakteristika vybrané skupiny	50
4 Vlastní práce	51
4.1 Charakteristika výběrového souboru.....	51
4.1.1 Obchodní akademie a VOŠ Příbram.....	51
4.1.2 Gymnázium a SOŠE Sedlčany	52
4.2 Výsledky dotazníkového šetření	54
5 Výsledky a diskuse	79
5.1 Zhodnocení celkové úspěšnosti.....	79
5.2 Diskuse nad získanými výsledky	83
5.3 Návrhy a doporučení	86
6 Závěr	89
7 Seznam použitých zdrojů	91
8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratek	97

8.1	Seznam obrázků	97
8.2	Seznam tabulek.....	97
8.3	Seznam grafů.....	97
8.4	Seznam použitých zkratk.....	98
9	Přílohy	99

1 Úvod

V dnešní moderní době se všeho neustále mění a vyvíjí, to se samozřejmě týká i finančního prostředí. Proto je velmi důležité rozumět financím a správně o nich rozhodovat. Vzhledem k tomu, že správná finanční rozhodnutí mají zásadní vliv na život každého z nás i celé společnosti, stala se finanční gramotnost nezbytnou součástí moderního života. Pro úspěšné řízení osobních financí, vytváření dlouhodobých plánů a zajištění finančního zabezpečení je třeba ovládat základní finanční pojmy a schopnosti. Vědomosti a schopnosti týkající se finanční gramotnosti ovlivňují každodenní rozhodování jednice. Každý člověk by měl být schopný efektivně nakládat se svými finančními prostředky, tvořit rezervy, sestavovat si rozpočet, vhodně používat bankovní účet, rozumět pojištění a penzijním plánům, rozumně nakládat s úvěry a půjčkami a také znát rizika a následky spojené s touto oblastí.

Finanční gramotnost nemá dopad pouze na člověka, nýbrž na celou ekonomiku, jelikož finančně vzdělaná společnost má pozitivní dopad na ekonomiku státu a prosperitu společnosti. Naopak nedostatečná úroveň finanční gramotnosti může vyvolat vážné důsledky. Nepříznivé životní situace mohou postihnout jednotlivce, ale také celé rodiny. Počet zadlužených domácností stále roste. Domácnosti se zadlužují, dostávají se do situací, kdy jejich výdaje jsou vyšší než příjmy, nemají žádné finanční rezervy. V momentě, kdy nastane jakákoliv nepříznivá situace, domácnost nemá dostatečnou rezervu a situaci, tak musí řešit půjčkou, kterou to však nekončí. Mnohdy to totiž končí až v momentě, kdy přichází exekutor a domácnost přichází o svůj majetek, v horším případě může domácnost ztratit i svůj domov.

Je proto zásadní zaměřit se na mladou generaci, která je na samém začátku. Mladí lidé se mohou vzdělat v oblasti finanční gramotnosti, ještě než dostudují. Po dostudování střední či vysoké školy, budou totiž vystaveni spoustě finančních rozhodnutí. Pokud budou mít správné vzdělání v oblasti finanční gramotnosti, mají větší šanci na vybudování bohatství a dosažení finanční nezávislosti. Je rovněž důležité, aby mladí lidé byli schopni rozeznat finanční podvody, rizikové investice a aby byli ostražití s ohledem na technologické pokroky ve finanční sféře.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě zhodnocení úrovně finanční gramotnosti u vybrané skupiny obyvatelstva identifikovat nedostatky, které může testovaná skupina vykazovat a navrhnout řešení, jak tyto nedostatky eliminovat či jak jim předcházet.

2.2 Metodika

Základem diplomové práce bylo zpracování teoretických východisek, jež byla zpracována metodou deskripce na základě studia literatury a jiných zdrojů vážící se k problematice finanční gramotnosti. Správné zpracování literatury je zásadní pro správné porozumění danému tématu Hendl a Remr (2017). Vlastní práce bude zpracována na základě dotazníkového šetření, které bude uskutečněno na dvou středních školách ve všech ročnících. Výsledky šetření budou dále zpracovány graficky, poté bude provedeno testování vybraných hypotéz a závěrem bude zhodnocena celková úspěšnost podle pohlaví, stupně studia a zároveň proběhne porovnání obou středních škol. Výsledky budou v závěru práce diskutovány s ostatními autory a následně budou navržena doporučení, jak eventuálním nedostatkům předcházet. Teoretická východiska budou obsahovat základy z oblasti finanční gramotnosti jako – gramotnost, funkční gramotnost, finanční gramotnost a její definice, dále bude gramotnost rozdělena na jednotlivé složky. Nelze opomenout ani na finanční produkty a následky finanční negramotnosti. Bude také zaměřeno na instituce zabývající se finanční gramotností a v neposlední řadě bude charakterizována vybraná skupina.

2.2.1 Dotazníkové šetření

Vlastní práce vychází z nejběžnější formy získávání primárních dat, a to z dotazníkového šetření. Podle Sedlákové (2014) se jedná o nejvhodnější formu dotazování pokud tazatel chce znát, jak vnímá danou problematiku cílový respondent, jaké má ohledně problematiky názory a znalosti nebo také, jak ji bude řešit v budoucnu.

Příprava dotazníku

Na začátku již bylo řečeno, že problematikou finanční gramotnosti se zabývalo nespočet autorů i organizací, a proto byl dotazník inspirován oficiálním dotazníkem Ministerstva financí České republiky. Toto šetření bylo provedeno v roce 2010 a v roce 2015 agenturou

STEN/MARK. V roce 2020 totéž šetření provedla společnost PPM FACTUM RESEARCH. Autorka použila některé otázky z tohoto šetření, jež následně upravila, a do dotazníku přidala i vlastní otázky. Dotazník je uveden v příloze 1.

Konečná podoba dotazníku

Dotazník byl složen z 23 otevřených i uzavřených otázek, první tři otázky byly identifikační, dalších dvanáct otázek zjišťovalo názory a postoje respondentů na tuto problematiku. V závěru bylo osm otázek, jež zjišťovalo znalosti respondentů. Tyto otázky zjišťovaly především znalost obecných pojmů z oblasti finanční gramotnosti. Prostřednictvím těchto vědomostních otázek lze porovnat, jak si vedou žáci jednotlivých škol mezi sebou a především lze zhodnotit jejich znalosti ohledně finanční gramotnosti.

Výběrový soubor

Pro dotazníkové šetření byly vybrány dvě střední školy. Škola s ekonomickým zaměřením, tedy Obchodní akademie a VOŠ Příbram a škola s neekonomickým zaměřením Gymnázium a SOŠE Sedlčany. Dotazníkové šetření proběhlo v listopadu roku 2023 a celkově se ho zúčastnilo 433 studentů z 1. – 4. ročníků. Přičemž z gymnázia se šetření zúčastnilo 180 studentů a z obchodní akademie 253 studentů. Pro vyhodnocení výsledků z dotazníkového šetření jsou respondenti rozděleni podle studované střední školy. Tato charakteristika dále slouží i pro porovnání výsledků jednotlivých škol mezi sebou. Pro testování vybraných hypotéz jsou dále sledovány i charakteristiky jako je studovaný ročník nebo pohlaví respondenta.

Metodika sběru dat a způsob zpracování dat

Sběr dat byl realizován prostřednictvím tištěných dotazníků za přítomnosti tazatele, jež zaručilo stoprocentní návratnost dotazníků a zároveň zabránilo celé řadě nevýhod, na které upozorňuje Hendl a Remr (2017). Výsledky z dotazníkového šetření byly zpracovány do tabulek a grafů. Dále byly také použity nástroje jako kontingenční tabulky, které byly využity pro testování statistických hypotéz. Zmíněné statistické metody jsou popsány níže v kapitole 2.2.2.

2.2.2 Statistické metody

Pro testování vybraných hypotéz byly použity statistické metody, které jsou dále popisovány v této kapitole. Bylo stanoveno šest nulových hypotéz, které byly vyhodnoceny pomocí dalších statistických nástrojů, jež budou v této části charakterizovány.

Chí – kvadrát test nezávislosti

Nejprve byla data zpracována do jednotlivých kontingenčních tabulek, jež se používají pro testování nezávislosti dvou náhodných znaků. Kontingenční tabulky zajišťují snadný popis zastoupení jednotlivých kategorií nebo hodnot dané proměnné. Pro výpočet chí-kvadrát testu je zásadní vycházet z rozdílu skutečných n_{ij} a teoretických n_{oj} četností. Teoretické četnosti se vypočítají jako součin marginálních četností dělený celkovým rozsahem souboru. Nulová hypotéza H_0 tvrdí, že mezi sledovanými znaky neexistuje závislost (Kába a Svatošová, 2012).

χ^2 - test nezávislosti má tvar:

$$\chi^2 = \sum \sum \frac{(n_{ij} - n_{oj})^2}{n_{oj}} \quad (1)$$

Výsledná hodnota je dále porovnávána s kritickou hodnotou na vybrané hladině významnosti α , která je pro tuto práci $\alpha = 5 \%$. V případě, že je vypočtená hodnota vyšší než kritická hodnota, nulovou hypotézu lze zamítnout (Kába a Svatošová, 2012).

Kába a Svatošová (2012) uvádí, že aby bylo možné χ^2 test nezávislosti použít, je důležité dodržet následující podmínky. Teoretické četnosti musí být v 80 % větší než pět a žádná z teoretických hodnot nesmí být menší než jedna. Pokud tyto podmínky nelze splnit je možné některé skupiny sloučit. Sloučení musí být logické, věcně správné, a dobře vysvětlitelné. Po sloučení je zásadní znovu zjistit, zda jsou dodrženy podmínky pro testování.

Cramerův koeficient kontingence

Pro zjištění síly závislosti v kontingenční tabulce, je vhodným nástrojem Cramerův koeficient kontingence. Pro jeho výpočet se používá χ^2 nebo také (K), dále je nutné znát

počet respondentů (n) a proměnnou m , jež představuje menší hodnotu z počtu řádků a sloupců. Podle Budíkové a kol. (2010) se koeficient vypočte následovně:

$$V = \sqrt{\frac{K}{n(m-1)}} \quad (2)$$

Podle Svatošové a Káby (2012) vychází výsledná míra z hodnot (0;1). Síla závislosti se určuje podle toho, zda výsledná hodnota je blíže k hodnotě nula nebo jedna. Čím více se výsledná hodnota přibližuje k hodnotě jedna, tím je síla závislosti vyšší a naopak. Pokud výsledná hodnota bude rovna hodnotě nula, neexistuje zde závislost. Pro lepší vyhodnocení závislosti, bude v této práci dodrženo rozdělení výsledných hodnot podle Budíkové a kol. (2010), která popisuje intervaly následovně. O slabou závislost se jedná, pokud je hodnota od 0,1 – 0,3. Pokud je hodnota vyšší než 0,3 a zároveň menší než 0,7 jedná se o střední závislost. A pokud je hodnota vyšší než 0,7 jedná se o silnou závislost.

3 Teoretická východiska

V této kapitole budou zpracována teoretická východiska metodou deskripce, z odborných zdrojů, jež se váží k této problematice. Nejprve budou vymezeny pojmy gramotnost a funkční gramotnost dle samotný termín finanční gramotnost, a budou detailně popsány složky finanční gramotnosti jako, peněžní, cenová a rozpočtová gramotnost. Další část bude zaměřena na finanční produkty a jejich popis. Nelze opomenout ani na následky finanční negramotnosti, instituce zabývající se finanční gramotností, a na závěr bude pozornost zaměřena na charakteristiku vybrané skupiny.

3.1 Gramotnost a funkční gramotnost

Zprvu je nutné vymežit pojem gramotnost, každý tento pojem chápe jinak. Zjednodušeně se za gramotného člověka považuje ten, kdo umí číst a psát. Naopak za negramotného se považuje ten, který to neumí. Podle statistického ústavu UNESCO (2023) je definice gramotnosti: *„Gramotnost je schopnost identifikovat, chápat, interpretovat, tvořit, komunikovat a počítat s využitím tištěných a psaných materiálů spojených s různými souvislostmi. Gramotnost zahrnuje kontinuální učení, které jednotlivcům umožňuje dosahovat jejich cílů, rozvíjet jejich znalosti a potenciál a plně se zapojit do jejich komunity a širší společnosti. Obecně gramotnost zahrnuje také matematickou gramotnost, tedy schopnost provádět jednoduché aritmetické výpočty.“* Podle Ševčíka (2017) je gramotnost něco s čím se jedinec nenarodí, postupem času je gramotnost ovlivňována především způsobem výchovy a vzděláním, kterého se v průběhu života jedince dostává.

Spojení gramotnosti s každodenním životem vede až do podoby tzv. funkční gramotnosti. Znamená to tedy, že funkční gramotnost přesahuje schopnost číst, psát a počítat, více se zaměřuje na informace každodenního života, jejich zpracování, pochopení a orientování se v nich (Ševčík, 2017). Durden-Myers a kol. (2022) uvádí, že funkční gramotnost není již jen o schopnostech, nýbrž o dovednostech jako pozorovat, chápat a zapojovat se v každodenním životě. Podle Mihalčové a kol. (2014) do funkční gramotnosti spadají oblasti: kulturní, emocionální, mediální, finanční a zdravotní gramotnost.

3.2 Finanční gramotnost

Finanční gramotnost znamená schopnost porozumět penězům a efektivně s nimi hospodařit. V této době je porozumění penězům mnohem důležitější než dříve. Záměrem finanční gramotnosti je, aby se každý jednotlivec naučil, jak finančně zabezpečit sebe i svou rodinu, aby dokázal přemýšlet nad svými příjmy a výdaji a plánoval svůj rozpočet. Každý jedinec by také měl vědět, jak si našetřit peníze, kde spořit nebo zda peníze raději investovat (Blažek a Vrabcová, 2019).

Podle autorů Saeedi a Hamedi (2018, s. 8) je úroveň finanční gramotnosti zásadní z hlediska velké škály nabízených produktů na finančním trhu, které jsou nabízeny od různých institucí. Vysoká úroveň finanční gramotnosti má značné výhody pro investora jako např. ochrana, vlastní odpovědnost a správné rozhodování.

3.2.1 Definice finanční gramotnosti

Nejprve bude definován základní pojem finanční gramotnost, který nelze popsat jen jednou definicí, a to z důvodu, že si pod tímto pojmem každý jedinec představí něco jiného. Z důvodu odlišnosti v definicích od celé řady autorů bude v této práci vycházeno ze základní definice České republiky. Definice byla vydána v roce 2010 Ministerstvem financí a byla schválena ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva průmyslu a obchodu a Českou národní bankou. Definice je obsahem Národní strategie finančního vzdělávání a zní následovně: *„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz, cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.“* (MF ČR, 2020).

Obsah Národní strategie finančního vzdělávání byl v roce 2020 rozšířen o specifické skupiny dospělých např. penzisty a osoby bez práce. Definice Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 byla upravena Ministerstvo financí ČR (2020) ji definuje následovně: *„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování“.*

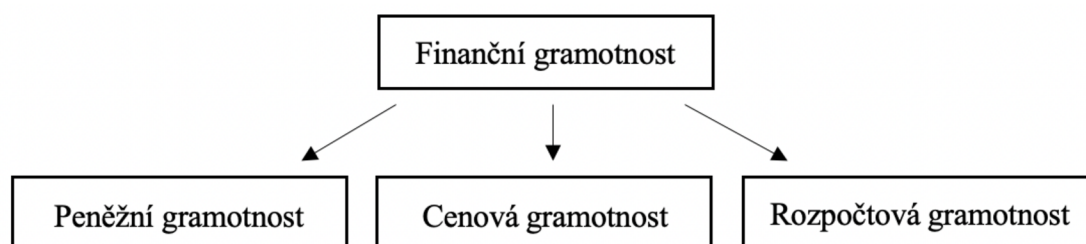
Nelze opomenout ani definici, jež byla vydána Organizací pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD), a definuje finanční gramotnost jako: „*Kombinace povědomí, znalostí, dovedností, postojů a chování, které jsou nezbytné pro provádění optimálních finančních rozhodnutí a dosažení individuálního blahobytu.*“ (OECD, 2018).

Finanční gramotnost je také vymezena celou řadou tuzemských i zahraničních autorů. Například autoři Lusardi a Mitchell (2014, str. 6) definují pojem finanční gramotnosti jako: „*Schopnost zpracovávat ekonomické informace a činit informovaná rozhodnutí týkající se finančního plánování, hromadění majetku, dluhů a důchodů.*“ Ali a kol. (2014) definuje pojem jako „*znalosti a porozumění finančním pojmům a dovednosti, motivace a sebedůvěra při uplatňování těchto znalostí a porozumění za účelem přijímání efektivních rozhodnutí v různých finančních souvislostech.*“ Zokaityte (2017, str. 5) jednoduše definuje pojem jako: „*schopnost číst, chápat a zpracovávat finanční informace a jednat na jejich základě při přijímání finančních rozhodnutí.*“

3.3 Složky finanční gramotnosti

Pro tuto práci je stěžejní rozdělit finanční gramotnost na jednotlivé složky. Finanční gramotnost je dle Škváry (2016, s. 9) tvořena následujícími složkami: peněžní, cenovou a rozpočtovou gramotností. Jednotlivé složky budou samostatně pospány v následujících kapitolách.

Obrázek 1 Složky finanční gramotnosti

Zdroj: Vlastní zpracování podle Škváry (2016)

3.3.1 Peněžní gramotnost

První složka, jež bude popsána je peněžní gramotnost. V peněžní gramotnosti bude zmíněna definice peněz, jakou mají peníze funkci, dále bude zaměřeno na historii peněz, budou popsány formy peněz a závěrem bude vysvětlena nabídka a poptávka po penězích na trhu.

Peníze

Samotný pojem peníze představuje několik významů. Lze si představit peníze, kterými se platí ve formě hotovosti (mince, bankovky) nebo bezhotovostní platbou za produkty a služby. Peníze také mohou vyjadřovat hodnotu majetku nebo bohatství (Škvára, 2016). Pojem peníze lze vystihnout několika definicemi, například dle Škváry (2016, s. 11), který definuje peníze jako: „*Peníze jsou jakékoli aktivum všeobecně přijímané při placení za zboží a služby nebo při placení dluhu.*“

Definici peněz je možné rozdělit na teoretickou či empirickou definici (Beranová a Pfeiferová, 2020). **Teoretická definice** peněz byla již zmíněná výše. Tedy za peníze lze považovat cokoli, čím zaplatíme za zboží či službu, a co druhá strana přijme pro její úhradu. Peníze jsou charakteristické zbožím a plní tři základní funkce (Kantnerová, 2016). Hlavní funkcí peněz je, že se používá jako **prostředek směny**. Tedy, když máme nějakou potřebu statku či služby, získáme ji směnou za peníze. Peníze jako **zúčtovací jednotka** znamená to, že jsou měřítkem hodnot zboží nebo také **uchovatelem hodnot**, lidé drží své peníze jako úspory (Lipovská, 2017).

Oproti tomu **empirická definice** peněz vysvětluje peníze ve spojitosti s ekonomickou aktivitou, jelikož změny tempa růstu mají vliv na makroekonomické proměnné. Empirická definice peněz nejlépe vystihuje peníze pomocí tzv. **peněžních agregátů** (Beranová a Pfeiferová, 2020). Pomocí peněžního agregátu lze sledovat množství určitého druhu peněz, který je v oběhu. Jedná se o tři základní typy peněžních agregátů, které se označují písmenem M a číslicí, ty se rozdělují podle dané úrovně likvidity (Beranová a Pfeiferová, 2020). V následující tabulce 1 je zobrazen obsah peněžních agregátů.

Tabulka 1 Rozdělení peněžních agregátů

Druh	M1	M2	M3
Oběživo	X	X	X
Jednodenní vklady	X	X	X
Vklady se splatností do dvou let		X	X
Vklady s výpovědní lhůtou do tří měsíců		X	X
Repo operace			X
Akcie / podílové listy			X
Emitované duhové cenné papíry do 2 let			X

Zdroj: vlastní zpracování podle ČNB (2023a)

Historie peněz

Peníze se v průběhu historie různě vyvíjeli, až do podoby, ve které jsou známy dnes. Nejstarší formou peněz jsou tzv. směny v naturáliích. Lidé mezi sebou vyměňovali statky za statky. Může se to zdát jednodušší, protože lidé mohli statek A vyměnit za statek B. Nevýhodou této směny bylo, že málokdy se podařilo nalézt člověka, který by statek B vyměnil za statek A, proto muselo proběhnout více směn než člověk získal to, co vlastně potřeboval. S vývojem dělby práce vznikly komoditní peníze, za které se nejvíce považovaly – dobytek, plátno či potraviny a byly cenné i pro společnost (Samuelson a Nordhaus, 2013). Kvůli značným nevýhodám v dělitelnosti, trvanlivosti a uskladnění komodit se začaly prosazovat drahé kovy jako stříbro a zlato. Později se z těchto kovů začaly vyrábět mince. Mince přinesly velký pokrok v obchodování, jejich velkou výhodou bylo, že měly danou hodnotu podle toho, z jakého kovu byly vyrobeny. Avšak z důvodu nedostačující nabídky drahých kovů vznikly papírové peníze tzv. papírové státopvky (Kantnerová, 2016). Později vznikly i bankovky, které už byly podobné bankovkám tak, jak je známe i my. V současnosti jsme v době tzv. neviditelných peněz, které jsou uloženy na bankovních účtech (Samuelson a Nordhaus, 2013). Historie peněz je velmi rozsáhlá, dále budou popsány peníze, jak jsou známy v současné době.

Formy peněz

- Hotovostní peníze – sem patří mince a papírové peníze. Mince je vyrobena z kovu, má přesně daný tvar, hmotnost i složení. Mince se odlišují velikostí a tvarem. V České republice mince existují v nominálních hodnotách 1, 2, 5, 10, 20 a 50. Papírové peníze jsou v nominálních hodnotách 100, 200, 500, 1 000, 2 000, a 5 000 (Beranová a Pfeiferová, 2020). Každá bankovka obsahuje šest ochranných prvků jako: vodoznak, okénkový proužek s mikrotextem, barevné vlákna, soutiskovou značku, skrytý obrázek a mikrotext. Ještě existují dva ochranné prvky, které se používají u bankovek vyšších hodnot. Jedná se o ochranný prvek – proměnlivá barva, která se používá u bankovek od hodnoty 500, druhý ochranný prvek – iriscidentní pruh se používá u bankovek od hodnoty 1 000 (ČNB, 2023b).

Hotovostní peníze hrají zásadní roli jako všeobecně přijímaná forma platby. Skoro každá země má svou vlastní měnu. Česká republika má české koruny, jež jsou vydávány Českou národní bankou. Pravidla oběhu peněz jsou stanovena v zákonu o oběhu

bankovek a mincí, který vymezuje různé aspekty jako například, kdo může peníze přijímat, v jakém stavu peníze musí být a jaké bankovky je nutné zadržet z důvodu padělání (MF ČR, 2017).

Mince i bankovky se při oběhu různě poškodí. Jestliže je bankovka lehce opotřebená – znečištěná, pomačkaná v důsledku oběhu lze s takovou bankovkou platit, když se ale dostane do rukou banky, vrátí ji ČNB výměnou za novou. Druhým typem je standardní poškození. Jedná se o bankovku, kterou obchodník nemusí přijmout. Bankovka je celá, či má maximálně dvě části anebo celková plocha bankovky tvoří více než polovinu. Banka bankovku vrátí ČNB výměnou za novou. Posledním typem je poškození nestandardní, kdy chybí více než polovina bankovky. Tento typ nemusí přijmout ani obchodník, ani banka. Nevymění jí ani ČNB (MF ČR, 2017).

- Bezhotovostní peníze – řadí se sem vklady a peníze na bankovních účtech. V současnosti se jedná o nejpoužívanější druh peněz. Peníze na bankovních účtech lze kdykoliv vybrat ve formě hotovostních peněz (Revenda a kol., 2015). U bezhotovostních peněz je důležité se zmínit o kreditních a bankovních kartách, které jsou blíže popsány v kapitole 3.4.1.

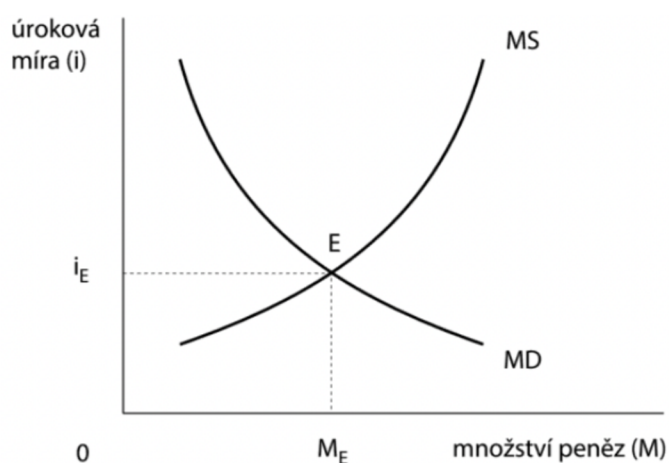
Nabídka a poptávka po penězích a rovnováha na trhu

Nabídka peněz představuje sumu peněz, která je v ekonomice k dispozici. Jedná se o celkové množství peněz, které obíhá v určitém ekonomickém systému. Nabídka peněz se značí MS a vzhledem k velkému množství forem peněz, se tato peněžní zásoba vymezuje pomocí peněžních agregátů, o kterých bylo zmíněno výše. O tom, jaké množství peněz bude nabízeno rozhodují následující činitelé: vývoj ekonomického růstu, změny cenové hladiny a rychlost oběhu peněz (Vlček, 2016).

Poptávka po penězích vyjadřuje sumu peněz, kterou chtějí lidé držet proto, že si chtějí vytvořit rezervu, kterou využijí v horších časech, aby byli kdykoliv schopni si koupit nějaké zboží či službu, anebo z důvodu použití peněz jako uchovatele hodnot (Vlček, 2016). Poptávka po penězích se značí MD . Poptávku po penězích ovlivňují tyto činitelé: zvyšující se reálné důchody, rostoucí cenová hladina a ostatní příčiny (Vlček, 2016).

Při střetu nabídky a poptávky po penězích se utváří cena, v tomto případě peněz je cenou úroková míra. **Rovnováha na trhu** peněz nastane, pokud je rovnovážné množství peněz v grafu 1 znázorněné M_E nabízeno za rovnovážnou úrokovou míru v grafu značenou i_E (Vlček, 2016).

Graf 1 Rovnováha na trhu peněz

Zdroj: Jurečka (2017)

3.3.2 Cenová gramotnost

V této kapitole je důležité věnovat pozornost trhu a ceně a dále základním makroekonomickým ukazatelům, které jsou vzájemně provázané: inflace, HDP a nezaměstnanost.

Trh a cena

Trh je místo, kde se střetává nabídka prodávajících a poptávka kupujících po určitém zboží či službě. Subjekty zde určují cenu výrobků a služeb, za kterou se bude zboží či služba prodávat a nakupovat (Samuelson a Nordhaus, 2013).

Podle Vlčka (2016) existují tyto tři typy trhů:

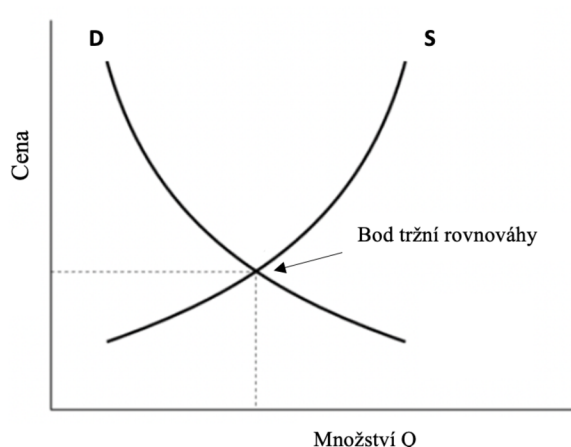
- Trh výrobních faktorů – trh práce, trh kapitálu a trh půdy a přírodních zdrojů
- Finanční trhy – trh peněz a trh kapitálu
- Trh výrobků a služeb

Důležitými subjekty na trhu jsou domácnosti, výrobci a stát. Domácnosti na trhu výrobků a služeb nakupují statky a služby, aby uspokojily své potřeby a zároveň jsou na trhu výrobních faktorů jsou na straně nabídky, kde nabízejí svou práci. Výrobci na trhu výrobků

a služeb prodávají své zboží, za účelem dosažení zisku a naopak na trhu výrobních faktorů jsou na straně poptávky (Vlček, 2016).

Nabídka a poptávka na trhu určuje cenu. Cena vyjadřuje peněžní znázornění hodnoty zboží. Je to také peněžní částka uhrazená za prodané zboží či službu. Vzniká na základě střetu nabídky a poptávky na trhu. Bod, který vznikne tímto střetem se nazývá rovnovážný bod neboli rovnovážná cena (Jurečka, 2017). Tento jev je zobrazen ve schématu 2.

Graf 2 Schéma rovnovážné ceny

Zdroj: vlastní zpracování podle Škváry (2016)

Ceny působí na rozhodování prodávajících a kupujících na trhu. Při vyšších cenách spotřebitelé nakupují méně, naopak při nižších cenách spotřebitelé nakupují více. Výrobce se při vyšších cenách bude snažit více vyrobit a při nižších cenách se snaží produkovat méně. Lze konstatovat, že rovnováha na trhu je udržována pomocí cen (Samuelson a Nordhaus, 2013).

Ceny jsou rovněž regulovány, podléhají zákonu o cenách. Existují dva typy regulace cen, a to úředně stanovené ceny a věcně usměrňování cen (Škvára, 2016). Věcně usměrňované ceny se používají např. u vody a dopravy. Úředně stanovené ceny obsahují pevné a maximální ceny. Výši pevných cen nelze měnit a používají se např. u cigaret. Maximální ceny jsou ceny, jejichž výši nelze přesáhnout (MF ČR, 2022).

Inflace

V současné době je inflace nejrozšířenějším tématem, každá ekonomika tento jev určitě zažila, proto je důležité, aby každý jedinec věděl, co tento jev způsobuje a co to vlastně znamená. Ryan a Ryan (2017) uvádí, že inflace je jev, kdy roste cenová hladina zboží a služeb v časovém období. Při inflaci se snižuje kupní síla peněz. Podle Doubkové a Tomka (2016, s. 27) to tedy znamená, že za stejné množství produktů či služeb zaplatí jednotlivci více než při předchozím nákupu. Tento případ byl ukázkou toho, kdy cenová hladina roste. Cenová hladina může také klesat, tento jev se nazývá deflace. Jenže cenová hladina nemusí růst ani klesat, v tomto případě je cenová hladina neměnná a jedná se tak o cenovou stabilitu (Jurečka, 2017). Dále může nastat situace, kdy se hodnoty cen stále zvyšují, ale tempo inflace se pomalu zpomaluje. Ryan a Ryan (2017) tuto situaci nazývá jako dezinflaci.

Pokud nastává situace, kdy roste cenová hladina existuje několik ukazatelů, podle kterých ji lze změřit. Nejpoužívanějším ukazatelem je index spotřebitelských cen (CPI) z anglického *Customer Price Index*. Jeho výpočet závisí na tzv. spotřebitelském koši, který obsahuje výrobky a služby, které spotřebuje typická rodina v daném roce. Další metoda výpočtu je implicitní cenový deflátor (IPD), jenž zahrnuje veškeré statky zastoupené v ekonomice. Metoda CPI zahrnuje pouze některé statky oproti této metodě, která zahrnuje všechny statky. Proto lze říct, že tato metoda výpočtu lépe vystihuje cenový vývoj (Jurečka a kol., 2023). Pro výpočet hodnoty inflace je zásadní znát výpočet míry inflace. Míra inflace se vypočte jako rozdíl cenového indexu v daném roce a ve výchozím (základním) roce, dělený základním rokem a vynásobený stem (Jurečka, 2017).

Inflace je přirozený jev, který se vždy vyskytoval a vyskytovat bude. Záleží především na její výši. Můžeme zaznamenat tři typy inflace, plíživá, pádivá anebo hyperinflace. Jestliže inflace má mírný nebo stabilní průběh a nepřesahuje hodnotu deset procent jedná se o inflaci plíživou. Jestliže ale nastane situace, kdy růst cen výrazně roste a míra inflace překročí hodnotu deset procent, jedná se o inflaci pádivou. Pádivá inflace značí neudržitelný a nekontrolovaný růst cen, který má negativní dopad na ekonomiku. Posledním případem je hyperinflace, v tomto případě může míra inflace překročit až milion procent. Důsledkem by bylo zhroucení celého cenového systému země, kdy by peníze neměly žádný význam (Jurečka, 2017).

Hrubý domácí produkt

Je také důležité věnovat pozornost HDP, protože je úzce spjatý s finanční gramotností. Vzroste-li úroveň finanční gramotnosti obyvatel, povede to k rozvoji ekonomiky – HDP vzroste.

Hrubý domácí produkt neboli HDP je ukazatelem, toho, jak se ekonomice dané země daří. HDP je souhrn hodnot všech dokončených statků a služeb vyrobených na území jedné země za dané období. Do HDP jsou zahrnuty pouze vyrobené produkty v daném roce. Nelze například do HDP zahrnout produkt se kterým se v daném roce obchoduje, ale vyrobený byl již v předchozím roce. Výrobní faktory, které byly použity při výrobě musí být umístěny na území dané země, avšak na tom, kdo je vlastní nezáleží (Jurečka a kol., 2023). Podle toho v jakých cenách se HDP počítá, lze HDP rozlišit na – nominální a reálné. Jestliže se HDP počítá v cenách, které jsou v období, kdy se HDP počítá, jedná se o nominální HDP. Pokud se jedná o ceny očištěné od změn, jsou to tzv. ceny stálé, určené jako výchozí, a to se jedná o reálné HDP (Jurečka, 2017). Podle Soukupa a kol (2022) lze pro výpočet HDP použít některou z těchto metod:

- *Výdajová metoda* – vychází ze součtu výdajů domácností na spotřebu (C), výdajů firem (I), výdajů státu (G) a je také důležité zohlednit obchod se zahraničím export a import neboli čistý export (NX), který získáme, když od exportu odečteme import zboží (Soukup a kol., 2022).

$$HDP = C + I + G + NX \quad (3)$$

- *Výrobní metoda* – výpočet závisí na souhrnu produkce všech podniků, ze kterého se odečtou produkty, které byly použity k produkci výsledných produktů neboli meziproducty. Tímto získáme hrubou přidanou hodnotu, ke které připočteme nepřímé daně a odečteme dotace (Soukup a kol., 2022).
- *Důchodová metoda* – vychází z příjmů výrobců, které získali za výrobu produktů výrobními faktory, které jsou na výrobu nezbytné. Příjmy mohou být ve formě mezd, úroků, zisků, renty a příjmů z podnikání. Součet všech těchto položek lze nazvat čistý domácí důchod (Jurečka a kol., 2023).

Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je výrazné ekonomické téma, které působí nejen na ekonomiku celé země, ale také na člověka jako jedince. Když se daří ekonomice dané země, klesá nezaměstnanost a naopak.

Nezaměstnanost nastává, když poptávka po práci převýší nabídku práce. Nezaměstnaný člověk je ten, který práci aktivně hledá, je schopen práce, ale pracovní místo nemůže nalézt (Škvára, 2016). Obyvatelstvo mezi 15–64 lety tvoří dvě skupiny ekonomicky aktivní a ekonomicky neaktivní obyvatelstvo. Do skupiny ekonomicky aktivního obyvatelstva se řadí osoby zaměstnané, jež dostávají příjem ze zaměstnání nebo podnikání, ale i osoby na mateřské dovolené nebo na pracovní neschopnosti. Do skupiny ekonomicky neaktivních patří tedy nezaměstnaní, kam spadají například i studenti, senioři a ženy v domácnosti. Nezaměstnanost je zjišťována za pomoci ukazatele míry nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti se vypočítá jako procentuální podíl nezaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu (Lipovská, 2017). V následující tabulce 2 je znázorněn vývoj nezaměstnanosti v České republice v letech 2014–2023.

Tabulka 2 Obecná míra nezaměstnanosti v České republice, v letech 2014–2023 (v %)

Období	Obecná míra nezaměstnanosti
2023	2,80
2022	2,30
2021	2,20
2020	3,10
2019	2,10
2018	2,20
2017	2,40
2016	3,60
2015	4,60
2014	5,90

Zdroj: vlastní zpracování dle ARAD ČNB (2024a)

Mezi základní formy nezaměstnanosti patří:

- Frikční nezaměstnanost – jedná se o nejméně problematickou skupinu. Vzniká totiž přesunem pracovníka z jednoho pracovního místa na jiné pracovní místo. Lze ji považovat za krátkodobou, protože lze předpokládat,

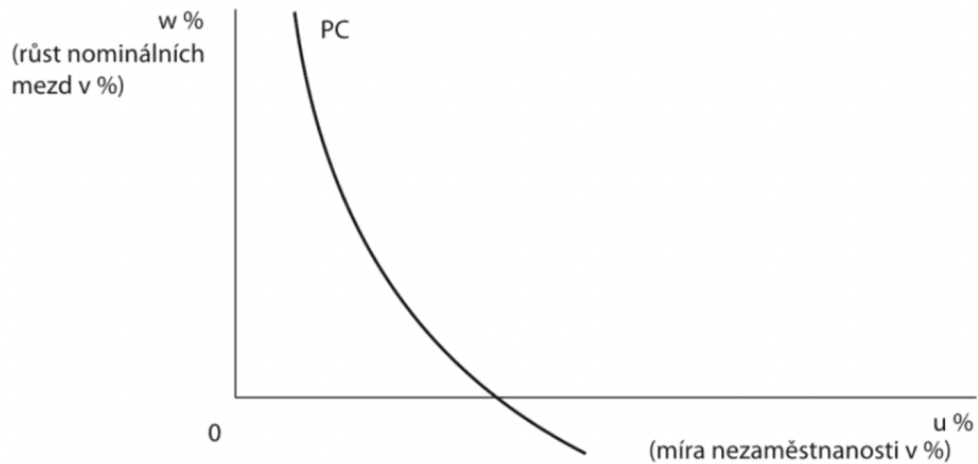
že pracovník si brzy najde jiné místo, a stane se tak opět zaměstnaným (Beránek, 2013).

- Strukturální nezaměstnanost – na dílčím trhu práce, kdy volná pracovní místa neodpovídají struktuře dostupných pracovních sil. Tuto nezaměstnanost lze řešit rekvalifikací pracovníků (Beránek, 2013).
- Cyklická nezaměstnanost – Ekonomika se dostává do recese, na trhu práce nastává situace, kdy nabídka po práci převyšuje poptávku. Lidé jsou ochotni pracovat, ale nenalézají volné pracovní místo (Lipovská, 2017).

Dlouhodobá nezaměstnanost sebou nese spoustu sociálních dopadů např. ztráta sebedůvěry, sociální izolace a následné deprese. Nezaměstnanost způsobuje i nárůst kriminality, alkoholismu, užívání drog (Škvára, 2016). Aby se předcházelo negativním dopadům nezaměstnanosti, existuje tzv. politika zaměstnanosti. Ta usiluje o snížení nezaměstnanosti nástroji jak aktivní, tak pasivní politiky. Do aktivních nástrojů patří např. rekvalifikace, veřejně prospěšné práce. Do skupiny pasivních patří např. podpora v nezaměstnanosti (ÚP, 2023).

Na závěr je důležité zmínit, že nezaměstnanost je úzce spojena s inflací. Míra růstu cen a míra růstu nezaměstnanosti je zachycována makroekonomickým modelem, tedy Phillipsovou křivkou. Graf č. 3 zobrazuje původní Phillipsovu křivku, jež vykazuje klesající tendenci. Vyjadřuje, že s růstem nominálních mezd (w) míra nezaměstnanosti (u) klesá (Jurečka, 2017). Původní Phillipsova křivka vysvětlovala tento vztah jednoduše, nízká nezaměstnanost vyvolá tlaky v ekonomice, tím pádem se bude zvyšovat poptávka po práci a to vyvolá růst mezd (Holman, 2018) U křivky nelze připustit nulovou míru nezaměstnanosti, jak lze vidět v grafu 3 (Jurečka, 2017).

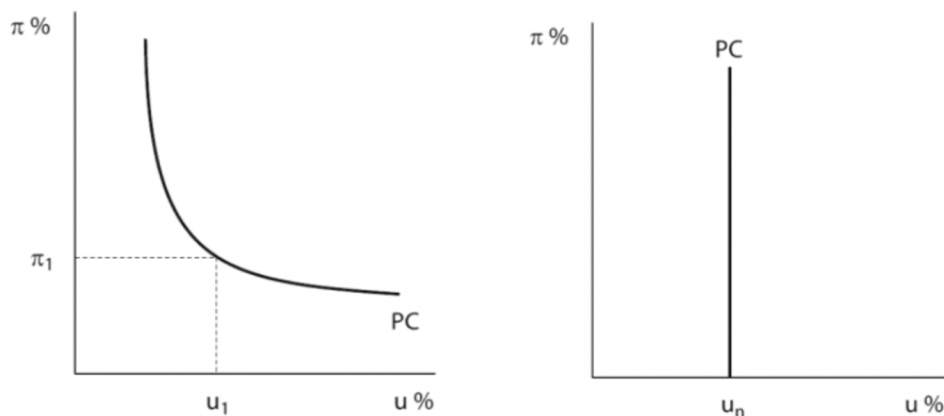
Graf 3 Původní Phillipsova křivka

Zdroj: Jurečka (2017)

Phillipsova křivka prošla několika úpravami, včetně té, kterou provedl M. Friedman, který začlenil pojem přirozená míra nezaměstnanosti. Začlenění pojmu přirozená míra nezaměstnanosti vedlo k rozlišení Phillipsovy křivky na krátkodobou a dlouhodobou podle časového horizontu. Toto rozdělení bylo nezbytné vzhledem výkyvům v ekonomice, které nutí uplatnit fiskální či monetární politiku. Rozdílem mezi těmito dvěma pojetími je ten, že v krátkodobém pojetí lze ekonomiku ze stavu přirozené míry vychýlit, u dlouhodobé to však není možné zvýší se inflace a křivka se vrátí zpátky k přirozené míře nezaměstnanosti (Jurečka, 2017).

Graf 4 Krátkodobá a dlouhodobá Phillipsova křivka

Zdroj: Jurečka (2017)

Graf 4 zobrazuje rozdělení Phillipsovy křivky na základě časového rozlišení. Vlevo lze vidět klesající Phillipsovu křivku v krátkodobém pojetí, zobrazuje vztah mezi inflací a nezaměstnaností. Na grafu jsou osy (u) pro míru nezaměstnanosti a (π) pro míru inflace. V dlouhodobém pojetí je křivka vertikální na úrovni přirozené míry nezaměstnanosti (u) (Jurečka, 2017).

3.3.3 Rozpočtová gramotnost

Podle Ministerstva financí ČR (2007) je vymezena rozpočtová gramotnost v dokumentu Strategie finančního vzdělávání následovně: „*Rozpočtovou gramotnost představují kompetence nezbytné pro správu osobního/rodinného rozpočtu (např. schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů) a zahrnuje i schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska. Rozpočtová gramotnost zahrnuje vedle výše popsané obecné složky také dvě složky specializované: správu finančních aktiv (např. vkladů, investic a pojištění) a správu finančních závazků (např. úvěrů nebo leasingu). To předpokládá v obou případech orientaci na trhu různě komplikovaných finančních produktů a služeb, schopnost mezi sebou jednotlivé produkty či služby porovnávat a volit ty nejvhodnější s ohledem na konkrétní životní situaci.*”

Osobní rozpočet

V životě mohou nastat jakékoliv finanční situace, člověk je může efektivně zvládat jenom pokud má vypracovaný finanční plán. Z tohoto důvodu je zásadní, aby každý z nás dokázal sestavit svůj nebo rodinný rozpočet, stanovit si své finanční cíle, rozhodovat o penězích a orientovat se na trhu finančních produktů.

Podle Škváry (2016) je zásadní pro pochopení a správné sestavení osobního či rodinného rozpočtu použití metody, která se nazývá START. Metoda obsahuje těchto pět jednoduchých kroků:

- „*Sepsat své čisté příjmy*
- *Trochu času věnovat shrnutí svých měsíčních výdajů*
- *Analyzovat, zda příjmy pokrývají stávající výdaje*
- *Rozumově zvážit a přizpůsobit výdaje*
- *Třebaže vše funguje, čas od času rozpočet přehodnotit“ (Škvára, 2016, str. 117).*

Dále podle Bati (1991) je důležité dodržovat pět kroků, pro naplánování osobního či rodinného rozpočtu. Prvním krokem je mít své finance pod kontrolou, mít přehled o svých příjmech i výdajích. Dalším krokem je správně si naplánovat své finance, rozdělit si část na nutné výdaje, úspory a dlouhodobé cíle. Dále je nutné si plnit své finanční cíle a závazky. Zásadními kroky jsou pochopit, že je opravdu nutné si rezervu tvořit, a snažit se předcházet dluhům (Škvára, 2016 str. 117).

U rozpočtu je důležité zmínit, že je každý rozpočet tvořen ze dvou částí neboli z příjmů a výdajů. Klínský a kol. (2019) příjmy dělí do dvou skupin, a to na pravidelné a nepravidelné. Mezi pravidelné příjmy patří plat či mzda z pracovní činnosti, důchod či sociální dávky. Druhou skupinou jsou příjmy nepravidelné, ty jsou charakteristické kolísající výší, může se jednat například o odměny, úroky z vkladů atd... Na druhé straně jsou výdaje. Bohanesová (2018) tyto výdaje dělí na zbytné a nezbytné. Mezi nezbytné výdaje patří ty, jež je nutné zaplatit. Jedná se o zálohy na energie, nájem, a za spotřebu vody, výdaje na jídlo, oblečení, splátky úvěru atd... Na druhou stranu zbytné výdaje, jsou výdaje, které je možné si odřeknout.

Podle Černohorského (2020) mohou u rozpočtu nastat tyto situace:

- Přebytek rozpočtu
- Schodek/deficit rozpočtu
- Vyrovnaný rozpočet

První situace nastává, pokud jsou příjmy vyšší než výdaje. Díky této situaci si může člověk či rodina vytvořit finanční rezervu. Pokud ale nastane situace, kdy jsou příjmy nižší než výdaje, měl by dotyčný přehodnotit svůj finanční plán. V tuhle dobu je vhodné využít rezervu. Třetí situace nastává, pokud se příjmy rovnají výdajům (Klínský a kol., 2019).

Podle Brabce (2019) je zásadní, aby byl rozpočet sestaven tak, aby příjmy převyšovaly výdaje. Člověk by si tak mohl vytvořit finanční rezervu. Podle Bohanesové (2018) jsou tři typy rezerv: krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá. Krátkodobé rezervy se často využívají na neočekávané situace např. když přestane fungovat spotřebič, využije se finanční rezerva na jeho opravu či na koupi nového. Jelikož je potřeba mít tyto peníze vždy rychle po ruce, jsou vkládány na spořicí účet, kde dochází i k jejich zhodnocení v podobě úroku.

Předpokládá se, že krátkodobé rezervy se vyčerpají do jednoho roku, není to ale podmínkou. Na druhou stranu, jestliže člověk plánuje vyčerpat svou rezervu v rozmezí od jednoho roku až pěti let, jedná se o střednědobou rezervu. U střednědobé rezervy se odkládá stranou na spořicí účet vyšší částka, která se využívá např. na plánovanou rekonstrukci, dovolenou atd... Posledním typem je rezerva dlouhodobá, už podle názvu lze posoudit, že tato rezerva bude odložená na několik let. Může se například jednat o šetření peněz na důchod. Částky lze odkládat na stavební spoření, penzijní spoření, nebo lze finanční prostředky investovat (Bohanesová, 2018).

3.4 Finanční produkty

Lidé se s finančními produkty setkávají každý den, mohou je vidět v reklamách a v různých marketingových kampaních. Je proto zásadní, aby jim lidé porozuměli, rozpoznali je a uměli je používat. V další části budou vysvětleny různé finanční produkty.

3.4.1 Bankovní účty

Nejprve bude zmíněn nejznámější a nejzákladnější finanční produkt, kterým je bankovní účet. Každý jedinec se s bankovním účtem již určitě setkal a většina lidí má tento finanční produkt založený. Bankovní účet se používá pro uchovávání peněžních prostředků a je zřízen u bankovní instituce. Existuje několik typů bankovních účtů:

- Běžný účet
- Spořicí účet
- Terminované vklady

Běžný účet

Jedná se o účet, který je nejpoužívanější a nejznámější. Často je běžný účet podmínkou pro využívání jiných produktů (Kantnerová, 2016). Běžné bankovní účty mohou využívat jednotlivci ale i skupiny lidí. Nejvíce se běžný účet využívá na příjem peněz. V dnešní době si snad každý nechává posílat peníze ze zaměstnání, důchod či pojistné plnění na běžný účet. U účtu lze využít tzv. trvalé platební příkazy, jež se využívají na platbu výdajů jako je např. nájem, mobilní tarif, které se pravidelně opakují. Také se tento účet využívá pro jednorázové příkazy k úhradě, výběr nebo vklad hotovosti či pro platbu u obchodníka. Tento účet není vhodný pro ukládání peněz, jelikož je na běžných účtech nulová úroková míra, tudíž nedochází k jejich zhodnocení, ale spíše dochází k znehodnocení prostředků. Z tohoto

důvodu je vhodnější ukládat větší obnosy peněz na jiný typ bankovního účtu (Brabec, 2019). V současnosti se nejvíce využívá služba internetového bankovníctví. Její největší výhodou je, že uživatel může spravovat své finance online, klienti mohou nastavovat své limity, přeposílat peníze přímo z pohodlí domova a kontrolovat zůstatek financí na účtu. Jelikož v dnešní době existují aplikace snad úplně na všechno, u banky tomu není jinak. Klient si může stáhnout aplikaci mobilního bankovníctví, a může tak kontrolovat své finance přímo ze svého chytrého zařízení (Černohorský, 2020). Běžný účet si může založit opravdu každý. Každá bankovní instituce má odlišné podmínky a poplatky pro zavedení účtu. Proto je zásadní, aby si každý jedinec důkladně přečetl podmínky a pravidla účtu, než podepíše smlouvu pod konkrétní bankou. Na trhu existuje spousta bankovních institucí, které nabízejí vedení účtu zdarma. Mnoho klientů se nechá zlákat a za vedení účtu sice neplatí, ale za ostatní služby už si banka poplatky účtuje, například za platbu v jiné měně, platbu na účet u jiné banky, vklad hotovosti nebo výpis z účtu. Existují také běžné účty s podmínkami, že vedení účtu nic nestojí, jen pokud se účet pravidelně používá. To znamená, že tam přicházejí příjmy a odcházejí platby za výdaje (Černohorský, 2020).

Důležitou součástí běžného účtu jsou platební karty. Jedná se o plastovou kartu, která má v sobě zabudovaný čip. Pomocí platební karty lze provádět bezhotovostní platbu u obchodníků nebo vkládat a vybírat hotovost z bankomatů. Každá platební karta musí obsahovat název a logo příslušné banky, číslo platební karty, platnost platební karty, jméno držitele a podpisový proužek (Brabec, 2019) Každá bankovní karta má bankou přidělený PIN kód, jedná se o čtyřmístné číslo. Bez znalosti tohoto kódu se člověk k penězům nedostane. V současnosti se nejvíce využívá placení za pomoci mobilního telefonu či chytrých hodinek. Chytrá zařízení totiž disponují NFC technologií a potřebnou aplikací například Apple pay nebo Google pay. Díky tomu u sebe není potřeba nosit ani bankovní kartu. Chytré zařízení stačí při placení pouze přiložit k blízkosti terminálu a platba se odešle (Škvára, 2016, Černohorský 2020).

Platební karty lze rozdělit na debetní a kreditní karty, podle toho, zda klient čerpá své nebo cizí peníze. Pokud klient čerpá své dostupné finanční prostředky, jedná se o debetní kartu. Debetní karta je vydávána klientovi k běžnému účtu. Naopak u kreditních karet držitel této karty čerpá úvěr, který mu společnost poskytla. Klient se zavazuje k vrácení půjčených prostředků. Podle Kobliner (2017) používání kreditní karty je tedy úplně stejné jako brát si

půjčku. S ohledem na úroky se však nevyplatí brát si půjčku na věci každodenní potřeby jako jídlo a oblečení. Ve výsledku člověk díky úrokům zaplatí o dost vyšší částku. Podle Saphiro (2018) je největší nevýhodou kreditních karet to, že většina lidí neřeší, kolik peněz utratí, a navíc je to velmi jednoduché a pohodlné platit kreditní kartou. Přehled vydaných karet na území České republiky je vyobrazen v následující tabulce 3.

Tabulka 3 Vydané karty na území České republiky v letech 2016–2022 (v tis. kusech)

Období	Platební karty (kromě karet s funkcí elektronických peněz)	Z toho: Debetní karty	Z toho: Kreditní karty
2022	13 845,59	12 442,77	1 400,53
2021	14 465,08	13 071,28	1 397,63
2020	13 749,96	12 260,49	1 493,02
2019	12 959,84	11 394,86	1 564,44
2018	12 352,77	10 740,71	1 612,38
2017	12 115,85	10 351,13	1 764,37
2016	11 914,99	10 034,04	1 877,11

Zdroj: vlastní zpracování dle ARAD ČNB (2024b)

3.4.2 Spoření

Spořit je vhodné v době, kdy má člověk stabilní příjem, zaplatí své osobní náklady a zbydou mu nějaké finanční prostředky. Peněžní rezerva se odkládá na jeden ze spořicích účtů, kde dochází k jeho zhodnocení pomocí úroků. Spousta lidí tento produkt využívá hlavně kvůli nepředvídatelným výdajům. Hall (2020) uvádí, že pro spoření je dobré mít plán a jednat zodpovědně. Každý by si měl přeposílat určitou část peněz na spořicí účet a zásadně se vyvarovat dluhům. Dalšími typy, jež doporučuje Hall (2020) pro naspoření úspor je: vyškrtnout ze svého plánovaného rozpočtu luxusní výrobky, neutrácet za jídlo z fastfoodu a restaurací, šetřit energií, využívat levnější způsob dopravy např. autobus, vlak, a především neutrácet za tabákové výrobky nebo alkohol...

Existují dva druhy spořicích účtů – krátkodobé, kam se řadí spořicí účty a terminované vklady a dlouhodobé, kam patří stavební spoření. Nejprve budou vysvětleny krátkodobé účty a poté bude vysvětlen i účet dlouhodobý (Bohanesová, 2018).

Spořicí účty

Spořicí účet může být založen jen za podmínky, že klient už má zaveden běžný účet. Na spořicí účet lze ukládat peníze v jakékoliv výši, peníze uložené na účtu nejsou časově limitovány. Spořicí účet přináší značnou výhodu z hlediska zhodnocování oproti běžnému účtu. Díky vyšší úrokové sazbě jsou navíc peníze chráněny od inflace oproti běžnému účtu. Nejvýhodnější úrok je zpravidla pro vklady do výše 250 000 Kč. Jelikož prostředky nejsou časově limitovány, výše úrokové sazby se mění podle vývoje úrokových sazeb v ekonomice. Pokud člověk má nějaké peníze, jež přebývají na běžném účtu, spořicí účet je vhodnou volbou. Peníze si totiž může kdykoliv vybrat, a navíc jsou zhodnocovány. Tvorba finanční rezervy je důležitá pro využití při neočekávaných výdajích nebo na dlouhodobější cíle (Kantnerová, 2016).

Termínované vklady

Termínovaný vklad je také jednou z možností bankovního účtu. Revenda a kol. (2015) uvádí, že termínovaný vklad slouží k uložení finanční rezervy na určitou dobu. Strádatel si uloží peníze na předem smluvené časové období a během tohoto období nemůže s penězi nakládat. Čím větší suma finančních prostředků se uloží, tím vyšší úrok lze získat. Totéž platí o délce uložení finančních prostředků, čím delší doba úločky, tím větší úrok člověk získá. Kantnerová (2016) uvádí, že výhodou termínovaného vkladu je, že se předem stanoví úroková sazba a ta je až do doby po kterou je vklad uložen, zafixovaná. Zafixování úrokové sazby může však přinést i nevýhodu, pokud bude úrok zafixován po dobu například pěti let, je dost možné, že úrokové sazby v ekonomice porostou a člověk se tak připraví o značnou část úroku. Je důležité také zmínit, že termínované vklady jsou ze zákona pojištěny, a to do výše 100 000 EUR. Je velmi zásadní před vložením peněz na termínovaný vklad zvážit, zda člověk nebude peněžní prostředky opravdu potřebovat. Totiž pokud jsou prostředky vybrány před koncem smluvené doby je nutné zaplatit poplatek, jehož výše je uvedena ve smlouvě. Podle Kantnerové (2016) musí být ve smlouvě uvedená doba uložení, výše částky a úrokové sazby, lhůty úroků a také sankční poplatky.

Klient si může vybrat, jestli bude vklad sjednán jako jednorázový nebo opakovaný tzv. revolvingový, tj. vklad, který se automaticky opakuje, dokud klient daný účet nezruší. Další formy vkladů jsou podle Kantnerové (2016) pevné vklady anebo vklady na otevřeném účtu. Termínované účty se z časového hlediska dělí na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé.

V dnešní době dosahují spořicí účty téměř podobné úrokové míry jako vklady termínované. Proto je určitě vhodnější spořit na účet spořicí, jelikož člověk může s prostředky nakládat téměř ihned.

Stavební spoření

Jedná se o účelové spoření, které by mělo být využito především na financování stavby, rekonstrukci domu či bytu anebo na koupi domu či bytu. Podle Syrového a Tyla (2020) lidé, kteří chtějí naspořit peníze například na stavbu domu si zakládají účet u specializované banky, tedy u stavební spořitelny. Klient za ukládané peníze získává úrok a při splnění určitých podmínek získává nárok na státní podporu. Státní podpora se jednou ročně připisuje k naspořeným penězům. Finanční vzdělávání (2021d) uvádí, že pokud klient vloží v daném roce 20 000 Kč, získává nárok na maximální výši podpory, která činí 2 000 Kč. Jedná se o deset procent z naspořené částky v daném roce. Pokud ovšem klient nevloží v daném roce 20 000 Kč, dosáhne pouze na podporu nižší. Pro získání státní podpory je zásadní dodržet lhůtu šest let, při které klient nesmí od smlouvy odstoupit. Pokud by si člověk vybral naspořenou částku dříve, přišel by tak o připsanou státní podporu (Finanční vzdělávání, 2021d). Ministerstvo financí ČR (2023) uvádí, že od roku 2024 se však bude snižovat státní podpora na maximálně 1 000 Kč za rok, jelikož lidé využívají toto spoření i pro jiné účely než na bydlení. Proto se stavební úvěr bude poskytovat na podporu udržitelného bydlení, hospodaření s přírodními zdroji nebo při využití obnovitelných zdrojů. Stavení spoření je totiž zahrnuto v ozdravném balíčku České republiky, proto dojde ke snížení příspěvku.

Podle Škváry (2016) může sjednat smlouvu o stavebním spoření fyzická i právnická osoba. Ale na státní podporu má nárok osoba, která je občanem České republiky (dále jen ČR), občanem Evropské unie, kterému bylo uděleno povolení o pobytu v ČR a má přidělené rodné číslo vydané příslušným orgánem ČR, nebo je to fyzická osoba s trvalým pobytem v ČR s rodným číslem vydaným náležitým orgánem ČR. Stavební spoření lze sjednat i pro dítě. Smlouva pro nezletilého ale musí být uzavřena zákonným zástupcem (Škvára, 2016).

Dle Škváry (2016) se stavební spoření skládá ze dvou etap. Etapa, kdy klient vkládá na stavební účet peníze, je spořicí. Tyto vklady mohou být dle Bohanesové (2018) pravidelné, nepravidelné, ale také jednorázové. Další etapa přichází ve chvíli, kdy klient dosáhne částky uvedené ve smlouvě. V tuto chvíli klient nabývá nároku na poskytnutí úvěru až do úrovně

cílové částky, jedná se o etapu úvěrovou (Škvára, 2016). Znamená to, že se stavebním spořením lze nejen spořit, ale také požádat o úvěr. Finanční vzdělávání (2021d) uvádí, že každá spořitelna má jiné podmínky pro udělení úvěru, obvykle se jedná o naspoření cílové částky, dosažení hodnotícího čísla a především klient musí spořit alespoň dva roky. Škvára (2016) uvádí, že pokud žadatel potřebuje úvěr ihned, může požádat stavební spořitelnu o překlenovací úvěr. Jedná se o tzv. meziúvěr, který je možné získat až do výše cílové částky. Půjčka je obvykle splacena jednorázovou platbou v okamžiku přidělení cílové sumy. Do doby, než je klientovi přidělena cílová suma, platí úroky a souběžně i spoří na účet stavebního spoření (Škvára, 2016).

Doplňkové penzijní spoření

Doplňkové penzijní spoření (dále jen DPS) nahradilo koncem roku 2012 penzijní připojištění. Pokud člověk nechce být ve stáří finančně závislý pouze na starobním důchodu, tento finanční produkt je vhodný využít. Klient, který si sjedná DPS, má nárok na podporu od státu, daňové výhody a příspěvek od zaměstnavatele. Klient zasílá pravidelnou peněžní částku na penzijní účet, minimální vklad, na který se vztahuje příspěvek od státu, je 300 Kč za měsíc. Pokud jedinec vloží 1 000 Kč za měsíc, může dosáhnout nejvyššího možného příspěvku jehož výše je za rok 2760 Kč (Syrový a Tyl, 2020). Dle Bohanesové (2018) je možné ukládat své finanční prostředky do třech různých fondů s různou rizikovostí. Existují tři typy fondů: konzervativní, dynamický a vyvážený.

Syrový a Tyl (2020) uvádí, že klient získá naspořené peníze v momentě, kdy dosáhne 60 let a spoří alespoň pět let. Avšak pokud vypoví smlouvu dříve, než bylo ujednán přijde o ostatní příspěvky. Klient má tři možnosti, jak čerpat své naspořené peníze. První možností je, že klientovi bude vyplacena celá naspořená výše jednorázovým vyplacením v částce bude zahrnut příspěvek od zaměstnavatele i státní podpora. Druhou možností je, že klientovi bude pravidelně zasílaná naspořená částka a poslední možnost nastává, pokud se klient dostane do situace, kdy potřebuje získat peníze dříve, dojde k výpovědi a v tom případě nemá nárok na státní příspěvky (Syrový a Tyl, 2020).

3.4.3 Pojištění

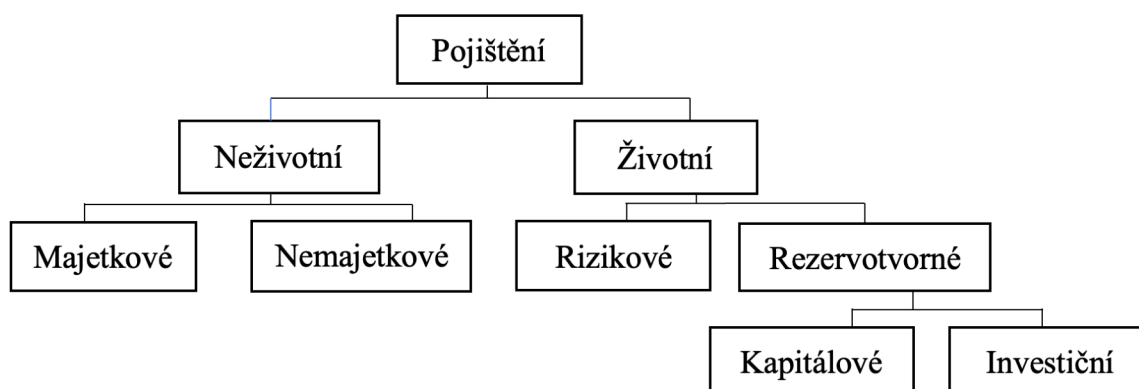
Každá lidská činnost se pojí s různým nebezpečím, které může způsobit ztrátu majetku, poškození zdraví, nebo dokonce ztrátu života. Nemusí být na vině jen člověk, ale mohou to

způsobit i přírodní katastrofy, při kterých může často dojít k poškození majetku či zdraví. Z tohoto důvodu existuje pojištění, které pomáhá mírnit důsledky způsobené zcela neočekávanými situacemi. Je vhodné si pojištění sjednat, protože důsledky neočekávaných událostí mohou velmi negativně ovlivnit rodinný či osobní rozpočet. Je proto lepší být na nahodilé situace připraven. Podle Finančního vzdělávání (2021c) je pojištění definováno jako: „*Pojištění je efektivní způsob tvorby a rozdělování finančních rezerv k úhradě škod a potřeb, které vznikají z nahodilých událostí. Pojištění je realizováno formou smluvního vztahu mezi pojišťovnou a dalšími účastníky pojištění.*“

U této problematiky je zásadní nastínit základní pojmy, které úzce souvisejí s tímto tématem a jsou hojně využívány v praxi. Pojistitel je právnická osoba neboli společnost, která provozuje pojišťovací činnost. Jedná se tak o pojišťovnu, která nabízí produkty v oblasti pojišťovnictví a také vyplácí pojistné plnění (Blažek a Vrabcová, 2019). Člověk, který uzavře smlouvu s pojišťovnou tedy s pojistitelem, se nazývá pojistník. Pojistník má povinnost platit pojistné, může to být s pojištěným tatáž osoba, ale není to podmínkou. Tím se dostáváme k pojmu pojištěný. Pojištěným je osoba, na kterou se vztahuje pojištění (Škvára, 2016). Pokud by došlo k úmrtí pojistného, na pojistné plnění získá nárok obmyšlená osoba. Obmyšlenou osobu musí pojistný určit v pojistné smlouvě (Kalátová, 2021). Finanční suma, která je předem domluvená v pojistné smlouvě, se nazývá pojistná částka. Tato částka, představuje horní hranici, která bude v případě pojistného plnění pojišťovnou poskytnuta (Škvára, 2016). Posledním pojmem, který už byl několikrát zmíněn je pojistná smlouva. Podle Finančního vzdělávání (2021c) pojistná smlouva definuje právní vztah mezi pojistitelem a pojistníkem, ve které pojistitel slibuje, že v případě vzniku neočekávané události poskytne pojistníkovi předem domluvenou částku. Zároveň pojistník slibuje, že bude pojistné platit. Pojistná smlouva je uzavřena v momentě, kdy ji písemně podepíšou obě strany a obsahuje všechny náležitosti, jako například uvedení pojistníka a pojistitele, suma pojistného, doba na kterou je pojištění uzavřeno a další podmínky.

Všechny potřebné pojmy byly vysvětleny, proto je vhodné rozdělit pojištění dle základního dělení na životní a neživotní. Níže je zobrazeno podrobné schéma dělení pojistných produktů:

Obrázek 2 Rozdělení pojistných produktů

Zdroj: vlastní zpracování podle Škvára (2016)

Životní pojištění

Životní pojištění se zakládá především pro náhlu událost osoby na životě či zdraví, jako například smrt pojištěného nebo trvalá pracovní neschopnost. Životní pojištění je věkově omezeno a je též možné že si pojišťovna zkontroluje zdravotní stav pojištěného (Škvára, 2016). Jak bylo vidět z obrázku č. 2 životní pojištění se dělí na rizikové a rezervotvorné, která budou nadále v práci vysvětlena.

Nejprve bude vysvětleno rizikové životní pojištění. Rizikové životní pojištění je pojištění, které se zakládá pro případ smrti. Pokud pojistník zemře v době, kdy má sjednané toto pojištění, obmyšlená osoba, teda pojistníkovi nejbližší mají nárok na pojistné plnění. Pokud pojistník tuto smlouvu vypoví, nedostane žádné finanční prostředky, neboť toto pojištění nemá spořicí složku. Cena pojištění se odvíjí od pojistné částky, věku pojistníka a také pohlaví. I když je cena pojištění nižší než u investičního a kapitálového životního pojištění, i tak se jeví jako nevýhodné. Především kvůli tomu, že když pojištění zanikne, pojistník nedostane ani korunu ze svých vložených prostředků. Pokud pojištěný spáchá sebevraždu, pojišťovny mají různé způsoby, jak tyto případy řešit, například časovými testy anebo pojistné plnění nebude pozůstalým vyplněno (Škvára, 2016).

Dalším typem životního pojištění je rezervotvorné pojištění, které je někdy nazýváno jako tzv. smíšené životní pojištění. Člení se na kapitálové a investiční pojištění. Jedná se o pojištění, kde dochází ke spoření vložených prostředků (Rejnuš, 2016). Kapitálové životní pojištění je pojištění pro případ úmrtí či na dožití pojištěného. Pojištěný sám rozhodne, jak

velkou částku bude platit a zvolí si částku zvlášť na úmrtí a zvlášť na dožití. Pojištění využívají osoby, které chtějí zabezpečit svoji rodinu po své smrti, nechtějí být závislí pouze na důchodu a chtějí zhodnotit své peníze. Pokud chce klient zhodnotit své prostředky maximálně, je vhodné, aby bylo pojištění sjednané alespoň na deset let (Škvára, 2016). Pojistná částka se dělí na dvě části. První část se používá na krytí pro případ úmrtí, jedná se o část, která není zhodnocována. Oproti tomu druhá část se celá zhodnocuje. Na druhé straně je investiční životní pojištění, které je mezi klienty více oblíbené. Stejně jako u kapitálového pojištění, tak i u tohoto pojištění se podle Finančního vzdělávání (2021c) jedná o pojištění pro případ smrti či na dožití, avšak s rozdílem že pojistné je investováno do podílových fondů. Výběr fondu do kterého bude pojistné investováno je zcela na klientovi, který si vybere fond podle svého uvážení. Stejně jako u kapitálového pojištění jsou z pojistné části odečteny náklady a poplatky a zbytek je zhodnocován (Škvára, 2016).

Neživotní pojištění

Patří sem všechna pojištění, která nespádají do životního pojištění. Je důležité mít některá z těchto pojištění, jedině tak může být člověk připraven na jakoukoliv nepředvídatelnou situaci. Nikdy nemůže člověk naplánovat, zdali právě taková situace nastane, a nedostane ho do finanční tísně. Neživotní pojištění zahrnuje zejména pojištění nemovitosti, odpovědnosti za škody, pojištění domácnosti, povinné ručení atd. Základní neživotní pojištění budou níže popsána.

Prvním pojištěním je **pojištění majetku**. Do této skupiny se dle Bohanesové (2018) řadí pojištění nemovitosti, domácnosti a havarijní pojištění. Pojištění nemovitosti zná každý, kdo vlastní nějakou nemovitost, ať už se jedná o rodinný dům, chatu, byt v osobním vlastnictví atd. Pojistit lze nemovitost, která je pevně spojená se zemí a je v dobrém technickém stavu (Bohanesová, 2018). Nemovitost se pojišťuje převážně z důvodu těchto škodných událostí: požár, loupež, povodně, zemětřesení anebo pád stromu (Škvára, 2016). Předmětem pojištění domácnosti je vybavení, které slouží k fungování domácnosti. Pro nárok na pojistné plnění je zásadní, aby bylo místo dostatečně zabezpečené, např. zámkem. Posledním pojištěním z této skupiny je havarijní pojištění. Havarijní pojištění si vlastník motorového vozidla zřizuje dobrovolně. Pojištění kryje škody způsobené živlem, odcizením a vandalem. Klient si může zařídit připojištění na přední skla, připojištění osob atd. Cena pojištění se odvíjí od

stáří motorového vozidla, ale také podle tzv. bonusů. Bonusy se získávají za každých 12 měsíců beze škody (Bohanesová, 2018).

Dalším typem je **pojištění odpovědnosti**, které kryje rizika v případě, když pojištěný způsobí škodu na majetku, zdraví či na životě i jiné osobě. Jedná se o nejčastější pojištění, jež se váže k motorovým vozidlům. Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla nebo také tzv. povinné ručení, jak už název vypovídá, je pro provozovatele vozidla ze zákona povinné (Blažek a Vrabcová, 2019). Jedná se o pojištění, které kryje všechny škody způsobené vlastním motorovým vozidlem na majetku nebo na zdraví ostatních (ČSOB, 2024). Dalším pojištěním, které sem lze zařadit, je pojištění odpovědnosti za akce anebo také pojištění z výkonu povolání (Škvára, 2016).

Dalšími typy neživotního pojištění podle Bohanesové (2018) jsou pojištění právní ochrany, pojištění kybernetických a internetových rizik, cestovní pojištění a pojištění podnikatelů a právnických osob.

3.4.4 Investice

Podle Škváry (2016) je vhodné investovat, pokud již má člověk zajištěné spoření a také pojištění, a pokud má volné peníze, je vhodné je investovat. Syrový a Tyl (2020) definují investování jako obětování přesné hodnoty peněz dnes známé, za neočekávanou hodnotu peněz budoucích, s předpokladem, že hodnota budoucích peněz vzroste. Investování probíhá nákupem aktiv jako jsou: cenné papíry, podíly ve firmách, nemovitosti.

Při investování je základem vycházet ze vztahu tří prvků – riziko, výnosnost a likvidita. Tento vztah vychází z tzv. magického trojúhelníku, kde má investice tři vrcholy. Každý investor by chtěl dosáhnout všech tří vrcholů, tedy aby investice byla maximálně likvidní, maximálně výnosnou, a především minimálně riziková. Bohužel to však není reálné, jelikož se lze přiblížit pouze ke dvěma vrcholům (Bohanesová, 2018). A podle Syrového a Tyla (2020), kdyby existovala tato tzv. ideální investice, chtěli by ji všichni. U magického trojúhelníku platí, že čím vyšší je likvidita, tím nižší riziko a výnosnost bude. Znamená to tedy, že investor hledá nejlepší možné řešení mezi zmíněnými vrcholy a podle toho investuje (Bohanesová, 2018). Koblinger (2017) uvádí, že dříve než začne člověk investovat, musí si uvědomit, že se může stát, že investice nic nevynese. Zároveň musí člověk počítat s tím, že

nedostane nic zadarmo. Znamená to tedy, že pro vysoký výnos musí mít i vysokou míru rizika. Syrový a Tyl (2020) uvádí, že pokud chce investor dosáhnout většího výnosu, musí počítat s vyšším rizikem. Pokud počítá s minimálním rizikem, musí přijmout nižší výnos. Je důležité mít na paměti, že tyto vztahy neplatí obráceně. Je možné mít méně výnosné, ale zároveň rizikové investice. Nebo také méně výnosné investice s delší investiční dobou. Takový případ může být například u investování do cizí měny (Syrový a Tyl, 2020). Z toho vyplývá, že pokud chce člověk investovat, musí být připravený věnovat tomu dostatek času a investovat částku do různých investic (Blažek a Vrabcová, 2019).

Existuje spousta možností, kam investovat. Základní investiční příležitostí jsou cenné papíry. Revenda a kol. (2015) uvádí, že držitel cenného papíru má právo vůči společnosti, která ho vydala. Cenné papíry jsou rozlišovány na zbožové papíry, papíry peněžního trhu a papíry kapitálového trhu. Do cenných papírů kapitálového trhu dále patří dluhové cenné papíry a majetkové cenné papíry. Nejprve budou vysvětleny majetkové cenné papíry, kam patří akcie a podílové listy. **Akcie** jsou vydávány akciovou společností. Akcie jsou drženy akcionářem, který má právo na dividendy, hlasovací právo na valné hromadě a také má právo na likvidační zůstatek v případě zániku společnosti. Cílem investora je především výnos z dividend. Dividendy vlastně znamenají podíl na zisku vytvořený společností. Dividendy tedy představují výnos, který se vypočítá rozdílem mezi cenou akcie při nákupu a cenou akcie při prodeji (Škvára, 2016; Revenda a kol., 2015).

Podle Škváry (2016) jsou dva typy akcií:

- akcie kmenové – vlastník cenného papíru má hlasovací právo, právo na likvidační zůstatek a právo na dividendy
- akcie prioritní – vlastník má právo na dividendy, ale nemá např. hlasovací právo na valné hromadě

Dále do majetkových cenných papírů patří **podílové fondy**. Podílové fondy jsou správnou volbou pro lidi, jež nemají dostatek času na výběr investic nebo investicím nerozumí. Podílové listy fungují na principu kolektivního investování, což znamená, že se nashromáždí peníze od investorů a jsou dále správcem fondu investovány. Výhodami jsou především spravování investic odborníkem, tedy správcem, který nashromážděné prostředky investuje do různých investic. Další výhodou jsou menší náklady, dále této činnosti nemusí investor

věnovat svůj volný čas a především správce má daleko větší výhodu, jelikož disponuje větším objemem kapitálu, než s kterým by mohl disponovat jednotlivec (Škvára, 2016; Finanční vzdělávání, 2021b).

Škvára (2016) s. 202 uvádí tyto typy fondů:

- fondy peněžního trhu
- dluhopisové fondy
- smíšené fondy
- akciové fondy

Další skupinou cenných papírů jsou dluhové cenné papíry, kam spadají dluhopisy a opční listy. **Dluhopisy** představují cenný papír, jež musí mít stanovenou jmenovitou hodnotu, která bude vyplacena majiteli v době splatnosti. Osoba, která tento cenný papír vydala, neboli emitent dluhopisu, splácí dlužnou částku majiteli dluhopisu. Majitel dluhopisu má také nárok na výnos z dluhopisu. Výnos představuje rozdíl mezi cenou dluhopisu při nákupu a obdrženou částkou v den splatnosti. Emitent tedy musí splatit jmenovitou hodnotu dluhopisu, ale také zaplatit úrok (Škvára, 2016; Finanční vzdělávání, 2021a). Koblínger (2017) uvádí, že existují dva typy rizik spojených s nákupem dluhopisu. První je tzv. riziko selhání, kdy se může stát, že emitent nebude schopný úrok či jistinu splatit. Druhým rizikem je úrokové riziko, jelikož jeho zvýšení může majiteli uškodit. Podle Revendy, a kol., (2015) jsou dluhopisy rozděleny podle emitenta na:

- dluhopisy veřejného sektoru
- bankovní dluhopisy
- dluhopisy korporací

3.4.5 Úvěry

Úvěr, to je slovo se kterým se dnes lze setkat velmi často. Pokud má člověk nedostatek financí na zaplacení svých potřeb, úvěr je jednou z možností. Jedná se o nejrychlejší a nejjednodušší způsob získání peněz, avšak není to nejlepší způsob získání peněz. V dnešní době lze sjednat úvěr opravdu jednoduše, stačí k tomu pouze mobilní telefon nebo počítač. V reklamách, v rádiích, na sociálních sítích i v novinách, opravdu všude nás nabádají k půjčování peněz. Úvěr je tedy finanční produkt charakterizován tím, že věřitel půjčí peníze dlužníkovi, který zaplatí za tuto půjčku určitý úrok (Škvára, 2016).

Rejnuš (2016) dělí úvěry podle následujících hledisek např.:

- podle délky časového období,
- podle účelu jejich použití,
- podle způsobu čerpání,
- podle způsobu splácení,
- podle způsobu zajištění – zajištěné a nezajištěné,
- podle způsobu úročení,
- podle sjednané měny – domácí či zahraniční měna,
- podle subjektu, němuž je úvěr poskytován (Rejnuš, 2016).

Kantnerová (2016) str. 102 uvádí, že obecně se úvěry dělí na:

- *Zbožové* – ve formě zboží,
- *Obchodní*,
- *Revolvingové*,
- *Pronájem placený dopředu nebo předplatné*,
- *Peněžní úvěry*,
- *Závazkové úvěry a zakázky*,
- *Alternativní forma financování* – např. faktoring či forfaiting.

Na českém trhu nabízí bankovní i nebankovní instituce celou řadu úvěrů. Je proto důležité, aby člověk, jež se dostal do neočekávané situace a potřebuje půjčit peníze, věděl, jaký úvěr je pro něj ten nejlepší. V této práci budou dále popsány nejznámější typy úvěrů.

První úvěr, který bude popsán, je **spotřebitelský úvěr**. Je poskytován bankovním i nebankovním sektorem. Spotřebitelský úvěr je charakterizován tím, že se využívá na nákup zboží či služeb fyzických osob. U tohoto úvěru je důležité počítat s tím, že úrokové sazby jsou poměrně vysoké (Reveda a kol., 2015). Podle Jandy (2013) si lze úvěr vybrat jak u bankovních, tak nebankovních institucí, úvěr je důležité vybírat podle roční procentní sazby nákladů (RPSN) a poplatků. RPSN je nejdůležitějším parametrem při výběru úvěru, pomocí tohoto parametru klient zjistí částku, kterou každý rok zaplatí a díky tomu může jednoduše porovnat jednotlivé úvěry (Škvára, 2016).

Dalším úvěrem je **úvěr hypoteční**. Hypoteční úvěr je charakteristický tím, že je dlouhodobý a zajištěný zástavou nemovitosti (Rejnuš, 2016). Pokud bude klient žádat o úvěr, musí svou žádost doložit doklady o vlastnictví nemovitosti. Velkou nevýhodou je, pokud se dlužník dostane do extrémní situace a nebude splácet, může tak o nemovitost přijít. Hypoteční úvěr může být rozdělen na účelový a neúčelový. Pokud je poskytován jako účelový, znamená to, že bude poskytnut na pořízení nemovitosti, stavbu či rekonstrukci. U tohoto úvěru můžeme počítat s nižšími úrokovými sazbami, než je tomu u jiných úvěrů (Revenda a kol., 2015). Podle finančního vzdělávání (2021) jsou úvěry poskytovány nejčastěji do 80 % z hodnoty zastavené nemovitosti. Hypoteční úvěr může být splacen od pěti do třiceti let. Výše úrokové sazby je stanovena bankou a určena podle doby splatnosti úvěru a bonity klienta. Bonita znamená ohodnocení klienta, jak je schopný splácet své dluhy. Klient má možnost využít fixaci úrokové sazby, v tom případě bude její výše neměnná a to bývá většinou na jeden rok, tři roky nebo pět let. Škvára (2016) uvádí, že klient má možnost vybrat si kromě fixní úrokové sazby i variabilní úrokovou sazbu. Druhým typem hypotečního úvěru je neúčelový hypoteční úvěr neboli tzv. americká hypotéka. Podle Finančního vzdělávání (2021) může klient tuto půjčku využít úplně na cokoli. Avšak stejně jako u účelového hypotečního úvěru i tento úvěr je zajištěn zástavním právem k nemovitosti. Nevýhodou tohoto úvěru je, že úroková sazba je zde vyšší než u účelového hypotečního úvěru. Klínský a kol. (2019) uvádí, že úvěr lze získat až do 70 % z hodnoty nemovitosti.

Na závěr je zásadní popsat důležité pojmy, které byly již zmíněny výše z oblasti úvěrů, jedná se o úrok, úrokovou sazbu a jistinu. Úrok je částka, kterou dlužník zaplatí navíc k celkové zapůjčené částce od věřitele, tedy k jistině. Úrok je vždy zpravidla uveden v peněžních jednotkách. Oproti tomu úroková sazba je úrok vyjádřený v procentech. Úroková sazba se vztahuje k určitému časovému úseku, jež je vyjádřený latinskou zkratkou uvedenou za sazbou (Šoba a Širůček, 2017). Škvára (2016 str. 80) uvádí šest zkratek:

- **p. a.** (per annum) – roční úroková sazba,
- **p. s.** (per semestre) – pololetní úroková sazba,
- **p. q.** (per quartale) – čtvrtletní úroková sazba,
- **p. m.** (per mensem) – měsíční úroková sazba,
- **p. sept.** (per septimanam) – týdenní úroková sazba,
- **p. d.** (per diem) – denní úroková sazba.

Podle Rejnuše (2016) mají úrokové sazby tyto druhy:

- *Úrokové sazby vyhlášené centrální bankou* – pro regulaci peněžní nabídky vyhláší banky tyto úrokové sazby: diskontní sazbu, repo sazbu, lombardní sazbu. Pravidlem je, že lombardní sazba bývá vždy nejvyšší, repo sazba nižší než lombardní a diskontní sazba vždy nejnižší z těchto tří druhů (Rejnuš, 2016). Pro představu, je zobrazen přehled (tabulka 4) jednotlivých úrokových sazeb ČNB.

Tabulka 4 Oficiální úrokové sazby ČNB, v letech 2017–2023 (v %)

Období	Repo sazba – 2 týdny	Diskontní sazba	Lombardní sazba
2023	6,75	5,75	7,75
2022	7,00	6,00	8,00
2021	3,75	2,75	4,75
2020	0,25	0,05	1,00
2019	2,00	1,00	3,00
2018	1,75	0,75	2,75
2017	0,50	0,05	1,00

Zdroj: vlastní zpracování dle ARAD ČNB (2024c)

- *Mezibankovní úrokové sazby* – jedná se o mezičlánek mezi úrokovými sazbami centrální banky a úrokovými sazbami obchodních bank při poskytování úvěru klientům. Tyto sazby bývají zpravidla vyšší než diskontní sazby centrálních bank (Rejnuš, 2016).
- *Tržní úrokové sazby* – používají se, když obchodní banky poskytují úvěr jinému ekonomickému subjektu nebo, když si poskytují úvěr navzájem. Existují tyto dva druhy sazeb: základní tržní úrokové sazby a standartní tržní úrokové sazby (Rejnuš, 2016).

3.5 Následky finanční negramotnosti

S následky finanční negramotnosti jsou nejvíce spojováni lidé, jež mají nízkou úroveň finanční gramotnosti. Toto tvrzení potvrzuje i Chytilová (2018) která tvrdí, že lidé s nízkou úrovní finanční gramotnosti snáze finančně chybují. Jejich chování ohledně financí je totiž připodobňováno spíše k nezodpovědnému. Naopak autoři Calcagno a Monticone (2015) uvádějí, že lidé s nízkou úrovní finanční gramotnosti nemusí dělat vždy špatná rozhodnutí, pokud využijí radu odborníka. Poradenství od odborníka ovšem nemusí být efektivní, zejména tehdy, když bude odborník zároveň prodejcem finančních produktů. V dnešní době

je velmi jednoduché půjčit si peníze, existuje celá řada úvěrových produktů od bankovních i nebankovních institucí. Pokud je zapotřebí koupit dražší věc avšak není k dispozici dostatečná finanční částka, spousta lidí to vyřeší půjčkou. Avšak s půjčkou přicházejí následně úroky o které se zvyšuje půjčená částka. Když pak nastane další nečekaná situace a dlužník nebude mít prostředky na zaplacení dluhů, znovu si půjčí. S neplacením dluhů přicházejí následky: zadluženost, následně předluženost a celé to může vést až k exekuci. V těch nejhorších případech může skončit dlužník bez domova.

Zadluženost a předluženost

Dlužníkem se stává každá osoba, jež si půjčí peníze. Zapůjčené peníze jsou dluhem, které musí být vráceny osobě, jež dlužníkovi půjčila neboli věřiteli (MF ČR, 2019). Jsou jedinci, kteří si sjednávají půjčku za půjčkou úplně na cokoliv, ať na nový mobilní telefon, automobil nebo na dovolenou. Jedinec se těžko vyzná v celé řadě úvěrových produktů, nespočítá si úrok a nedokáže si ani představit, jak dlouho bude půjčku splácet. Spousta dluhů vzniká především kvůli sociálnímu statusu. Lidé si půjčují peníze jen proto, aby je jejich přátelé a lidé z okolí viděli jinak. Věci se jim hromadí, ale s nimi se jim hromadí i dluhy (Janda, 2013). Lidé si také udělají nejvíce dluhů kvůli neuhrazeným fakturám za mobilní tarify, za neuhrazené pojištění zdravotní i sociální, za pokuty při dopravním přestupku, za neuhrazené poplatky, za nezaplacené splátky např. za úvěr, leasing, splátky za nájem, plyn a energii (MF ČR, 2019).

Předluženost je vyšším stupněm zadluženosti. Pokud je člověk zadlužený a nezvládá své půjčky platit, nastává situace, kdy splácí své dluhy dalšími půjčkami. Situace se mu vymkne z rukou, a nemůže se proto dostat z dluhové pasti. Předluženost vyjadřuje skutečnost, když suma dluhů je vyšší než hodnota majetku domácnosti (Boháčová, 2022).

Exekuce

Exekuce je peněžité vymáhání pohledávky ve prospěch věřitele (Janda, 2013). Pokud dlužník nehradí své dluhy, může po několika měsících dojít až k exekuci. Předtím, než exekuce nastane, soud stanoví dlužníkovi povinnost splatit dluhy. V této chvíli je důležité, aby dlužník začal jednat co nejrychleji. Pokud není ani po soudním nařízení dluh uhrazen, nastává exekuce. Exekuci následně provádí soudní exekutor, jenž je prověřený soudem na vymáhání peněžních závazků. Exekuce může být prováděna různými způsoby: srážkou ze

mzdy, prodejem movitých či nemovitých věcí, pozastavením řidičského oprávnění či příkazem k platbě z bankovního účtu (Boháčová, 2022). Pokud bude exekutor zabavovat příjmy, musí dlužníkovi zůstat nezabavitelné minimum, a to 13 638 Kč (Šubrt, a kol., 2023).

Osobní bankrot

Osobní bankrot je také nazýván jako oddlužení. Jedná se o aktivní řešení, když dlužník nezvládá splácet své závazky. Proces oddlužení může využít fyzická, ale i právnická osoba, jež není podnikatelem a nemá dluhy z podnikání. Pokud se chce dlužník zbavit dluhů, řešením je osobní bankrot. Proto, aby byl dlužník oddlužen, musí se zavázat, že v následujících pěti letech splatí minimálně 30 % ze souhrnné hodnoty svých dluhů (Janda, 2013). Dalšími podmínkami pro využití oddlužení jsou: dlužník má alespoň dva věřitele, od kterých si půjčil peníze a má dluh minimálně 30 dnů po uplynutí doby splatnosti, který není schopen splácet. Dlužník také nesmí být pravomocně odsouzen (Škvára, 2016). Janda (2013) uvádí, že nejdůležitější podmínkou pro zahájení procesu oddlužení je získání povolení od insolvenčního soudu. Soud zjišťuje skutečnost, zda dlužník opravdu nezvládá platit své dluhy, zkoumá příjmy i výdaje dlužníka. Pokud soud udělí povolení, dlužník se dostává do osobního bankrotu a může proběhnout nejčastěji plněním splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetku. Podle Škváry (2016) pokud je rozhodnuto o dlužníkově osobním bankrotu, nemůže proti němu být vykonána exekuce. Dalšími výhodami jsou např. nezvyšování úroků, splácení pomocí splátkového kalendáře, díky kterému budou v jedné měsíční splátce souhrnně zaplacený jednotlivé splátky a dlužník nemusí splatit 100 % dluhů.

3.6 Instituce zabývající se finanční gramotností

V této práci je důležité zmínit se i o společnostech, jež se zabývají finanční gramotností. Některé instituce již byly v této práci lehce nastíněny, je ale zásadní si je podrobněji popsat a zmínit, co přesně dělají v rámci finančního vzdělávání. Instituce lze rozdělit na veřejné a soukromé.

Veřejné instituce

Do veřejných institucí, jež se zabývají problematikou finanční gramotnosti patří dle MF ČR (2019b) jež je obsahem Národní strategie finančního vzdělávání 2.0:

a) Ministerstvo financí

V České republice se na oblast finanční gramotnosti nejvíce zaměřuje Ministerstvo financí dále MF. Je zodpovědné za oblast finanční gramotnosti. V roce 2010 MF vydalo dokument s názvem „Národní strategie finančního vzdělávání“ spolu s pracovní skupinou finančního vzdělávání (dále PSFV), členy jsou například MŠMT a MPSV. Tato strategie byla v roce 2020 upravena o další skupiny obyvatel a tento aktualizovaný dokument získal název „*Národní strategie finančního vzdělávání 2.0.*“ Dokument vyznačuje směr, jakým se má finanční vzdělávání v ČR nadále ubírat. Hlavním cílem dokumentu je, aby se zvyšovala úroveň finanční gramotnosti lidí v ČR. Strategie také vytyčuje, že by vzdělávání v této oblasti mělo směřovat nejen na žáky všech stupňů vzdělání, ale také na celou populaci (MF ČR, 2020). MF se také zaměřuje na zvyšování úrovně studentů jak, základních tak i středních škol, proto byl v roce 2017 odsouhlasen „*Standard finanční gramotnosti*“, který se používá jako podklad pro MŠMT (MF ČR, 2019). Ministerstvo financí ČR (2020) pro podporu finanční gramotnosti nechalo vzniknout internetové stránky „*Finanční gramotnost aneb proč se finančně vzdělávat?*“ Na internetových stránkách jsou průběžně zveřejňovány aktuality a dokumenty ohledně finančního vzdělávání a finanční gramotnosti.

b) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Toto ministerstvo je zodpovědné za koncepci a vývoj vzdělávacího systému a také za implementování standardů finanční gramotnosti do rámcových vzdělávacích programů. Především zajišťuje vzdělávání a podporu pedagogů v oblasti finanční gramotnosti. Spolupracuje s Národním pedagogickým institutem České republiky a Českou školní inspekcí (MF ČR, 2019b).

c) Ministerstvo práce a sociálních věcí

Přispívá k finančnímu vzdělání tím, že rozvíjí a vzdělává své zaměstnance na Úřadu práce a v sociálních službách. Díky spolupráci s Úřadem práce zaměstnanci rozvíjejí finanční vzdělávání u nezaměstnaných osob, u cílové skupiny, kde je toto vzdělání nejzásadnější, jelikož se tato skupina může potýkat s finančními problémy (MF ČR, 2019b).

d) Ministerstvo vnitra

Považuje finanční vzdělávání za jeden z nástrojů prevence kriminality a také přispívá ke zvyšování finančního vzdělání rozvojem svých zaměstnanců v oblasti finanční gramotnost (MF ČR, 2019b).

e) Ministerstvo spravedlnosti

Kooperuje s Probační, mediační a Vězeňskou službou ČR, jež vzdělává v oblasti finanční gramotnosti nejen zaměstnance a příslušníky vězeňské služby, ale vzdělává i odsouzené (MF ČR, 2019b).

f) Česká národní banka

Má za úkol seznámit mladé lidi, ale i širokou veřejnost s fungováním ekonomického i finančního trhu. Využívá k tomu například webový portál „*Peníze na útěku*“ díky kterému se snaží dovést mladé lidi k získání finanční gramotnosti (ČNB, 2023c).

Soukromé instituce

Další skupinou, která se snaží přispívat svou činností do zvyšování finanční úrovně, jsou soukromé instituce. Finanční gramotností se zabývají například: Yourchance o.p.s., Centrum finanční gramotnosti, Nekračni z.ú. Yourchance o.p.s., instituce založená v roce 2010. Tato obecně prospěšná organizace se snaží změnit metodu, jakou se bude finanční gramotnost a iniciativnost vyučovat. Na podporu vzdělání ohledně finanční gramotnosti byl proto vytvořen projekt „*Finanční gramotnost a podnikavost do škol*“. Organizace se nesoustředí pouze na finanční gramotnost, ale také pomáhá mladým jedincům z náhradní rodinné výchovy začlenit se do společnosti. Dalšími projekty, které vytvořila, jsou „Podnikavost“ a „Začni správně“. Organizace se v oblasti finanční gramotnosti angažuje např. na vytváření vlastních výukových materiálů, publikování knih, a především je jedním z organizátorů Tradiční mezinárodní finančně vzdělávací kampaně Global Money Week (Fgdoskol, 2023).

Další institucí je Centrum finanční gramotnosti (Cefig). Jejich hlavním úkolem je zvýšit úroveň finanční gramotnosti v ČR. Nabízí kurzy finanční gramotnosti pro základní a střední školy, zaměstnance, ale i pro širokou veřejnost (Cefig, 2020). Poslední zmíněnou institucí je nezisková organizace Nekračni, jež se snaží vzdělávat finanční gramotnost zábavnou formou. Vzdělávání probíhá formou aplikace, jež si mohou studenti stáhnout do svých chytrých mobilních telefonů. Vzdělávat se tak mohou z pohodlí domova a postačí deset minut denně. Aplikace obsahuje kurzy, slovníček a statistiky pokroku. Organizace také pořádá workshopy, tábory a připravuje také didaktické materiály pro školy (Nekračni, 2023).

3.7 Charakteristika vybrané skupiny

Znalost finanční gramotnosti u studentů středních škol je důležitá z hlediska finanční budoucnosti jednotlivců, ale také pro ekonomiku státu. Studenti středních škol jsou na samém začátku vstupu do dospělosti. Někteří studenti budou po škole hledat práci na pracovním trhu a druhá část bude pokračovat ve studiu. Je proto zásadní, aby studenti středních škol byli finančně gramotní a byli tak připravení na život. Finanční gramotnost pomáhá studentům lépe finančnictví porozumět a zvládat finanční výzvy, které budou řešit v běžném životě jako bydlení, strava, doprava atd. Mají tak větší šanci vyhnout se zadlužení díky plánování svých výdajů, nastavení finančních cílů a správnému hospodaření s penězi. Finančně gramotní lidé snáze dosáhnou bohatství, rozumí důležitosti spoření a také se lépe orientují v investicích.

Pro obecný přehled byl ve školním roce 2004/2005 počet studentů nejvyšší, celkem 507 505 žáků, poté počet žáků stále klesal až do roku 2019/2020 od tohoto roku roste. Pro tuto práci je zásadní školní rok 2022/2023, kdy celkový počet žáků na středních školách je 463 200, z toho je 229 116 dívek a 234 084 chlapců. Z celkového počtu je 0,6 % studentů na středním vzdělávání bez výučního listu a bez maturity, 20,5 % studentů na středním odborném vzdělávání s výučním listem a na středním odborném vzdělání s maturitní zkouškou je 46,4 % studentů, nástavbové studium navštěvuje 3,1 % studentů. V této práci je zaměřeno také na studenty gymnázia, především na čtyřleté a osmileté gymnázium, proto je vhodné uvést, kolik studentů navštěvuje jednotlivé obory. Celkově všeobecné střední vzdělávání s maturitní zkouškou, tedy gymnázium, navštěvuje 29, 4 % studentů, z toho osmileté gymnázium představuje 51,38 % žáků a 38,60 % navštěvuje čtyřleté gymnázium (ČSÚ, 2024).

4 Vlastní práce

Praktická část byla provedena na základě dotazníkového šetření, které bylo realizováno na dvou středních školách, a to na Obchodní akademii a Vyšší odborné škole Příbram a Gymnáziu a Střední odborné škole ekonomické Sedlčany. Nejprve bude provedena charakteristika výběrového souboru, dále jsou okomentovány výsledky dotazníkového šetření a na závěr jsou testovány vybrané hypotézy.

4.1 Charakteristika výběrového souboru

Výběrový soubor zahrnuje respondenty nejčastěji ve věku od 15–19 let navštěvující 1. – 4. ročník, celkově se jednalo o 433 respondentů – studentů středních škol. Dotazníkové šetření probíhalo na dvou středních školách. Jedná se o Obchodní akademii a Vyšší odbornou školu Příbram a Gymnázium a Střední odbornou školu ekonomickou Sedlčany.

4.1.1 Obchodní akademie a VOŠ Příbram

Tato škola byla založena v roce 1920, kdy v Příbrami vznikla první ekonomická škola pod názvem Veřejná obchodní škola v Příbrami. Původně však neměla sídlo na místě, kde se dnes nachází Obchodní akademie. Škola se do roku 1990 několikrát stěhovala a prošla mnoha změnami, od roku 1990 sídlí v Příbrami Na Příkopech. V témže roce byla založena „Obchodní akademie“ a za další čtyři roky se postupně rozšířila o další formu studia, o „Vyšší odbornou školu“. V roce 2004 se rozšířila o další obor, a to o „Ekonomické lyceum“, které je zaměřené nejen na ekonomii, ale také na všeobecné vzdělávání (OA PB, 2024).

Škola nabízí dva obory na střední škole a jeden obor na vyšší odborné škole. V této práci bylo zaměřeno výhradně na studenty na úrovni střední školy. Na střední škole se vyučují dva studijní obory, jedná se o obchodní akademii a ekonomické lyceum, žáci jsou přijímaní na základě písemné zkoušky a studium ukončují maturitní zkouškou. Po maturitní zkoušce jde až 80 % absolventů studovat na vysoké či vyšší odborné školy. A přibližně 5 % absolventů je evidováno na úřadu práce. Na škole je vyučován předmět obchodní korespondence, kde se žáci mimo jiné naučí psát na klávesnici a mají možnost z toho složit státní zkoušku. Škola nabízí celou řadu odborných stáží v zahraničí v Německu, Irsku a Řecku. Studenti mají opravdu na výběr a zažijí spoustu akcí jako různé exkurze, zájezdy, adaptační kurz, letní

sportovní a zimní kurz. Škola pořádá spoustu akcí: dny otevřených dveří, veletrh fiktivních firem, a workshop, který realizují studenti střední školy se zaměřením na finanční gramotnost. Studenti se snaží zábavnou formou rozšířit znalosti v oblasti finančního vzdělávání žákům základních škol (OA PB, 2024).

Na oboru obchodní akademie jsou vyučovány tyto předměty český jazyk a literatura, matematika, dějepis, občanská nauka, společenská kultura, tělesná výchova, hospodářský zeměpis, informační technologie, obchodní korespondence, ekonomika, právo, účetnictví, účetnictví na počítači, statistika, základy biologie a ekologie, fyzika, chemie, aplikace daňových zákonů, ekonomická cvičení a dva cizí jazyky, které si student na začátku studia navolí. Má na výběr z anglického, německého, ruského a francouzského jazyka. Od 3. ročníku mohou studenti zvolit dohromady tři volitelné předměty podle svých zájmů. Ve 3. ročníku je také zařazena odborná praxe studentů, která je realizována výukou fiktivní firmy/cvičné kanceláře a 14denní praxí ve firmě. Druhý studijní obor, který je zaměřený jak na ekonomii, tak všestranně, má podobné vyučované předměty. Předměty jsou podobné jako u obchodní akademie, avšak některé jsou spíše obecnější. Je zde navíc psychologie, a nevyučuje se např. statistika (OA PB, 2024).

Na základě těchto skutečností je vidět, že se na škole vyučuje spousta předmětů, kde se o finanční gramotnosti studenti dozvídají. Škola se nadále snaží své studenty v této oblasti rozvíjet, proto se studenti zapojují v soutěži finanční gramotnost, navíc na škole již po několikáté proběhly besedy na toto téma (OA PB, 2024).

4.1.2 Gymnázium a SOŠE Sedlčany

Historie Gymnázia a Střední odborné školy ekonomické Sedlčany sahá do roku 1947, kdy vzniklo Státní reálné gymnázium Dr. Františka Drtiny. S ohledem na umístění školy byla škola několikrát stěhována, až v roce 1982 byla zahájena stavba nové školní budovy. V roce 1990 zde bylo zřízeno víceleté gymnázium a o tři roky později byla škola rozšířena o další obor, a to o obchodní akademii. Škola si od té doby prošla několika změnami, především došlo k dostavbě a postavení nové sportovní haly. V roce 2017 se tato škola stala fakultní školou pro Vysokou školu chemicko-technologickou v Praze (GOA Sedlčany, 2022a).

V současnosti škola nabízí tři studijní obory. Jedná se o víceleté gymnázium, čtyřleté gymnázium a obchodní akademii. V této práci bude zaměřeno pouze na gymnázium, a to na oba obory, čtyřleté i víceleté gymnázium. Uchazeči o studium musí nejdříve složit přijímací zkoušky. Studium je ukončeno maturitou. Absolventi školy snadno nalézají další uplatnění, to potvrzují i následující hodnoty. V minulém roce bylo 94,82 % absolventů přijato na vysoké školy, 1,8 % absolventů bylo přijato na jazykové kurzy a zbylé 3,45 % absolventů bylo zaměstnáno. Na úřadu práce je dlouhodobě evidován nízký počet absolventů této školy. Škola nabízí celou řadu kurzů a akcí. Studenti mohou absolvovat různé sportovní kurzy jako lyžařský kurz, studenti prvních ročníků jezdí na adaptační kurzy. Pořádá také výměnné pobyty a zájezdy do zahraničí. Škola také spolupracuje s vysokými školami, hlavně s Univerzitou v Pardubicích a s Vysokou školou chemicko – technologickou v Praze. Navíc připravuje své studenty také na jazykové certifikáty z anglického nebo německého jazyka (GOA Sedlčany, 2022b).

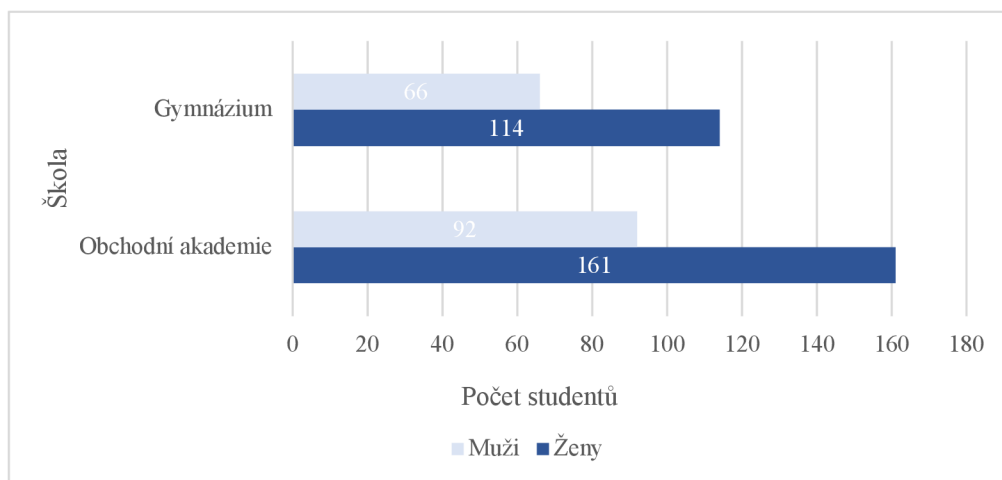
Na čtyřletém gymnáziu jsou vyučovány předměty: český jazyk a literatura, anglický jazyk a další cizí jazyk z nabídky, základy společenských věd, dějepis, zeměpis, fyzika, chemie, biologie, informatika, tělesná výchova, estetická výchova – výtvarná a hudební. Dále mají studenti na výběr z celé škály volitelných předmětů jako písemná a elektronická komunikace, konverzace v anglickém, německém či ruském jazyce, dále seminář z biologie, chemie, matematiky, dějepisu, fyziky, informatiky, zeměpisu, společenských věd, českého jazyka a deskriptivní geometrie. S ohledem na finanční gramotnost je na Gymnáziu vyučován předmět základy společenských věd, ve kterém se žáci seznámí se základy finanční gramotnosti. Na základě těchto skutečností je vidět, že na škole neprobíhá přímá výuka finanční gramotnosti, není zde tolik předmětů jako na předchozí škole, v nichž by se mohli studenti o finanční gramotnosti dovědět. I proto pořádá škola různé besedy ohledně finanční gramotnosti pro studenty (GOA Sedlčany, 2022b).

4.2 Výsledky dotazníkového šetření

Stěžejní částí této práce je vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření, které probíhalo na dvou středních školách ekonomického a neekonomického zaměření. Dotazník obsahoval 23 otázek, první tři otázky byly identifikační, otázky 4. – 15. zkoumaly názory a postoje respondenta z oblasti finanční gramotnosti a otázky 16. – 23. zkoumaly znalosti problematiky finanční gramotnosti. Výsledky byly rozděleny podle studované školy, zpracovány graficky a následně byly okomentovány. Na závěr byly ověřovány vybrané hypotézy.

Otázka č. 1 – Jakého jste pohlaví

Graf 5 Pohlaví respondentů

Zdroj: vlastní zpracování

Jak lze vidět z grafu č. 5, při analýze pohlaví bylo zjištěno, že u respondentů obchodní akademie převyšují ženy, a to s počtem 161 nad muži 92. U respondentů z gymnázia, převažují stejně jako u obchodní akademie ženy, v tomto případě převyšoval počet žen 114 nad muži 66. Celkově dotazník vyplnilo 275 žen (63,51 %) a mužů 158 (36,49 %).

Otázka č. 2. a 3. Jste studentem/studentkou:

Tabulka 5 Rozdělení respondentů podle školy a ročníku studia

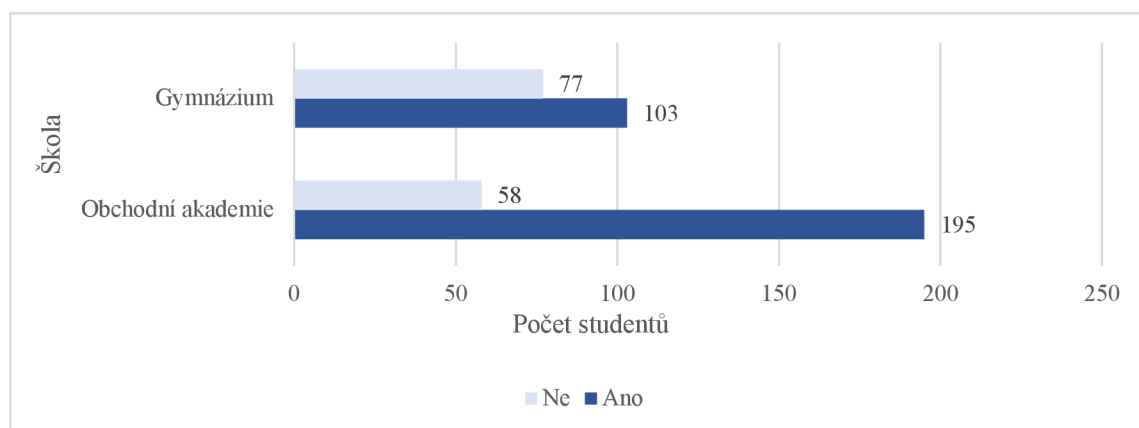
Škola / ročník	1.	2.	3.	4.	Celkem škola
Obchodní akademie	87	75	51	40	253
Gymnázium	42	51	46	41	180
Celkem	129	126	97	81	433

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky č. 5 lze vidět, že celkově vyplnilo dotazník 433 respondentů. Nejvíce respondentů bylo z obchodní akademie a to 253 za všechny čtyři ročníky. Nejpočetnější skupinou zde byl první ročník s počtem 87 žáků, na druhém místě je druhý ročník s počtem 75 respondentů, dále třetí ročník s 51 žáky a čtvrtý ročník, kde je nejméně studentů a to 40. Oproti tomu respondentů z gymnázia bylo celkem 180 a nejpočetnější skupinou zde byl druhý ročník s počtem 51 respondentů a nejméně studentů bylo ve čtvrtém ročníku. Celkově za obě školy, byl nejpočetnější skupinou první ročník s počtem 129 respondentů (29,79 %), na druhém místě byl druhý ročník s počtem 126 respondentů (29,10 %), dále pak třetí ročník s počtem 97 respondentů (22,40 %) a na posledním místě byl čtvrtý ročník s počtem 81 respondentů (18,71 %).

Otázka č. 4 Setkal/a jste se doposud na střední škole v nějakém předmětu s výukou finanční gramotnosti?

Graf 6 Výuka finanční gramotnosti

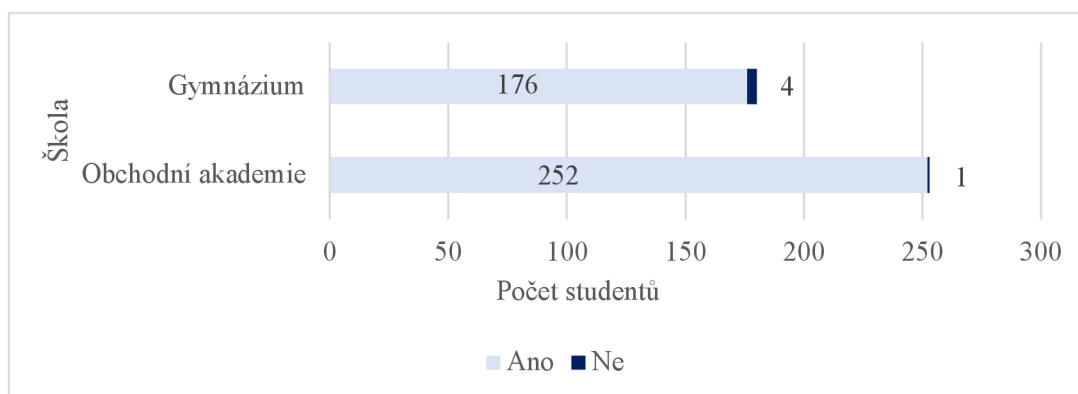

Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu č. 6 lze vyčíst, kolik studentů se doposud setkala s výukou finanční gramotnosti. Více než polovina studentů gymnázia tedy 103 se s výukou finanční gramotnosti již setkala a 77 studentů se s výukou finanční gramotnosti ještě neseťkalo, odpověděli tak především studenti prvního a druhého ročníku. Je zásadní brát v úvahu, že studenti gymnázia mají výuku finanční gramotnosti zařazenou v předmětu základy společenských věd až od 3. ročníku. V tomto případě by výsledek odpovídal skutečnosti. U obchodní akademie je výsledek lepší. 195 (77,08 %) respondentů uvedlo, že se s výukou finanční gramotnosti již setkala. Z celkového počtu se s výukou finanční gramotnosti ve výuce již setkala 298 (68,82 %) respondentů.

Otázka č. 5 Myslíte si, že je výuka finanční gramotnosti důležitá?

Graf 7 Pohled studentů na finanční gramotnost

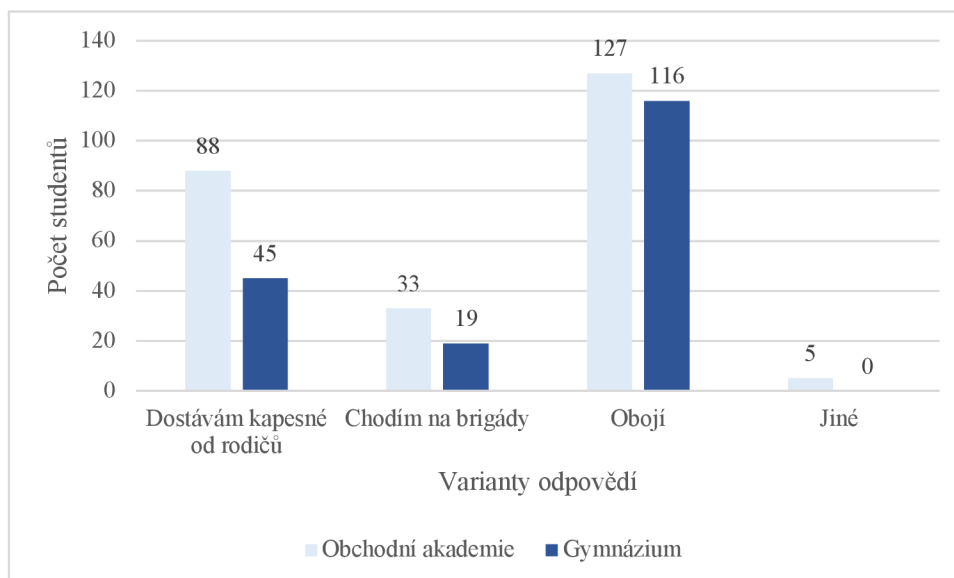

Zdroj: vlastní zpracování

V této otázce byl zjišťován pohled studentů na výuku finanční gramotnosti. U respondentů z obchodní akademie lze vidět z grafu č. 7, že 99 % respondentů vnímá výuku finanční gramotnosti jako důležitou, pouze 1 % studentů odpovědělo, že výuku finanční gramotnosti nevnímá jako důležitou. Respondenti z gymnázia z 97,78 % uvedli, že vnímají finanční gramotnost jako důležitou, zbylé 2,22 % uvedla, že výuka finanční gramotnosti není důležitá. Výsledek je hodnocen pozitivně, většina respondentů si totiž uvědomuje, že znalosti z oblasti finanční gramotnosti jsou důležité.

Otázka č. 6 Jak nejčastěji získáváte své příjmy?

Graf 8 Zdroj příjmu

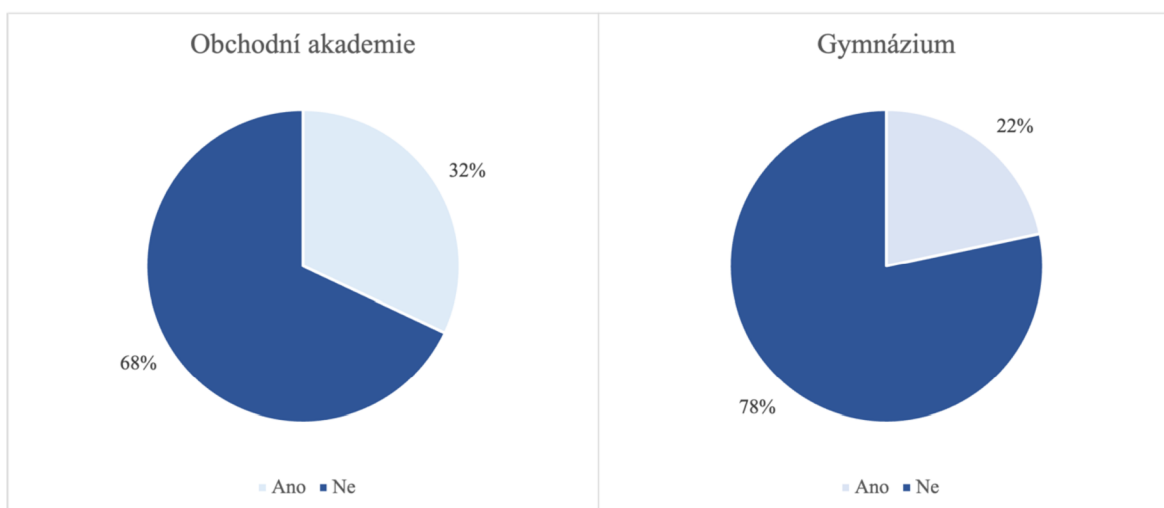

Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovědělo z celkového počtu 243 (56,12 %) respondentů, že nejčastěji získávají své příjmy jako kapesné od rodičů a zároveň chodí na brigády, tedy zvolili variantu „obojí“. Jak lze vidět v grafu č. 8 tuto možnost volilo 127 (50,20 %) respondentů obchodní akademie a 116 (64,44 %) respondentů gymnázia. Variantu „dostávám kapesné od rodičů“ zvolilo celkem 133 (30,72 %) respondentů, z toho 88 respondentů z obchodní akademie a 45 z gymnázia. Pouze 52 (12,01 %) zvolilo možnost „chodím na brigády“, jedná se o 33 studentů obchodní akademie a 19 studentů gymnázia. Zbýlých 5 (1,15 %) respondentů jenom z obchodní akademie vybralo možnost jiné, a uvedli tyto možnosti jako podnikání, investování a dary. Výsledek je velmi pozitivní, více než polovina respondentů chodí na brigády, díky tomu si zlepšují svůj vztah k penězům a zjišťují tak hodnotu peněz.

Otázka č. 7 Sestavujete si svůj měsíční rozpočet, tedy přehled svých příjmů a výdajů?

Graf 9 Sestavování rozpočtu

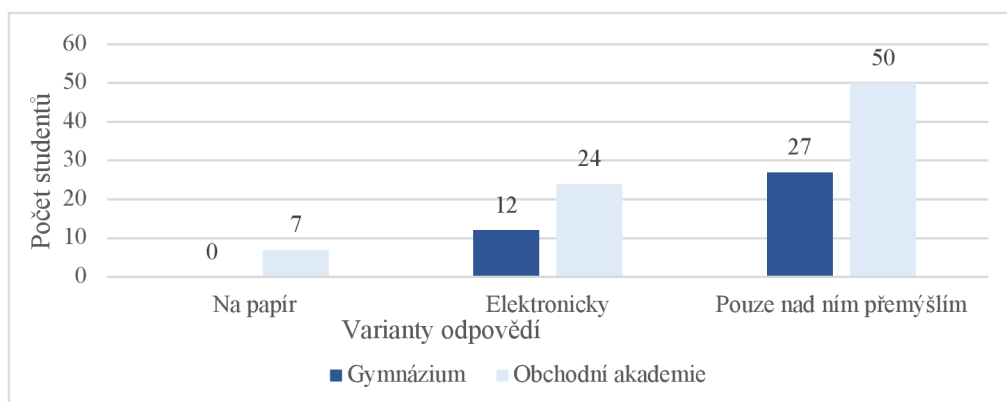

Zdroj: vlastní zpracování

Celkově 313 (72,29 %) respondentů uvedlo, že si nesestavují svůj měsíční rozpočet, jedná se o 68 % studentů obchodní akademie a 78 % studentů gymnázia. Pouhých 120 (27,71 %) respondentů si svůj rozpočet sestavuje. Takový výsledek se dal očekávat s ohledem na věk a nízký obnos příjmů. Z grafu č. 9 lze vidět, že spíše si tvoří svůj měsíční rozpočet studenti obchodní akademie 32 % než studenti gymnázia 22 %.

Otázka č. 8 Pokud jste v předešlé odpovědi odpověděl/a ano, jak si ho sestavujete?

Graf 10 Sestavování rozpočtu

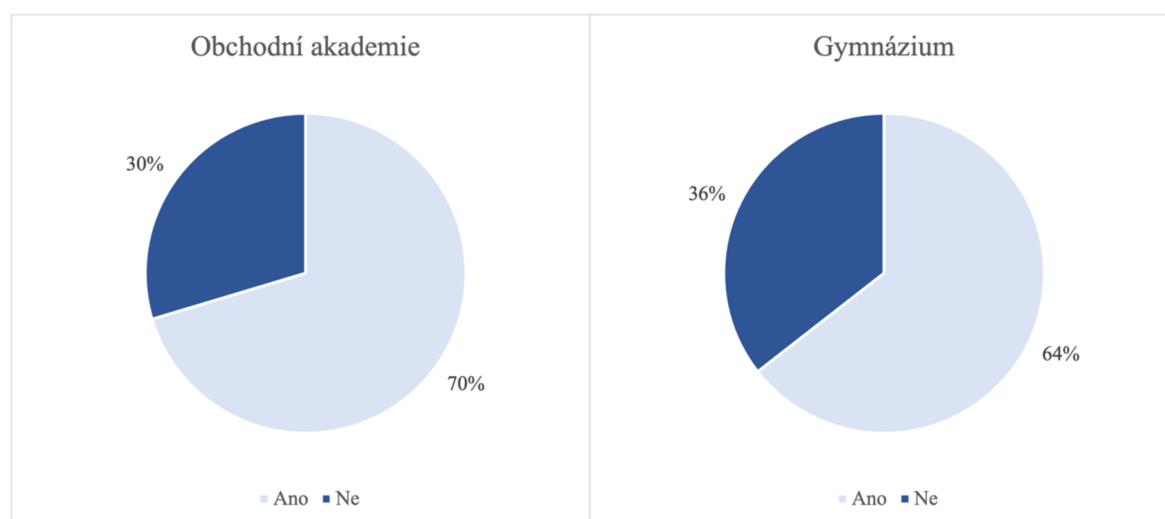

Zdroj: vlastní zpracování

V předchozí otázce bylo zjištěno, že přesně 120 respondentů si tvoří svůj měsíční rozpočet. V této otázce je zjišťováno, jakým způsobem si rozpočet vytváří. Podle grafu č. 10 více než 64 % (77) respondentů z celkového počtu odpovědělo, že nad rozpočtem pouze přemýšlí, z toho je 50 (61,73 %) studentů obchodní akademie a 27 (69,23 %) studentů gymnázia. Dalších 30 % (36) z celkového počtu si svůj rozpočet tvoří elektronicky – např. v aplikaci, nebo v excelu, jedná se o 24 (29,63 %) studentů obchodní akademie a 12 (30,77 %) studentů gymnázia. Zbývající variantou je „na papír“, kterou označilo pouze 7 studentů obchodní akademie.

Otázka č. 9 Odkládáte si měsíčně nějakou částku ze svého příjmu, tedy spoříte si?

Graf 11 Spoření

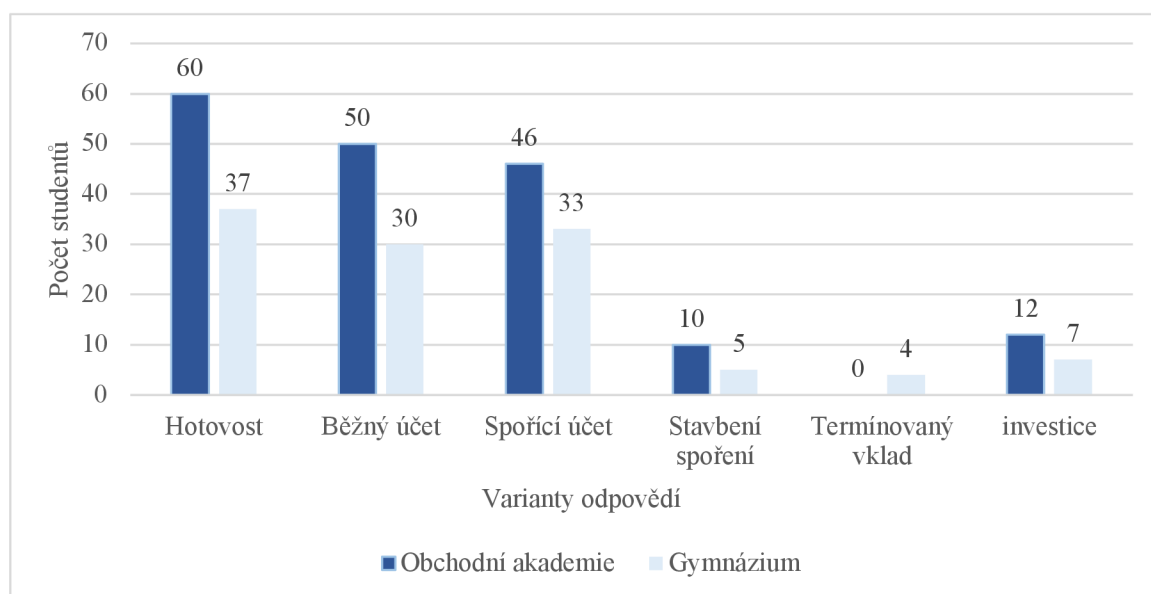

Zdroj: vlastní zpracování

Z celkového počtu respondentů 294 (67,90 %) studentů odpovědělo „ano“, tedy ukládají si nějakou část ze svého příjmu. Znamená to tedy, že více než polovina studentů se snaží hospodařit se svými penězi. Zbylých 139 odpovědělo „ne“, tedy si nespoří. Z grafu 11 lze vidět, že více žáků z obchodní akademie (70 %) si spoří než žáků z gymnázia (64 %).

Otázka č. 10 Pokud jste v předešlé otázce odpověděl/a ano, jaký způsob spoření využíváte?

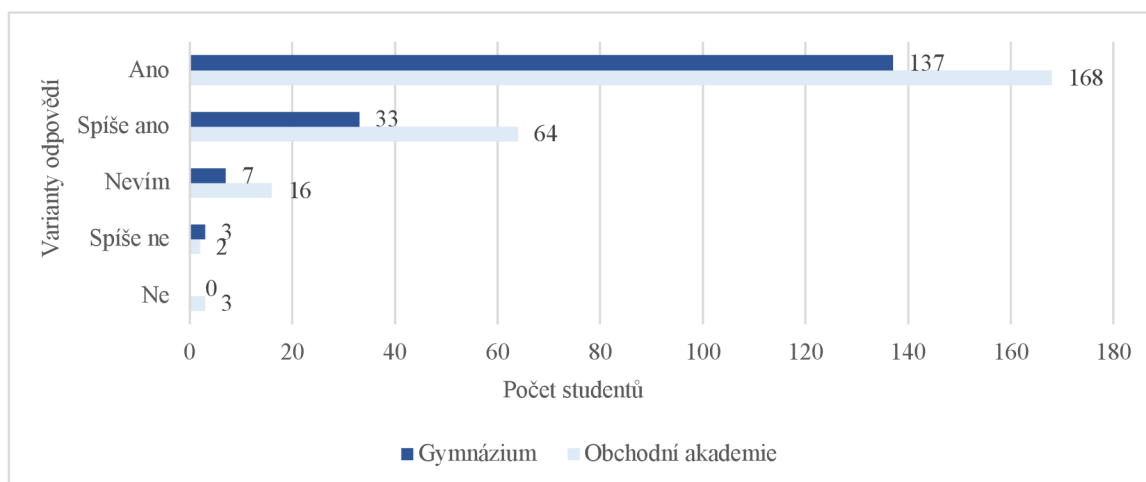
Graf 12 Způsob spoření

Zdroj: vlastní zpracování

V případě, že studenti odpověděli, že si ukládají nějakou část ze svého příjmu, byli dále dotazováni, jaký způsob spoření využívají. Nejvíce využívaným způsobem spoření je hotovost, celkem 97 (32,99 %) respondentů vybralo tuto možnost. Jedná se o 60 studentů obchodní akademie a 37 studentů gymnázia. Společně s běžným účtem, který zvolilo 80 (27,21 %) respondentů, se nejedná o nejvhodnější způsob spoření, z toho bylo 50 studentů obchodní akademie a 30 gymnázia. Na třetím místě je spořicí účet, jež vybralo přesně 79 (tj. 26,87 %) respondentů - 46 z obchodní akademie a 33 z gymnázia, investice zvolilo přesně 19 respondentů (4,39 %) – jedná se o 12 respondentů obchodní akademie a 7 respondentů gymnázia. Další variantou bylo stavební spoření jež zvolilo 15 (3,70 %) respondentů, a nejméně studentů vybralo termínovaný vklad, přesně 4 a jednalo se především o studenty gymnázia.

Otázka č. 11 Plánujete si v budoucnu spořit?

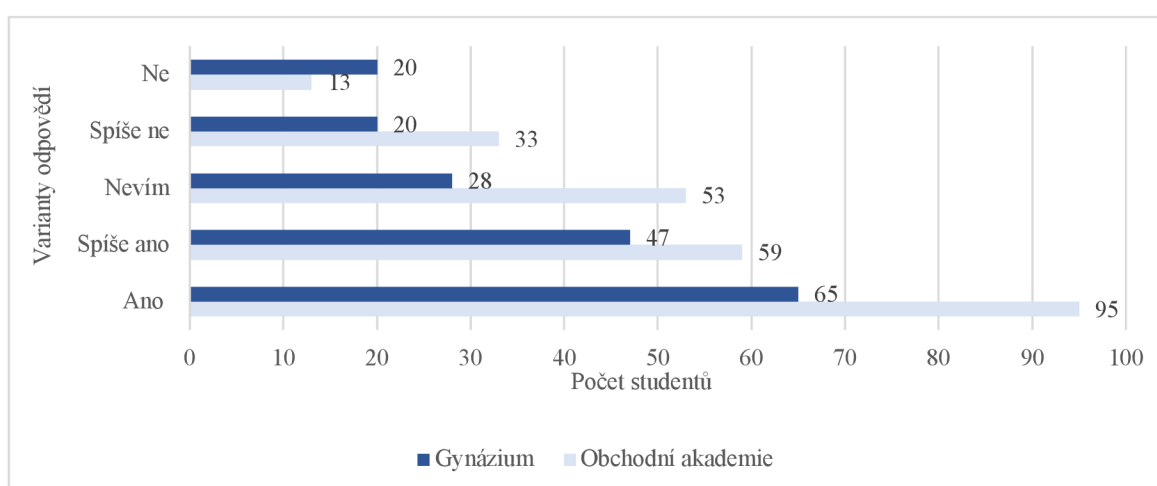

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka položená respondentům zkoumala, jestli si plánují v budoucnu spořit. Většina žáků 305 (70,44 %) zvolila možnost „ano“, dalších 97 (22,40 %) žáků vybralo možnost „spíše ano“. Znamená to tedy, že drtivá většina si plánuje v budoucnu spořit, a to je pozitivní výsledek. Odpověď „nevím“ zvolilo 33 žáků. Žáci, kteří si neplánují v budoucnu spořit, uvedli - „spíše ne“, jedná se o 5 žáků a „ne“, jež uvedli tři žáci pouze z obchodní akademie. V této otázce nejsou značné rozdíly mezi školami.

Otázka č. 12 Přemýšlel/a jste někdy nad finančním zajištěním na stáří?

Graf 13 Zajištění na stáří

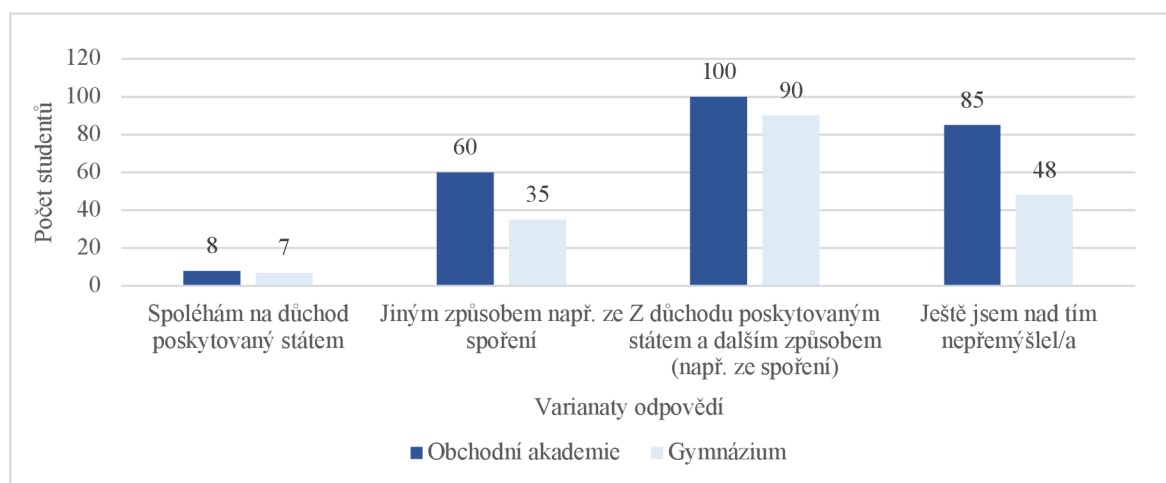

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 12 zjišťovala, zda již někdy respondenti uvažovali nad finančním zajištěním ve stáří (graf 13). Nejvíce respondentů uvedlo „ano“, jež vybralo 160 (36,95 %) studentů a „spíše ano“ uvedlo 106 (24,48 %) žáků. Znamená to tedy, že nad problematikou finančního zajištění ve stáří přemýšlelo již 61,43 % studentů, jedná se o pozitivní výsledek. Variantu „nevím“ vybralo celkem 8 (18,71 %) studentů. Celkem 86 studentů nad finančním zajištěním na stáří ještě nepřemýšlelo. Odpovědi napříč školami se značí být podobné.

Otázka č. 13 Jakým způsobem si plánujete financovat své potřeby v důchodovém věku?

Graf 14 Způsob zajištění na stáří

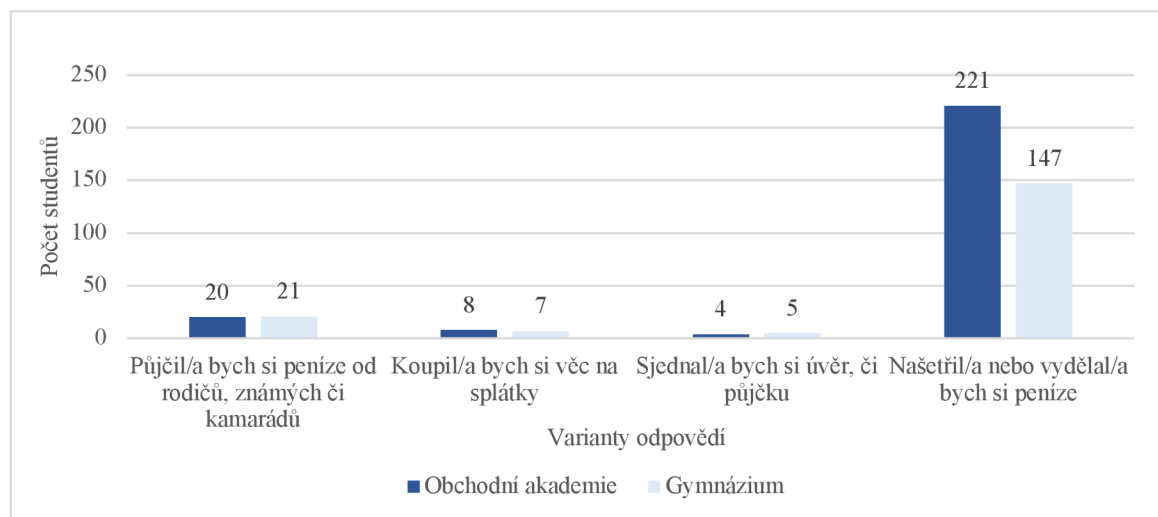

Zdroj: vlastní zpracování

Na předchozí otázku navazuje způsob financování potřeb v důchodovém věku. Nejčastěji byla podle grafu č. 14 zvolena varianta „z důchodu poskytovaným státem a dalším způsobem (např. ze spoření)“. Tuto odpověď vybralo dohromady 190 (43,88 %) respondentů, 39,53 % studentů obchodní akademie a 50 % studentů gymnázia. Druhá nejčastěji zvolená odpověď byla „ještě jsem nad tím nepřemýšlel/a“, vybralo ji 133 (30,72 %) respondentů, z toho 33,6 % studentů obchodní akademie a 26,67 % studentů gymnázia. Třetí často zvolenou odpovědí bylo „jiným způsobem (např. ze spoření)“, uvedlo ji 95 (21,94 %) studentů. Poslední variantu „spoléhám na důchod poskytovaný státem“ vybralo pouze 15 studentů z (3,64 %) z celkového počtu, z toho 8 (3,16 %) studentů obchodní akademie a 7 (3,89 %) studentů gymnázia.

Otázka č. 14 Představte si situaci, že si chcete pořídit například notebook, telefon a nemáte dostatek finančních prostředků. Jak byste se zachoval/a?

Graf 15 Způsoby řešení při nedostatku financí

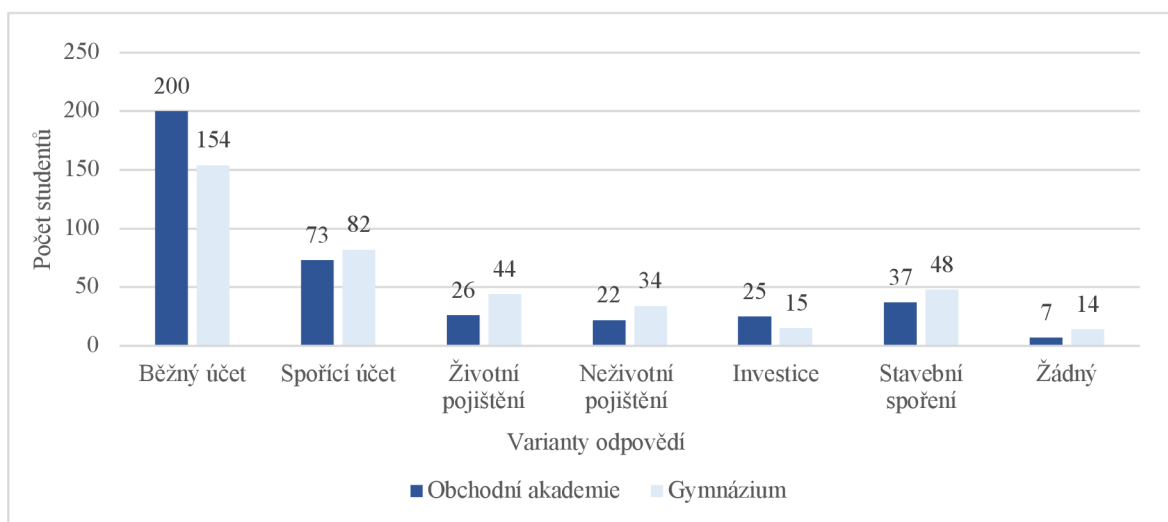

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka zjišťuje, jak by se respondent zachoval v situaci, kdy by si chtěl pořídit dražší věc, na kterou nemá dostatek finančních prostředků. Nejvíce odpovědí 368 (84,99 %) získala varianta „našetřila nebo vydělal/a bych si peníze“, celkem 87,35 % studentů obchodní akademie vybralo tuto možnost a z gymnázia to bylo 81,67 % respondentů. Na druhém místě byla varianta „půjčila bych si peníze od rodičů, známých či kamarádů“, jež byla zvolena 41 (9,47 %) respondenty, z obchodní akademie to čítalo 7,91 % respondentů a 11,68 % z gymnázia. Dále 15 (3,46 %) respondentů zvolilo možnost „koupila bych si věc na splátky“, jedná se o 1,85 % studentů obchodní akademie a 3,89 % studentů gymnázia. Nejméně studentů zvolilo možnost „Sjednal/a bych si úvěr či půjčku“ celkem to bylo 9 (2,08 %) studentů, z toho 1,58 % z OA a 2,78 % z gymnázia. Výsledek této otázky je velmi pozitivní, většina studentů by si totiž nejdříve našetřila či vydělala, jedná se o nejlepší možnou variantu řešení.

Otázka č. 15 Jaký z uvedených finančních produktů používáte?

Graf 16 Používané finanční produkty

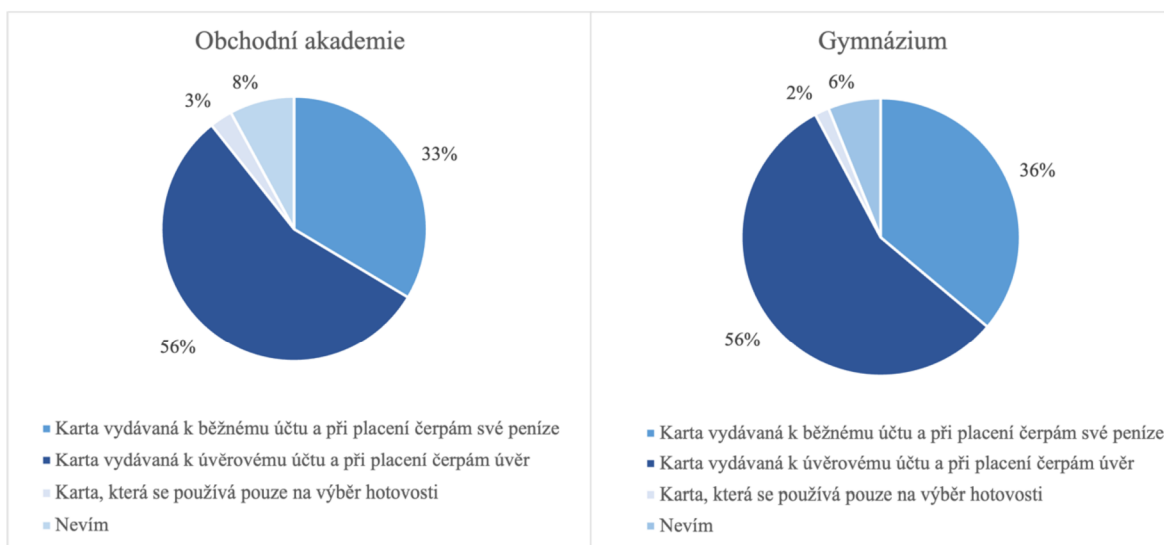

Zdroj: vlastní zpracování

V této otázce mohli respondenti zvolit více odpovědí. Jak zobrazuje graf 16, většina studentů používá běžný účet. Jedná se o 354 (81,76 %) žáků z toho 200 (79,05 %) žáků obchodní akademie a 154 (85,56 %) žáků gymnázia. Druhým nejvíce využívaným finančním produktem se stal spořicí účet, který zvolilo 155 respondentů – 72 (28,85 %) studentů obchodní akademie a 82 (45,56 %) studentů gymnázia. Na třetím místě je finanční produkt stavební spoření, které využívá 85 respondentů z celkového počtu, jedná se o 37 (14,62 %) studentů obchodní akademie a 48 (26,67 %) studentů gymnázia. Na čtvrtém místě je životní pojištění, které zvolilo celkem 70 studentů, z toho 26 (10,28 %) studentů obchodní akademie a 44 (24,44 %) studentů gymnázia. Na čtvrtém místě je neživotní pojištění, jež uvedlo 56 respondentů, dále investice se 40 respondenty a v poslední řadě nevybralo žádný produkt přesně 21 studentů, jednalo se především o žáky 1. a 2. ročníku.

Otázka č. 16 Kreditní karta je?

Graf 17 Kreditní karta

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti měli na výběr z těchto čtyř možností:

- Karta vydávaná k běžnému účtu a při placení čerpám své peníze
- Karta vydávaná k úvěrovému účtu a při placení čerpám úvěr**
- Karta, která se používá pouze na výběr hotovosti
- Nevím

Výsledek hned první teoretické otázky nevyšel právě pozitivně. Správnou odpověď zvolilo pouze 56 % tedy 242 respondentů, přehled je zobrazen v příloze 2. Dalších 160 respondentů odpovědělo špatně a 31 respondentů uvedlo, že neví, co je to kreditní karta. Podle analýzy jednotlivých škol z grafu č. 17 u této otázky bylo zjištěno, že si obě školy vedou stejně, správný výsledek totiž označilo 56 % studentů na obou školách. Špatně odpovědělo 36 % studentů obchodní akademie a 38 % studentů gymnázia. Variantu „nevím“ označilo 8 % studentů obchodní akademie a 6 % studentů gymnázia.

Z tabulky 6 lze vidět, že nejlépe odpovídali studenti čtvrtých ročníků, kde správně odpovědělo 62,96 %. Pouze o 2,5procentních bodů méně získali studenti prvního ročníku. Ve třetím ročníku znalo správnou odpověď na otázku přesně 51 studentů z 97, s úspěšností 52, 58 % jsou studenti na třetím místě. Ve druhém ročníku odpovědělo správně přes polovinu studentů, jedná se o ročník s nejmenší úspěšností a to 49,21 %.

Tabulka 6 Počet správných odpovědí na otázku č. 16 napříč ročníky

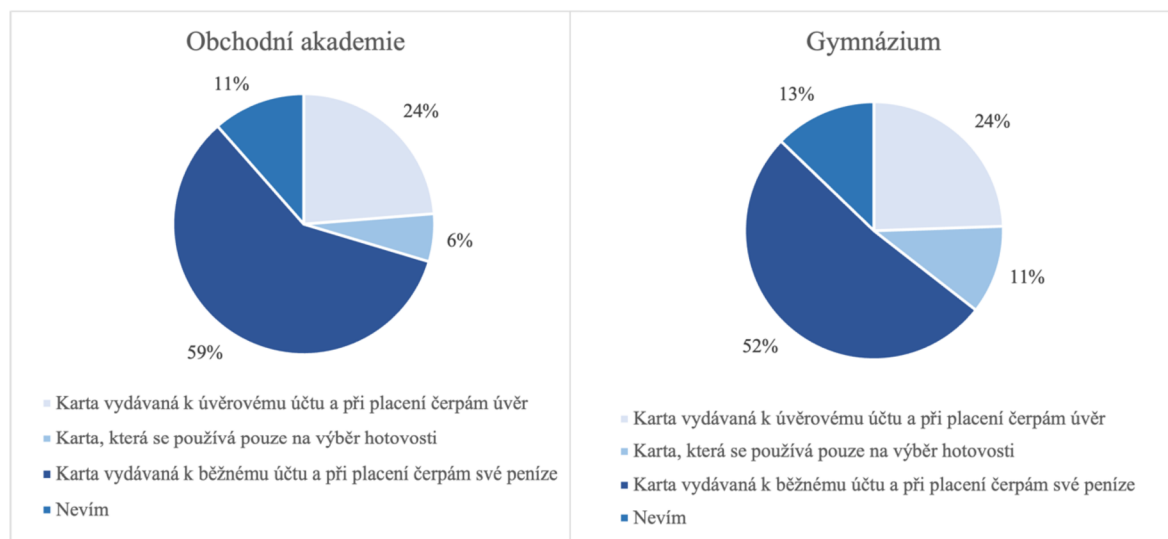
Ročník	Počet správných odpovědí	Celkový počet odpovědí	Podíl
1.	78	129	60,47 %
2.	62	126	49,21 %
3.	51	97	52,58 %
4.	51	81	62,96 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 17 Debetní karta je?

Tento termín by mělo znát mnohem více lidí, protože je tato karta vydávaná ke každému běžnému účtu. Mladí lidé často používají pro klasickou debetní kartu termín „kreditka“. Je proto zjišťováno, zda mladí lidé vědí, co jednotlivé termíny znamenají.

Graf 18 Debetní karta

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti měli na výběr z těchto čtyř možností:

- Karta vydávaná k úvěrovému účtu a při placení čerpám úvěr
- Karta, která se používá pouze na výběr hotovosti
- Karta vydávaná k běžnému účtu a při placení čerpám své peníze**
- Nevím

Stejně jako u předešlé otázky ani u této otázky, nejsou výsledky příliš dobré. Podle přílohy 3 zná správnou odpověď 242 respondentů, jako tomu bylo u kreditní karty. Špatně odpovědělo 139 respondentů a neví vybralo 52 studentů. Z grafu č. 18 lze vidět, jak si

vedli studenti podle jednotlivých škol. Lépe si vedla obchodní akademie, kde správnou odpověď vybralo 59 % studentů, to je o 6 procentních bodů více než je tomu u gymnázia. 30 % studentů z obchodní akademie a 35 % studentů z gymnázia vybralo špatnou odpověď. Variantu „nevím“ zvolilo z obchodní akademie 11 % a z gymnázia 13 % respondentů.

Při vyhodnocení otázky napříč ročníky, podle tabulky 7 byl nejvíce úspěšný čtvrtý ročník, kde 65,43 % studentů odpovědělo správně. Na druhém místě se umístili studenti třetího ročníku s počtem 62,89 % správných odpovědí. První ročník se umístil na třetím místě, a to o necelé dvě procenta, správně odpovědělo 60,47 % respondentů). Nejméně správných odpovědí měl druhý ročník, a to 39,68 %. U této otázky bude v další podkapitole ověřována závislost mezi znalostí pojmu debetní karta a stupněm studia.

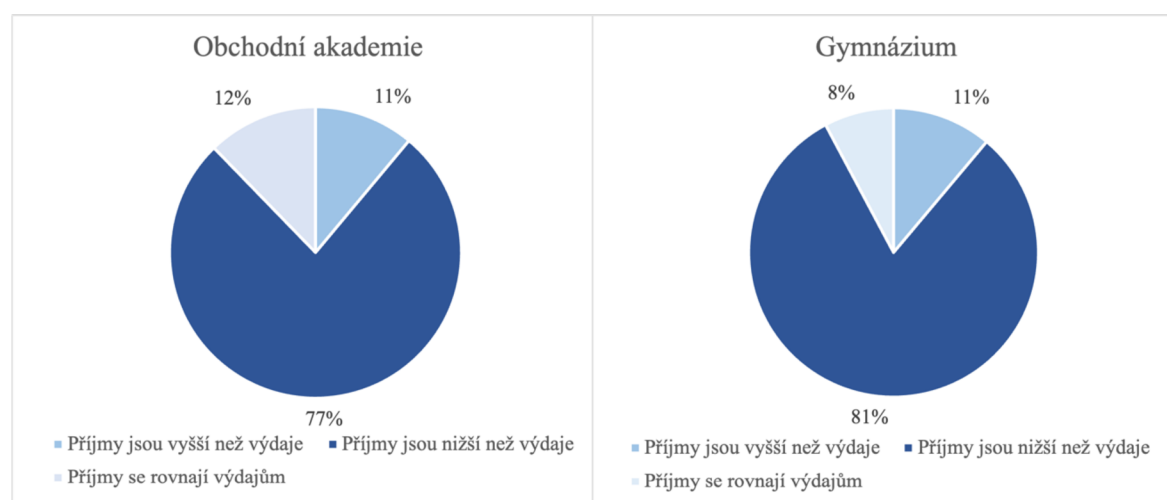
Tabulka 7 Počet správných odpovědí na otázku č. 17 napříč ročníky

Ročník	Počet správných odpovědí	Celkový počet odpovědí	Podíl
1.	78	129	60,47 %
2.	50	126	39,68 %
3.	61	97	62,89 %
4.	53	81	65,43 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 18 Schodek neboli deficit rozpočtu nastává, když?

Graf 19 Schodek rozpočtu

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti měli na výběr ze tří odpovědí:

- a) Příjmy jsou vyšší než výdaje
- b) Příjmy jsou nižší než výdaje**
- c) Příjmy se rovnají výdajům

V této otázce je zjišťována znalost z oblasti rozpočtu. Správně odpovědělo celkem 340 (78,52 %) studentů (příloha 4). Správnou variantu „příjmy jsou nižší než výdaje“ vybralo 77 % (194) studentů obchodní akademie a 81 % (146) studentů gymnázia, gymnázium si v této otázce vedlo lépe než obchodní akademie. Špatné odpovědi zvolilo z celkového počtu 93 (21,48 %) respondentů, z toho 23 % (51) studentů obchodní akademie a 19 % (34) studentů gymnázia.

Při porovnání správných odpovědí napříč ročníky lze v tabulce 8 vidět, že nejlepší úspěšnosti 96,30 % dosáhli žáci čtvrtého ročníku. Pouze tři respondenti zvolili nesprávnou odpověď. Oproti tomu nejméně správných odpovědí získal ročník druhý, který dosáhl 67,46 % správných odpovědí. I u této otázky byl lepší první ročník než druhý.

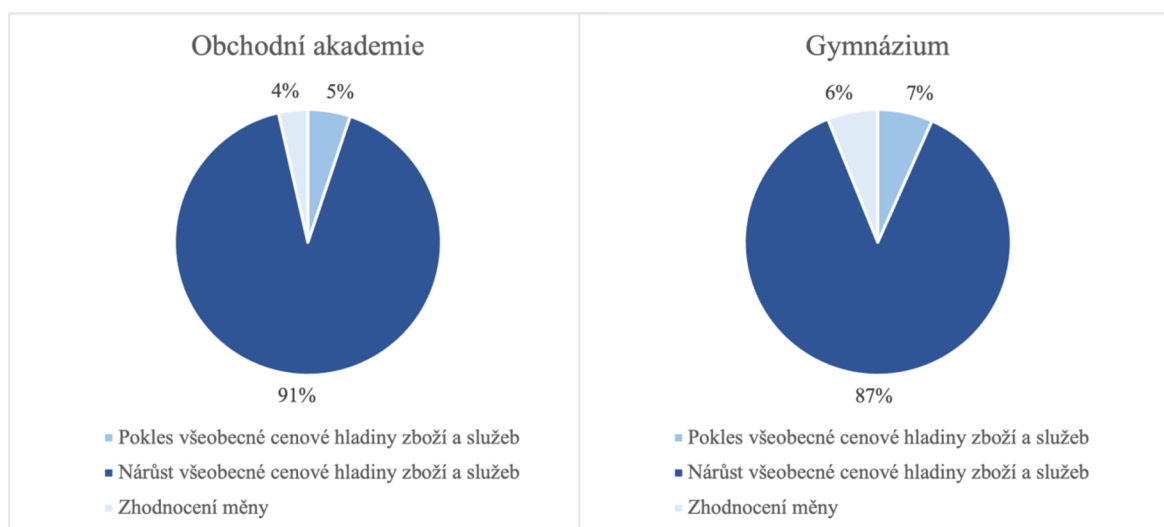
Tabulka 8 Počet správných odpovědí na otázku č. 18 napříč ročníky

Ročník	Počet správných odpovědí	Celkový počet odpovědí	Podíl
1.	94	129	72,87 %
2.	85	126	67,46 %
3.	83	97	85,57 %
4.	78	81	96,30 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 19 Co je to inflace?

Graf 20 Inflace

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti měli na výběr z těchto tří možností:

- a) pokles všeobecné cenové hladiny zboží a služeb
- b) nárůst všeobecné cenové hladiny zboží a služeb**
- c) zhodnocení měny

V této otázce si vedli respondenti velmi dobře, v současné době je inflace často zmiňované téma, a proto je dobré, že studenti tomuto pojmu rozumí. Na otázku, co je to inflace, dokázalo správně odpovědět z celkového počtu 388 (89,61 %) studentů, jak lze vidět v příloze 5. Správnou variantu „nárůst všeobecné cenové hladiny zboží a služeb“ zvolilo 91 % (231) studentů obchodní akademie, což je více než u gymnázia, kde tuto variantu zvolilo 87 % (157) respondentů. Zbylých 45 (10,39 %) studentů z celkového počtu odpovědělo na otázku špatně. Z toho 9 % (22) byli studenti obchodní akademie a 13 % (23) studentů gymnázia.

V tabulce 9 je porovnávána správná odpověď mezi jednotlivými ročníky. Nejlépe se umístili studenti prvního ročníku s počtem 92,25 % správných odpovědí. Naopak nejhoršího výsledku dosáhl třetí ročník, kde studenti odpověděli v 86,60 % správně. Jednotlivé ročníky se však mezi sebou neliší nějak zásadně.

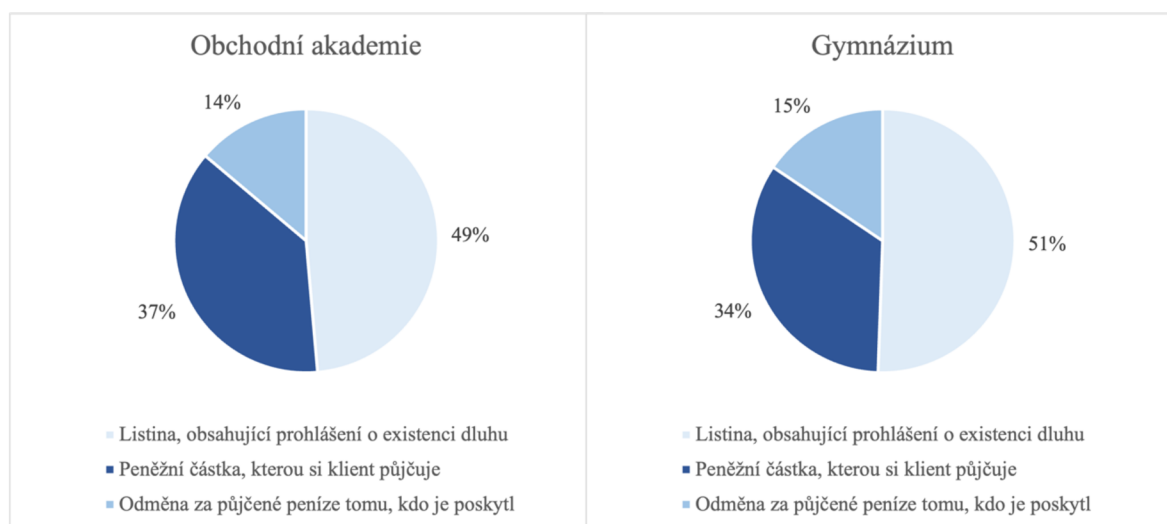
Tabulka 9 Počet správných odpovědí na otázku č. 19 napříč ročníky

Ročník	Počet správných odpovědí	Celkový počet odpovědí	Podíl
1.	119	129	92,25 %
2.	112	126	88,89 %
3.	84	97	86,60 %
4.	73	81	90,12 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 20 Co je to jistina?

Graf 21 Jistina

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti měli na výběr z těchto tří možností:

- listina, obsahující prohlášení o existenci dluhu
- peněžní částka, kterou si klient půjčuje**
- odměna za půjčené peníze tomu, kdo je poskytl

V této otázce si respondenti nevedli tak, jak bylo očekáváno. Nejvíce respondentů 214 (49,42 %) (příloha 6) z celkového počtu zvolilo variantu, že jistina je „listina, obsahující prohlášení o existenci dluhu“. Tato varianta však není správná, ale vybralo ji 49 % (123) studentů obchodní akademie a 51 % (91) studentů gymnázia. Druhou nesprávnou variantu „odměna za půjčení peníze tomu, kdo je poskytl“ zvolilo z celkového počtu 63 (14,55 %) studentů, z toho 14 % (35) studentů obchodní akademie a 15 % (28) studentů gymnázia. Správnou variantu „peněžní částka, kterou si klient půjčuje“ zvolilo 156 (36,03 %) studentů

z celkového počtu. V této otázce si vedli lépe studenti obchodní akademie, kde více studentů 37 % (95) obchodní akademie vybralo tuto možnost, zatímco studentů gymnázia bylo pouze 34 % (61).

V tabulce 10 lze vidět, jak si v této otázce vedli studenti rozdělení podle ročníku studia. Překvapivým zjištěním bylo, že nejvíce správných odpovědí získali studenti z prvního ročníku, jež dosáhli úspěšnosti 44,96 %. Na druhém místě se umístili studenti druhého ročníku, kteří získali 34,13 % správných odpovědí. Úspěšnost studentů čtvrtých ročníků byla 32,10 %. Na čtvrtém místě se umístil ročník třetí, kde správnou odpověď znalo pouze 29 studentů z 97, jedná se o 29,90 % úspěšnost.

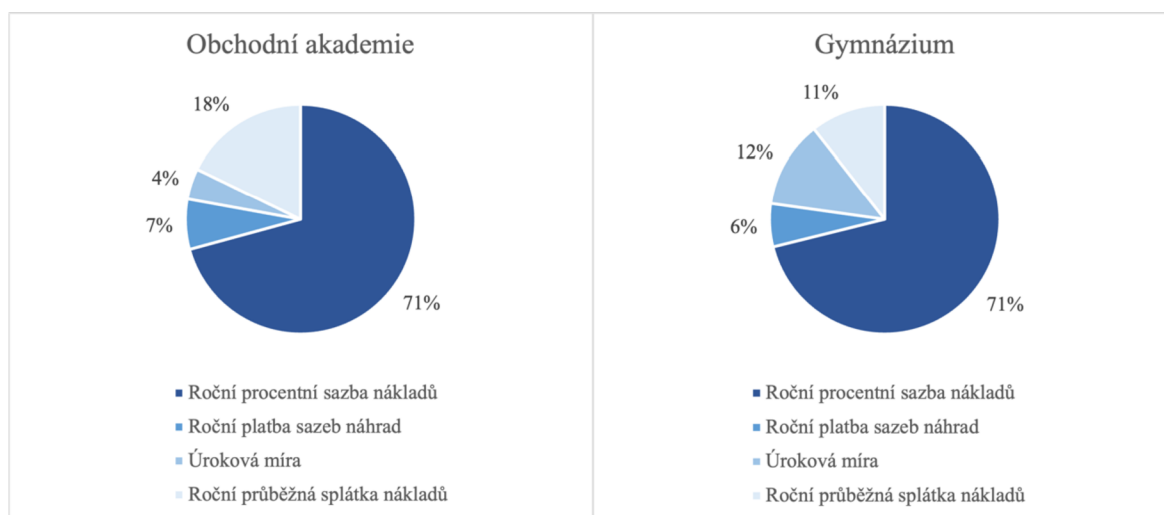
Tabulka 10 Počet správných odpovědí na otázku č. 20 napříč ročníky

Ročník	Počet správných odpovědí	Celkový počet odpovědí	Podíl
1.	58	129	44,96 %
2.	43	126	34,13 %
3.	29	97	29,90 %
4.	26	81	32,10 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 21 Co znamená zkratka RPSN?

Graf 22 RPSN

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti měli na výběr z těchto čtyř možností:

- a) **roční procentní sazba nákladů**
- b) roční platba sazeb náhrad
- c) úroková míra
- d) roční průběžná splátka nákladů

Z přílohy 7 je zřejmé, že z celkového počtu 307 (71 %) respondentů správně uvedlo, že RPSN je roční procentní sazba nákladů a tuto možnost vybralo přesně 71 % studentů z obou škol. Tento výsledek je velmi pozitivní. Dále 14,78 % (64) studentů často vybíralo variantu, že zkratka RPSN je roční průběžná splátka nákladů, spíše tuto variantu zvolili studenti obchodní akademie 18 % (45) a o pár procent méně 11 % (19) bylo studentů gymnázia. Variantu „úroková míra“ vybralo 64 (7,62 %) respondentů z celkového počtu, z toho více bylo studentů gymnázia 12 % (22) oproti studentům obchodní akademie, jichž bylo 4 % (11). Poslední variantu „roční platba sazeb náhrad“ z celkového počtu zvolilo 29 respondentů, o procentní bod více jich bylo z obchodní akademie a to 7 % (18) a z gymnázia 6 % (11).

Při zkoumání správných odpovědí napříč studovaným ročníkům z tabulky 11 bylo zjištěno, že čtvrtý ročník vykazuje výrazně vyšší úspěšnost a to 92,59 %, kde špatně odpovědělo pouze šest respondentů. Ročník třetí odpověděl ze 72,16 % správně, umístil se tedy na druhém místě. a na třetím se umístil ročník první. Nejmenší úspěšnosti dosáhl ročník druhý, který získal 60,32 %.

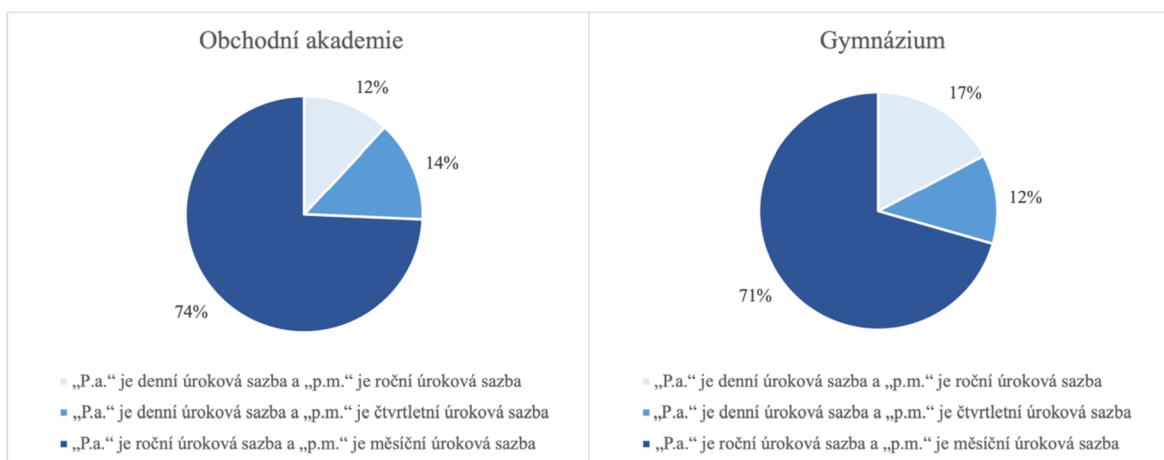
Tabulka 11 Počet správných odpovědí na otázku č. 21 napříč ročníky

Ročník	Počet správných odpovědí	Celkový počet odpovědí	Podíl
1.	86	129	66,67 %
2.	76	126	60,32 %
3.	70	97	72,16 %
4.	75	81	92,59 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 22 Co znamenají zkratky „p.a.“ a „p.m.“ uváděné za úrokovou sazbou?

Graf 23 Zkratky úrokových sazeb

Zdroj: vlastní zpracování

Studenti měli na výběr z těchto tří odpovědí:

- „p.a.“ je denní úroková sazba a „p.m.“ je roční úroková sazba
- „p.a.“ je denní úroková sazba a „p.m.“ je čtvrtletní úroková sazba
- „p.a.“ je roční úroková sazba a „p.m.“ je měsíční úroková sazba**

V této otázce si vedli respondenti velmi dobře. Z celkového počtu odpovědělo správně 315 (72,75 %) respondentů (příloha 8). Lépe si vedla obchodní akademie, kdy správnou odpověď „p.a.“ je roční úroková sazba a „p.m.“ je měsíční úroková sazba“ zvolilo 74 % (188) respondentů a z gymnázia to bylo přesně 71 %. Zbylé dvě nesprávné varianty zvolilo z celkového počtu 118 (27,25 %) studentů. U studentů obchodní akademie to bylo 26 % (65) a 29 % (53) u studentů gymnázia. Přehled je zobrazen v grafu č. 23.

Při porovnání správných odpovědí bylo zjištěno, že nejvíce správných odpovědí 86,42 % získal ročník čtvrtý, kde správně odpovědělo 70 z 81 studentů. Nejméně správných odpovědí získali studenti druhého ročníku, správně odpovědělo 81 studentů ze 126. Přehled těchto dat napříč ročníky je zobrazen v tabulce 12.

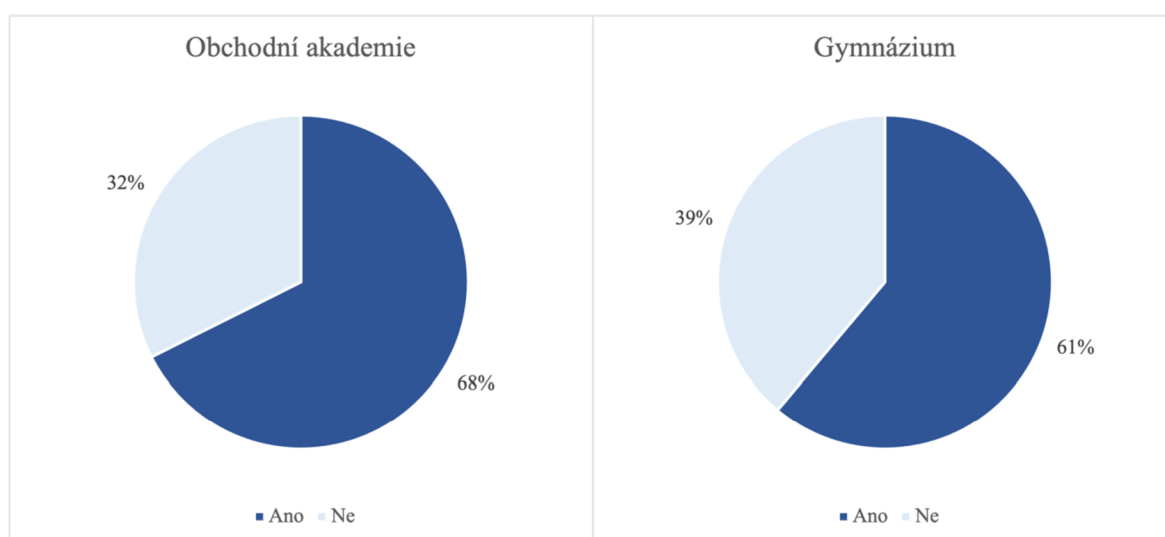
Tabulka 12 Počet správných odpovědí na otázku č. 22 napříč ročníky

Ročník	Počet správných odpovědí	Celkový počet odpovědí	Podíl
1.	97	129	75,19 %
2.	81	126	64,29 %
3.	67	97	69,07 %
4.	70	81	86,42 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 23 Musí být hypoteční úvěr zajištěný zástavním právem k nemovitosti?

Graf 24 Hypoteční úvěr

Zdroj: vlastní zpracování

Na otázku, zda musí být hypoteční úvěr zajištěný zástavním právem k nemovitosti, odpovědělo správně „ano“ 281 (64,90 %) respondentů (příloha 9). Na grafu 24 je vidět, že více správných odpovědí uvedli studenti obchodní akademie 171 (68 %), oproti gymnáziu, kde správně odpovědělo 61 % (110) studentů. Špatnou odpověď „ne“ označilo z celkového počtu 152 (35,10 %) respondentů, z obchodní akademie to bylo 32 % (82) a z gymnázia 39 % (70) respondentů.

Při porovnání procentního zastoupení správných odpovědí napříč studovanými ročníky bylo zjištěno, že s vyšším ročníkem roste i míra správných odpovědí. Tuto skutečnost lze vidět v tabulce 13. Nejlépe na tuto otázku odpovídali studenti čtvrtých ročníků, kde správně

odpovědělo 76,54 % studentů. Naopak nejméně správných odpovědí získali studenti prvního ročníku, tedy 51,16 %.

Tabulka 13 Počet správných odpovědí na otázku č. 23 napříč ročníky

Ročník	Počet správných odpovědí	Celkový počet odpovědí	Podíl
1.	66	129	51,16 %
2.	85	126	67,4 %
3.	68	97	70,10 %
4.	62	81	76,54 %

Zdroj: vlastní zpracování

Testování vybraných hypotéz

Bylo zvoleno celkem šest hypotéz, u kterých bude dále ověřována nezávislost vybraných proměnných. Přehled jednotlivých vybraných hypotéz je zobrazen v tabulce 14. Dále je u každé hypotézy představeno nulové znění. V tabulkách jsou obsaženy u každé hypotézy absolutní i relativní četnosti, výsledek χ^2 - Pearsonova chí-kvadrát testu, kritická hodnota a Cramerovo V. Pro porovnání zjištěných dat byl použit Pearsonův chí-kvadrát test. Porovnáním hodnoty chí kvadrát testu a kritické hodnoty zjistíme, zda testovanou nulovou hypotézu lze či nelze zamítnout. Podle hodnoty koeficientu Cramerova V bude zjištěna síla závislosti.

Tabulka 14 Přehled nulových hypotéz

Znění vybraných nulových hypotéz
H0 ₁ : Zda si respondent sestavuje svůj měsíční rozpočet nezávisí na pohlaví respondenta
H0 ₂ : Zda si respondent spoří část svých peněz nezávisí na ročníku studia
H0 ₃ : Zda respondent zná pojem debetní karta nezávisí na ročníku studia
H0 ₄ : Zda respondenti znají pojem jistina nezávisí na ročníku studia
H0 ₅ : Zda respondenti znají zkratku RPSN nezávisí na ročníku studia
H0 ₆ : Znalost správné charakteristiky zkratk „p.a“ a „p.m“ nezávisí na pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování

Sestavování měsíčního rozpočtu s ohledem na pohlaví respondentů

H₀₁: Zda si respondent sestavuje svůj měsíční rozpočet nezávisí na pohlaví respondent

Tabulka 15 Sestavování měsíčního rozpočtu s ohledem na pohlaví respondentů

Pohlaví / varianta	Ano		Ne		Celkem
	Abs. četnost	Rel. četnost v rámci pohlaví	Abs. četnost	Rel. četnost v rámci pohlaví	
Žena	61	22,18 %	214	77,82 %	275
Muž	59	37,34 %	99	62,66 %	158
Celkem	120	27,71 %	313	72,29 %	433
Vyhodnocení					
χ^2			11,512		
Kritická hodnota			3,84		
Výsledek			11,512 > 3,84		
Cramerovo V			0,1631		

Zdroj: vlastní zpracování

Podle výsledků (tabulka 15) je hodnota statistiky χ^2 vyšší než kritická hodnota na hladině významnosti 0,05. Nulovou hypotézu lze zamítnout. Z toho vyplývá závislost mezi pohlavím a sestavováním měsíčního rozpočtu. Hodnota Cramerovo V je na úrovni 0,16, jedná se tedy o slabou závislost. Muži si spíše 37,34 % sestavují měsíční rozpočet než ženy 22,18 %

Spoření peněz s ohledem na ročníku studia

H₀₂: Zda si respondent spoří část svých peněz nezávisí na ročníku studia

Tabulka 16 Spoření peněz s ohledem na ročník studia

Ročník / varianta	Ano		Ne		Celkem
	Abs. četnost	Rel. četnost v rámci ročníku	Abs. četnost	Rel. četnost v rámci ročníku	
1.	85	65,89 %	44	34,11 %	129
2.	87	69,05 %	39	30,95 %	126
3.	69	71,13 %	28	28,87 %	97
4.	53	65,43 %	28	34,57 %	81
Celkem	294	67,90 %	139	32,10 %	433
Vyhodnocení					
χ^2			1,007		
Kritická hodnota			7,81		
Výsledek			1,007 < 7,81		
Cramerovo V			X		

Zdroj: vlastní zpracování

Podle výsledků (tabulka 16) lze vidět, že výsledná hodnota statistiky χ^2 je nižší než kritická hodnota na hladině významnosti 0,05. Proto nulovou hypotézu nelze zamítnout, není tedy prokázána závislost mezi ročníkem studia a spořením peněz.

Znalost pojmu debetní karta s ohledem na ročník studia

H₀₃: Zda respondent zná pojem debetní karta nezávisí na ročník studia

Tabulka 17 Znalost pojmu debetní karta s ohledem na ročník studia

Ročník / odpověď	Správně		Špatně		Celkem
	Abs. četnost	Rel. četnost v rámci ročníku	Abs. četnost	Rel. četnost v rámci ročníku	
1.	78	60,47 %	51	39,53 %	129
2.	50	39,68 %	76	60,32 %	126
3.	61	62,89 %	36	37,11 %	97
4.	53	65,43 %	28	34,57 %	81
Celkem	242	55,89 %	191	44,11 %	433
Vyhodnocení					
χ^2			19,438		
Kritická hodnota			7,81		
Výsledek			19,438 > 7,81		
Cramerovo V			0,212		

Zdroj: vlastní zpracování

Podle výsledků (tabulka 17) je hodnota statistiky χ^2 vyšší než kritická hodnota na hladině významnosti 0,05. Nulovou hypotézu lze zamítnout. Z toho vyplývá závislost mezi znalostí pojmu debetní karta a ročníkem studia. Hodnota Cramerova V je na úrovni 0,212 a vyjadřuje slabou závislost.

Znalost pojmu jistina s ohledem na ročník studia

H₀₄: Zda respondenti znají pojem jistina nezávisí na ročník studia

Tabulka 18 Znalost pojmu jistina s ohledem na ročník studia

Ročník / odpověď	Správně		Špatně		Celkem
	Abs. četnost	Rel. četnost v rámci ročníku	Abs. četnost	Rel. četnost v rámci ročníku	
1.	53	41,09 %	76	58,91 %	129
2.	38	30,16 %	88	69,84 %	126
3.	29	29,90 %	68	70,10 %	97
4.	26	32,10 %	55	67,90 %	81
Celkem	146	33,72 %	287	66,28 %	433
Vyhodnocení					
χ^2			4,576		
Kritická hodnota			7,81		
Výsledek			4,576 > 7,81		
Cramerovo V			X		

Zdroj: vlastní zpracování

Podle výsledků (tabulka 18) lze vidět, že hodnota statistiky χ^2 je nižší než kritická hodnota na hladině významnosti 0,05. Nulovou hypotézu proto nelze zamítnout, není tedy prokázána závislost mezi ročníkem studia a znalostí pojmu jistina.

Znalost zkratky RPSN s ohledem na ročník studia

H₀₅: Zda respondenti znají zkratku RPSN nezávisí na ročník studia

Tabulka 19 Znalost zkratky RPSN s ohledem na ročník studia

Ročník / odpověď	Správně		Špatně		Celkem
	Abs. četnost	Rel. četnost v rámci ročníku	Abs. četnost	Rel. četnost v rámci ročníku	
1.	86	66,67 %	43	33,33 %	129
2.	76	60,32 %	50	39,68 %	126
3.	70	72,16 %	27	27,84 %	97
4.	75	92,59 %	6	7,41 %	81
Celkem	307	70,90 %	126	29,10 %	433
Vyhodnocení					
χ^2			26,51		
Kritická hodnota			7,81		
Výsledek			26,51 > 7,81		
Cramerovo V			0,247		

Zdroj: vlastní zpracování

Podle výsledků (tabulka 19) je hodnota statistiky χ^2 vyšší než kritická hodnota na hladině významnosti 0,05. Nulovou hypotézu lze zamítnout. Z toho vyplývá závislost mezi znalostí zkratky RPSN a ročníkem studia. Hodnota Cramerova V je na úrovni 0,25, jedná se tedy o slabou závislost.

Charakteristika zkratk "p.a." a "p.m." s ohledem na pohlaví

H₀₆: Znalost správné charakteristiky zkratk „p.a.“ a „p.m.“ nezávisí na pohlaví

Tabulka 20 Charakteristika zkratk "p.a." a "p.m." s ohledem na pohlaví

Pohlaví / odpověď	Správně		Špatně		Celkem
	Absolutní č.	Relativní č. v rámci pohlaví	Absolutní č.	Relativní č. v rámci pohlaví	
Žena	194	70,55 %	81	29,45 %	275
Muž	111	70,25 %	47	29,75 %	158
Celkem	305	70,44 %	128	29,56 %	433
Vyhodnocení					
χ^2					0,0041
Kritická hodnota					3,84
Výsledek					0,0041 < 3,84
Cramerovo V					X

Zdroj: vlastní zpracování

Podle výsledků (tabulka 20) lze vidět, že hodnota statistiky χ^2 je nižší než kritická hodnota na hladině významnosti 0,05. Tedy nulovou hypotézu nelze zamítnout, není tedy prokázána závislost mezi pohlavím a znalostí zkratk „p.a.“ a „p.m.“.

5 Výsledky a diskuse

Pro úplné zhodnocení výsledků bude v této kapitole nejprve provedeno zhodnocení celkové úspěšnosti napříč studovanými ročníky za jednotlivé školy, dále bude provedeno zhodnocení úspěšnosti podle pohlaví a také bude porovnána úspěšnost obou škol. Výsledky budou dále diskutovány s ostatními autory a na závěr bude doporučeno, jak zlepšit úroveň finanční gramotnosti.

5.1 Zhodnocení celkové úspěšnosti

Dotazník obsahoval celkem osm otázek, které zjišťovaly znalosti studentů ohledně problematiky finanční gramotnosti. Na otázky existovala pouze jedna správná odpověď. Pro zhodnocení celkové úspěšnosti byly dále správné odpovědi rozděleny podle studované školy, ročníku studia a pohlaví. Nejprve tedy bude porovnána úspěšnost studentů jednotlivých škol napříč ročníky, dále bude porovnána úspěšnost studentů podle pohlaví a nakonec bude porovnána celková úspěšnost v rámci jednotlivých škol.

Tabulka 21 Porovnání úspěšnosti studentů obchodní akademie za jednotlivé ročníky

Otázka / ročník	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník	
	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)
16.	52	59,77	32	42,67	26	50,98	31	77,50
17.	53	60,92	33	44,00	32	62,75	31	77,50
18.	62	71,26	50	66,67	43	84,31	39	97,50
19.	83	95,40	68	90,67	43	84,31	37	92,50
20.	35	40,23	23	30,67	18	35,29	19	47,50
21.	61	70,11	44	58,67	35	68,63	39	97,50
22.	65	74,71	51	68,00	36	70,59	36	90,00
23.	51	58,62	52	69,33	33	64,71	35	87,50
Průměr	58	66,38	44	58,83	33	65,20	32	83,44

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 21 zobrazuje přehled jednotlivých výsledků za správné odpovědi znalostních otázek za obchodní akademii. Jsou zde zobrazeny počty správných odpovědí na jednotlivé otázky napříč všemi ročníky a také podíl správných otázek na celkovém počtu studentů v daném ročníku. Z těchto dat je dále vyvozen průměrný počet správných odpovědí za

jednotlivé ročníky. Dalším ukazatelem v tabulce je procentuální podíl počtu správných odpovědí na celkovém počtu studentů za daný ročník na všechny otázky, který vyjadřuje celkovou procentuální úspěšnost za všechny otázky. Výrazně nejlepšího výsledku dosáhl ročník čtvrtý, kde studenti odpověděli na otázky v průměru z 83,44 % správně a průměrně odpovědělo správně 32 studentů ze 40. Překvapivým zjištěním je, že na druhém místě je ročník první, který dosáhl úspěšnosti 66,38 % a průměrně vždy odpovědělo správně 58 studentů z 87. Na třetím místě jsou studenti třetího ročníku, jež dosáhli úspěšnosti 65,20 % a průměrně odpovídalo správně vždy 33 studentů z 51. Nejméně úspěšný byl ročník druhý, kde byla 58,83 % úspěšnost a průměrně vždy odpovědělo správně 44 studentů ze 75. Bylo očekáváno, že čím vyšší ročník studia, tím finanční gramotnost poroste, tato skutečnost je vidět pouze u končících ročníků.

Tabulka 22 Porovnání úspěšnosti studentů gymnázia za jednotlivé ročníky

Otázka / ročník	1. ročník		2. ročník		3. ročník		4. ročník	
	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)
16.	26	61,90	30	58,82	25	54,35	20	48,78
17.	25	59,52	17	33,33	29	63,04	22	53,66
18.	32	76,19	35	68,63	40	86,96	39	95,12
19.	36	85,71	44	86,27	41	89,13	36	87,80
20.	23	54,76	20	39,22	11	23,91	7	17,07
21.	25	59,52	32	62,75	35	76,09	36	87,80
22.	32	76,19	30	58,82	31	67,39	34	82,93
23.	15	35,71	33	64,71	35	76,09	27	65,85
Průměr	27	63,69	30	59,07	31	67,12	28	67,38

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 22 zobrazuje přehled počtu správných odpovědí na jednotlivé otázky napříč všemi ročníky gymnázia. Nejúspěšnější byl ročník čtvrtý, jež dosáhl průměrné úspěšnosti 67,38 % a průměrně zde správně odpovídalo 28 studentů ze 41. Na druhé pozici je o nepatrný rozdíl ročník třetí. Studenti třetího ročníku odpovídali z 67,12 % správně a průměrně zvolilo správnou odpověď 31 studentů ze 46. Na třetím místě jsou studenti prvního ročníku, kde byla úspěšnost 63,69 % a správně zde průměrně odpovídalo 27 studentů ze 42. A na poslední příčce se umístil ročník druhý s průměrnou úspěšností 59,07 %. Průměrně 30 studentů z 51 vždy odpovídalo správně. Ani u gymnázia neplatí, že čím vyšší ročník, tím více znalostí.

Tuto skutečnost potvrzuje ročník druhý, který byl úspěšnější než ročník první. Nutno však podotknout, že mezi jednotlivými ročníky je opravdu minimální rozdíl.

Tabulka 23 Porovnání úspěšnosti studentů podle pohlaví

Otázka / pohlaví	Ženy		Muži	
	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)
16.	141	51,27	101	63,92
17.	159	57,82	83	52,53
18.	209	76,00	131	82,91
19.	252	91,64	136	86,08
20.	96	34,91	60	37,97
21.	203	73,82	104	65,82
22.	202	73,45	113	71,52
23.	175	63,64	106	67,09
Průměr	180	65,32	104	65,98

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 23 porovnává úspěšnost studentů podle pohlaví. Z tabulky lze vidět, že v průměru správně odpovídalo 180 žen z 275 a 104 mužů z celkových 158 mužů. Podle průměrných správných odpovědí lze usoudit, že průměrná úspěšnost mužů je 65,98 %, je tedy vyšší než u žen, jež dosáhly průměrné úspěšnosti 65,32 %. V porovnání úspěšnosti podle pohlaví lze tedy vidět opravdu jen nepatrný rozdíl.

Tabulka 24 Porovnání celkové úspěšnosti obou škol

Otázka / škola	Obchodní akademie		Gymnázium	
	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)	Správné odpovědi (n)	Podíl (v %)
16.	141	55,73	101	56,11
17.	149	58,89	93	51,67
18.	194	76,68	146	81,11
19.	231	91,30	157	87,22
20.	95	37,55	61	33,89
21.	179	70,75	128	71,11
22.	188	74,31	127	70,56
23.	171	67,59	110	61,11
Průměr	169	66,60	115	64,10

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 24 je založena na stejném principu jako tabulky předešlé, ale v této tabulce je zhodnocena celková úspěšnost jednotlivých škol, které jsou mezi sebou porovnávány. Z tabulky vyplývá, že správně v průměru odpovídalo 169 z 253 studentů obchodní akademie a 115 ze 180 studentů gymnázia. Jak lze z porovnání vidět, výsledky teoretických znalostí jsou lepší na obchodní akademii, kde byla 66,60 % úspěšnost než na gymnáziu, kde byla úspěšnost o necelé dvě procenta nižší, tedy 64,10 %. Tyto hodnoty jsou vcelku uspokojivé, a lze tedy konstatovat, že studenti obou škol jsou finančně gramotní. Hodnoty úspěšnosti však dokazují, že existuje ještě prostor ke zlepšování znalostí v této oblasti,

Závěrem této kapitoly budou zhodnoceny zjištěné výsledky. Při porovnávání úspěšnosti studentů obchodní akademie za jednotlivé ročníky bylo zjištěno, že nejlepšího výsledku znalostního testu dosáhl ročník čtvrtý, kde průměrná úspěšnost byla 83,44 %. Naopak nejhoršího výsledku dosáhl ročník druhý s průměrnou úspěšností 58,83 %. Bylo sice očekáváno, že čím vyšší ročník, tím větší úspěšnost, avšak u této školy tomu tak není, pouze čtvrtý ročník tento předpoklad splňuje. Při porovnávání úspěšnosti studentů gymnázia za jednotlivé ročníky, bylo zjištěno, že neúspěšnější byl čtvrtý ročník s průměrnou úspěšností 67,38 % a nejméně úspěšný byl ročník první, jenž dosáhl průměrné úspěšnosti 59,07 %. U gymnázia byly rozdíly v úspěšnosti napříč jednotlivými ročníky pouze nepatrné. Dále bylo zaměřeno na porovnání úspěšnosti napříč pohlavím. Lepších výsledků dosahovali muži

s průměrnou úspěšností 65,98 %, avšak jen o nepatrný rozdíl než ženy 65,32 %. Posledním porovnáním je porovnání celkové úspěšnosti mezi obchodní akademií a gymnáziem. Lepších výsledků bylo dosaženo obchodní akademií, kde byla průměrná úspěšnost 66,60 % oproti gymnáziu, kde byla průměrná úspěšnost 64,10 %. Takový výsledek byl předpokládán, jelikož je na obchodní akademii vyučováno více předmětů, kde se žáci seznámí s pojmy z oblasti finanční gramotnosti.

5.2 Diskuse nad získanými výsledky

Problematika finanční gramotnosti je v současnosti velmi diskutované téma, proto existuje nespočet autorů, kteří se o tuto problematiku zajímají. I když každá práce je specifická lze některé výsledky prací jiných autorů porovnat s výsledky této práce.

V otázce č. 7 bylo zjišťováno, zda si respondenti sestavují svůj měsíční rozpočet. Pouze 27,71 % odpovědělo, že si měsíční rozpočet sestavuje. Takový výsledek byl předpokládán, jelikož středoškolští studenti nemají zaměstnání a získávají příjem spíše na nepravidelné nebo dočasné bázi. S porovnáním podle průzkumu společnosti PPM FACTUM RESEARCH (2020) si rozpočet tvoří 43 % domácností a jedná se především o ženy a populaci starší 60 let. Tato otázka byla dále statisticky testovaná, zda existuje závislost mezi pohlavím a sestavováním rozpočtu. Byla prokázána závislost mezi sestavováním rozpočtu a pohlavím. Muži 37,34 % si sestavují svůj rozpočet častěji než ženy 22,18 %.

Další otázka, která se zabývá rozpočtem je otázka č. 18, kdy byla zjišťována znalost schodku rozpočtu, kde správně odpovědělo celkem 78,52 % respondentů. Pro porovnání Balaš (2022) ve svém výzkumu, který probíhal na dvou neekonomických středních školách, došel k výsledku 86,20 %.

Při vyhodnocení otázky č. 9, jestli si respondenti měsíčně odkládají nějakou část ze svých příjmů, tedy jestli si spoří, bylo zjištěno že 67,90 % studentů si odkládá část svých příjmů. Tento výsledek je v souladu s výsledky výzkumu PPM FACTUM RESEARCH (2020), kde bylo zjištěno, že pouze 9 % obyvatel nespoří. U této otázky nebyla prokázána závislost mezi spořením financí a ročníku studia. Na tuto otázku navazuje otázka č. 10, ve které je zjišťováno, jaký způsob spoření studenti nejvíce využívají. Nejvíce studentů, 32,99 %,

odpovědělo, že si spoří pouze v hotovosti a 27,21 % na běžný účet. Tyto způsoby nejsou na spoření peněz vhodné, bylo by vhodnější peníze ukládat spíše na spořicí účet, kde peníze neztrácejí svou hodnotu a díky úrokům se zhodnocují.

V otázce č. 13 je zjišťováno, jak si respondent plánuje financovat své potřeby ve stáří. Většina studentů, 43,88 %, odpověděla, že si plánuje financovat své potřeby důchodem poskytovaným státem, ale i dalším způsobem, například spořením. V porovnání s průzkumem PPM FACTUM RESEARCH (2020), kde 95 % populace spoléhá pouze na důchod poskytovaný státem, je tento výsledek velmi pozitivní. Pouze na financování důchodem od státu ve stáří spoléhá 3,64 % studentů, což je velmi dobrý výsledek.

Otázky č. 16. a 17. zjišťovaly znalost druhů platebních karet. Znalost platební karty a kreditní karty správně ve stejném poměru označilo 56 % respondentů. Tento výsledek lze porovnat s Beranovou (2019), jež ve své práci došla k podobnému výsledku kdy správně identifikovalo rozdíl mezi kreditní a debetní kartou 51,88 % respondentů. U otázky na debetní kartu byla prokázána závislost mezi znalostí pojmu a ročníkem studia. Bylo zjištěno, že nejlepších výsledků dosahoval 4. ročník, kde studenti získali 65,43 % a nejhůře na tom byl druhý ročník, kde správně odpovědělo pouze 39,68 %.

Další otázkou č.19 , jež se zabývá charakteristikou inflace, správně odpovědělo 89,61 % studentů. Beranová (2019) došla k výsledku, že pojem inflace správně charakterizovalo 57,48 % dotazovaných. Pokud bude zaměřeno pouze na obchodní akademii, správně zde odpovědělo 91 % dotazovaných. Tuto skutečnost lze porovnat s Linhovou (2021), jež dělala výzkum na totožné škole – obchodní akademii a došla k výsledku 77,56 %. Po porovnání s oběma autorkami je vidět, že výsledek této otázky je velmi pozitivní a dosahoval v obou případech lepších výsledků.

Dále bude zaměřeno na otázku č. 20, jenž se zabývala znalostí pojmu jistina. Dobře identifikovalo správnou odpověď pouze 36 % dotazovaných. To je velmi znepokojivý výsledek oproti Linhové (2021), která došla k výsledku správně zodpovězeným otázkám ze 74 %. Nebyla zde prokázána závislost mezi ročníkem studia a znalostí pojmu inflace.

V další otázce č.21 je zaměřeno na znalost zkratky RPSN. Správně odpovědělo 70,90 % respondentů. V porovnání s Beranovou (2019), která ve svém výzkumu na vysoké škole došla k lepšímu výsledku 80,36 %. U této otázky byla prokázána závislost mezi stupněm studia a znalostí zkratky RPSN. Tuto závislost zkoumala i Beranová (2019), kde byla také prokázána závislost mezi ročníkem studia, studovanou školou a znalostí zkratky RPSN. Pokud bude zaměřeno pouze na obchodní akademii, správně odpovědělo 71 % studentů, v porovnání s Linhovou (2021), v jejím výzkumu správně odpovědělo 72 %. Na obchodní akademii si tedy studenti vedou podobně jako před 2 lety.

Následuje otázka, jež se zabývá zkratkami úrokových sazeb „p.a.“ a „p.m.“, správně odpovědělo 73 % respondentů. Dle výzkumu Beranové (2019) studenti vysokých škol dosahovali výsledku 84,01 %. Lepší výsledek lze zdůvodnit tím, že studenti vyšších škol už mají více znalostí. U této otázky byla testovaná závislost mezi znalostí zkratk úrokových sazeb a pohlavím, závislost však nebyla prokázána. I tuto závislost zkoumala Beranová (2019), došla však ke stejnému závěru.

Tabulka 25 Výsledky testovaných hypotéz

H0	Vybrané nulové hypotézy	Výsledek
H0 ₁	Zda si respondent sestavuje svůj měsíční rozpočet nezávisí na pohlaví respondenta	Lze zamítnout
H0 ₂	Zda si respondent spoří část svých peněz nezávisí na ročníku studia	Nelze zamítnout
H0 ₃	Zda respondent zná pojem debetní karta nezávisí na ročníku studia	Lze zamítnout
H0 ₄	Zda respondenti znají pojem jistina nezávisí na ročníku studia	Nelze zamítnout
H0 ₅	Zda respondenti znají zkratku RPSN nezávisí na ročníku studia	Lze zamítnout
H0 ₆	Znalost správné charakteristiky zkratk „p.a.“ a „p.m.“ nezávisí na pohlaví respondenta	Nelze zamítnout

Zdroj: vlastní zpracování

Na závěr této kapitoly je zobrazen v tabulce 25 přehled testovaných hypotéz i s výsledkem. Ze šesti vybraných nulových hypotéz lze právě polovinu z nich zamítnout. Hypotéza, jež lze zamítnout, je H0₁, ve které je prokázána slabá závislost mezi pohlavím a sestavováním měsíčního rozpočtu. Hypotéza H0₂ nelze zamítnout, nebyla tedy prokázána závislost mezi ročníkem studia a spoření peněz. Hypotéza H0₃ lze zamítnout, z toho

vyplývala závislost mezi znalostí pojmu debetní karta a ročníkem studia. Hypotéza H₀₄ nelze zamítnout, nebyla tedy prokázána závislost mezi ročníkem studia a znalostí pojmu jistina. Hypotéza H₀₅ byla zamítnuta, byla tedy prokázána závislost mezi znalostí zkratky RPSN a ročníkem studia. Poslední hypotéza H₀₆ nebyla zamítnuta, nebyla zde prokázána závislost mezi pohlavím a znalostí zkratk „p.a.“ a „p.m.“.

5.3 Návrhy a doporučení

Středoškolští studenti stojí na počátku svého finančního života, je proto nezbytné, aby získali silné základy v oblasti finanční gramotnosti. Finanční vzdělávání je zahrnuto i do rámcových vzdělávacích programů základních škol, které se pak dále promítá do školních vzdělávacích programů středních škol. Finanční vzdělávání by studentům mělo především pomoci získat dovednosti a znalosti pro budoucí život, aby mladý člověk byl schopen zabezpečit nejen sebe, ale také svoji budoucí rodinu. Navíc využije tyto znalosti pro aktivní působení na trhu finančních produktů a služeb.

Obě školy vykazují dobrou znalost finanční gramotnosti. Obchodní akademie jakožto škola s ekonomickým zaměřením má k tomuto tématu blíže. Studenti se s ním mohou setkat například v ekonomice, účetnictví a také v předmětu fiktivní firma, jež je pro studenty velmi vhodný, jedná se totiž o účinnou výuku podnikové reality v podobě simulace. Gymnázium nemá tolik předmětů, které by se věnovaly tomuto tématu. I tak si obě školy vedly podobně, nebyly mezi nimi tak velké rozdíly. Proto budou udělena doporučení pro obě školy najednou podle výsledků dotazníkového šetření.

Za nejvíce problematickou oblast lze považovat otázku, která zkoumá znalost pojmu jistina. Pouze 36,03 % respondentů správně identifikovalo tento pojem. Pro studenty je do budoucna velmi důležité, aby znali pojmy z oblasti úvěru. Dále by bylo vhodné se zaměřit na důležitost sestavování rozpočtu, protože bylo zjištěno, že pouze 27,71 % studentů si sestavuje svůj rozpočet. Pokud se studenti seznámí se sestavováním rozpočtu, v budoucnosti bude pro ně jeho sestavování a práce s ním mnohem jednodušší. Dále by bylo vhodné seznámit žáky s finančními produkty vhodnými k ukládání peněz s ohledem na skutečnost, že většina studentů si spoří, ale ve většině případech k tomu využívá běžný účet 27,21 % nebo spoří pouze v hotovosti 32,99 %. V oblasti platebních karet rozezná debetní a kreditní kartu pouze

56 % dotazovaných, proto je nezbytné seznámit studenty s oběma platebními kartami. Výsledky vykazují, že studenti dosahují dobré úrovně finanční gramotnosti, avšak zároveň je zřejmé, že je ještě prostor na vylepšování znalostí. Z toho důvodu je potřeba neustále rozšiřovat povědomí o důležitosti a nutnosti dalšího vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti. Podle Beláse a dalších (2016), aby studenti dosahovali lepších výsledků, je zásadní, aby se pro ně stalo studium lákavé a daná látka je zaujala. Je proto důležité, aby se studenti o problematice finanční gramotnosti učili prostřednictvím praktických příkladů, ne pouze nezáživným teoretickým výkladem. Pro atraktivnější a lákavější výuku a především pro zvyšování úrovně finanční gramotnosti studentů je navrhováno:

- simulace a hraní rolí – díky tomu budou studenti vtaženi do problematiky financí. I Hesová (2013) uvádí tuto formu výuky jako vhodnou. Studenti díky tomu lépe pochopí obsah učiva a také zlepšují své finanční rozhodování. Studenti obchodní akademie mohou znát simulaci z předmětu fiktivní firmy. Simulace ohledně financí, by se však zjednodušila a mohla by se probíhat i na školách s neekonomickým zaměřením. Hraní rolí by mohlo být vyzkoušeno na případech půjčování peněz v bance nebo pouze na hraní role v rámci rodiny při finančních potížích. Díky simulacím mohou studenti lépe porozumět úvěrům a také rozdílům mezi platebními kartami
- didaktické hry – forma výuky, kde jsou teoretické znalosti převedeny do praxe. Didaktické hry mohou být ve formě deskové hry nebo aplikace, může tedy hrát buď jednotlivec nebo skupina. Touto formou výuky se studenti lépe učí a trvaleji si pamatují znalosti ohledně finanční gramotnosti. V této strategické hře řeší celou škálu rozmanitých životních situací. Příkladem takové hry může být online hra FinGR Play, vytvořena společností ABC finančního vzdělávání. Jedná se o hru, která simuluje běžnou českou domácnost a její finance. Student začíná ve věku 30 let a v každém kole hry musí řešit jiné finanční překážky. V deseti kolech musí student překonat všechny překážky a docílit toho, aby byla domácnost finančně nezávislá. Díky této hře by si studenti mohli lépe osvojit oblast sestavování rozpočtu (Fingrplay, 2023). Další možností je aplikace od neziskové společnosti Nekrachni, pomocí které si studenti mohou vybudovat správné návyky a zábavnou formou se vzdělávají v oboru finanční gramotnosti (Nekrachni, 2024).

- tematické dny či setkání s odborníky – další metodou vhodnou pro vzdávání studentů v oblasti finanční gramotnosti jsou přednášky odborníků z praxe. Podle Beláse a dalších (2016) se jedná o vhodné metody vzdělávání. Takovéto přednášky by u studentů vyvolaly větší zájem a zvyšovaly by se jejich znalosti i povědomí o dané problematice. Další efektivní metodou by mohly být tematické dny. Tematický den by byl zaměřen pouze na oblast finanční gramotnosti, aby se studenti lépe do této problematiky zapojili. S tímto dnem by mohly být propojené i ostatní výše zmíněné návrhy. Například by mohly probíhat simulace nebo by studenti hráli didaktické hry.

Méně časově náročnými aktivitami by dále mohl být seriál „Finanční trampoty Oty Negramoty“ od ČNB ohledně problematiky finanční gramotnosti. Je vhodný především pro žáky 1. ročníků, kde se dozví spoustu informací o této problematice ale zábavnější formou (ČNB, 2022).

6 Závěr

Finanční gramotnost je v současnosti velmi důležité téma, jedná se o součást života každého z nás. Důležité je, aby se mladí lidé setkávali s problematikou finanční gramotnosti již ve školách, čímž by se rozvíjely jejich znalosti a dovednosti při výuce. Díky tomu budou schopni se lépe orientovat a rozhodovat v oblasti financí, a následky jejich rozhodnutí budou pozitivní. Pokud však nebudou mít kvalitní znalosti v oblasti finanční gramotnosti, mohou být následky rozhodnutí pro mnohé z nich negativní a mohou mít velký dopad na jejich život.

Diplomová práce měla za cíl zhodnotit finanční gramotnost studentů středních škol s ekonomickým i neekonomickým zaměřením. Proto byly vybrány tyto dvě školy, Obchodní akademie a VOŠ Příbram – za školu s ekonomickým zaměřením a Gymnázium a SOŠE Sedlčany – jako škola s neekonomickým zaměřením.

Na začátku práce bylo zaměřeno nejprve na teoretická východiska, tedy vysvětlit finanční gramotnost ale i další pojmy, které jsou s problematikou spojeny. Nejprve bylo nutné charakterizovat gramotnost a funkční gramotnost. Dále byla charakterizována už sama finanční gramotnost, jež byla rozdělena na jednotlivé složky, peněžní, rozpočtovou a cenovou gramotnost. Tyto složky byly pak jednotlivě charakterizovány. Dále bylo zásadní charakterizovat jednotlivé finanční produkty jako bankovní účty, spoření, pojištění, investice a úvěry. Také bylo nutné se zmínit se o následcích finanční negramotnosti a také o institucích zabývajících se finanční gramotností. V závěru teoretické části bylo důležité charakterizovat vybranou skupinu, tedy studenty středních škol.

Druhá část práce byla založena na dotazníkovém šetření, které probíhalo na dvou středních školách ekonomického a neekonomického zaměření. Studentům byly rozdány dotazníky v papírové podobě a byly vyplněny za přítomnosti tazatele. Celkově se dotazníkového šetření zúčastnilo 433 respondentů. V praktické části byly nejprve popsány jednotlivé školy a poté se byly zjišťovány výsledky všech 23 otázek, jež byly dále okomentovány a zobrazeny graficky. Dále bylo testováno šest vybraných nulových hypotéz, z nichž byla přesně polovina zamítnuta. V další kapitole Výsledky a diskuse byla zhodnocena celková úspěšnost napříč studovanými ročníky jednotlivých škol podle pohlaví a v závěru byla porovnána

úspěšnost obou škol navzájem. Poté proběhla diskuse nad získanými výsledky s autory jiných prací.

Celkové výsledky vykazují dobrou úroveň finanční gramotnosti studentů. Při zhodnocení otázek ohledně názorů a postojů na problematiku finanční gramotnosti výsledky žáků vykazovaly správné hospodaření s financemi. Při zhodnocení celkové úspěšnosti podle znalostních otázek bylo zjištěno, že v porovnání úspěšnosti škol mezi sebou měla lepší průměrnou úspěšnost Obchodní akademie a VOŠ Příbram, tedy škola s ekonomickým zaměřením. Na této škole studenti dosahovali průměrné úspěšnosti 66,60 % správných odpovědí. Studenti Gymnázia a SOŠE Sedlčany na tom byli o nepatrný rozdíl hůře, průměrná úspěšnost byla 64,10 %. I tak se však výsledky obou škol dají považovat za dobré. To lze konstatovat i v porovnání s průzkumy ostatních autorů si respondenti obou škol ve znalostních otázkách vedli stejně, někdy i lépe. Dále bylo zjištěno, že při porovnání úspěšnosti podle pohlaví mají lepší výsledky muži, jejich průměrná úspěšnost byla 65,98 % oproti ženám, které mají jen nepatrně horší průměr a to 65,32 %. V práci bylo také zjištěno, že finanční gramotnost studentů obchodní akademie v průběhu studia významně roste. Tato skutečnost se však u studentů gymnázia neprokázala. Napříč studovanými ročníky si nejlépe vedli studenti čtvrtých ročníků, což bylo zjištěno u obou škol. Naopak překvapivým zjištěním bylo, že studenti prvních ročníků měli lepší výsledky než studenti ročníků druhých. V poslední části práce byla navržena doporučení na řešení zjištěných nedostatků ve vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti.

7 Seznam použitých zdrojů

Knížní zdroje

BELÁŠ, Jaroslav, Anh NGUYEN, Luboš SMRČKA, Jozef KOLEMBUS a Eva CIPOVÁ. 2016. Financial Literacy of Secondary School Students. Case Study from the Czech Republic and Slovakia. *Economics & Sociology*. 9(4), 191-206. DOI: 10.14254/2071-789X.2016/9-4/12. ISSN 2306-3459.

BERÁNEK, Jaromír. 2013. *Ekonomika cestovního ruchu*. Praha: Mag Consulting. ISBN 978-808-6724-461.

BERANOVÁ, Markéta a Daniela PFEIFEROVÁ. 2020. *Finance v České republice*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta. ISBN 978-80-213-3068-9.

BLAŽEK, Lukáš a Pavla VRABCOVÁ. 2019. *Finanční gramotnost*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu. ISBN 978-80-87839-99-7. BOHANESOVÁ, Eva. 2018. *Finanční gramotnost*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-5397-2.

BUDÍKOVÁ, Marie, Maria KRÁLOVÁ a Bohumil MAROŠ. 2010. *Průvodce základními statistickými metodami*. Praha: Grada. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-3243-5.

BRABEC, Jiří. 2019. *Finanční gramotnost: Srozumitelně a bez překážek*. 5. Plzeň: ABC Finančního vzdělávání. ISBN 978-80-905057-2-8.

CALCAGNO, Riccardo a Chiara MONTICONE. 2015. Financial literacy and the demand for financial advice. *Journal of Banking and Finance*. 50, 363-380. DOI: 10.1016/j.jbankfin.2014.03.013. ISSN 03784266.

ČERNOHORSKÝ, Jan. 2020. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada Publishing. Finance (Grada). ISBN 978-80-271-2215-8.

DOUBKOVÁ, Anna a Karel TOMEK. 2016. *Finanční gramotnost pro každého*. Stařeč: Infra. ISBN 978-80-86666-64-8. HENDL, Jan a Jiří REMR. 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1192-1.

HESOVÁ, Alena, 2013. *Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání. ISBN 978-80-7481-002-2.

HOLMAN, Robert, 2018. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-541-1.

CHYTILOVÁ, Helena. *Economic literacy and money illusion: an experimental perspective*. London: Routledge, Taylor & Francis Group. 2018. Routledge advances in experimental and computable economics. ISBN 978-1-138-23557-1

JANDA, Josef. 2013. *Jak žít šťastně na dluh*. Praha: Grada. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-4833-7.

JUREČKA, Václav. 2017. *Makroekonomie*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-0251-8.

JUREČKA, Václav a Martin MACHÁČEK a kol., 2023. *Makroekonomie*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. Expert (Grada). ISBN 978-80-271-3635-3.

KÁBA, Bohumil a SVATOŠOVÁ, Libuše. 2012. *Statistické nástroje ekonomického výzkumu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-359-9.

KALÁTOVÁ, Veronika. 2021. *Finanční zralost: klíč k finanční spokojenosti*. Praha: Plot. ISBN 978-80-7428-370-3.

KANTNEROVÁ, Liběna. 2016. *Základy bankovníctví: teorie a praxe*. Beckovy ekonomické učebnice. V Praze: C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-595-4.

KLÍNSKÝ, Petr, Otto MÜNCH a Danuše CHROMÁ. 2019. *Ekonomika: ekonomická a finanční gramotnost pro střední školy*. Desáté, přepracované vydání. Praha: Eduko nakladatelství. ISBN 978-80-88057-62-8.

KOBLINER, Beth. 2017. *Get a Financial Life: Personal Finance in Your Twenties and Thirties*. USA: Touchstone Books. ISBN 978-1-4767-8239-6

LIPOVSKÁ, Hana. 2017. *Moderní ekonomie: jednoduše o všem, co byste měli vědět*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0120-7.

REJNUŠ, Oldřich. 2016. *Finanční trhy: učebnice s programem na generování cvičných testů*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-802-4758-718.

REVENDA, Zbyněk, Martin MANDEL, Jan KODERA, Petr MUSÍLEK a Petr DVOŘÁK, 2015. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 6. aktualizované vydání. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-279-6.

SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS. 2013. *Ekonomie*: 19. vydání. Praha: NS Svoboda. ISBN 978-80-205-0629-0.

SEDLÁKOVÁ, Renáta, 2014. *Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky*. Praha: Grada. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTA, Pavel NESET a Tomáš PAVELKA. 2022. *Makroekonomie*. 4. aktualizované vydání. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-596-4.

ŠKVÁRA, Miroslav. 2016. *Finanční gramotnost*. Druhé vydání. Praha. ISBN 978-80-904823-3-3.

ŠOBA, Oldřich a Martin ŠIRŮČEK. 2017. *Finanční matematika v praxi*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. Partners. ISBN 978-80-271-0250-1.

ŠUBRT, Bořivoj, Eva SVĚŘČINOVÁ, Zdeňka LEIBLOVÁ, et al. 2023. *Abeceda mzdové účetní*. 33. vydání. ANAG. ISBN 978-80-7554-380-6.

SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL. 2020. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 3. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing. Finance (Grada). ISBN 978-802-7128-860.

REJNUŠ, Oldřich. 2016. *Finanční trhy: učebnice s programem na generování cvičných testů*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-802-4758-718.

VLČEK, Josef. *Ekonomie a ekonomika*. 2016. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-190-3.

ZOKAITYTE, Asta. 2017. *Financial literacy education: edu-regulating our saving and spending habits*. Cham: Palgrave Macmillan. ISBN 978-3-319-55016-9.

Elektronické zdroje

FinGR Play.2023. *Pravidla* [online]. [cit. 15.10.2023]. Dostupné z: <https://www.fingrplay.cz/cs/pravidla>

ALI, Paul and ANDERSON, Malcolm E. and MCRAE, Cosima H. and RAMSAY, Ian. 2014. *The Financial Literacy of Young Australians: An Empirical Study and Implications for Consumer Protection and ASIC's National Financial Literacy Strategy*. *Company and Securities Law Journal*, Vol. 32, No. 5, pp. 334-352, 2014, Available at: <https://ssrn.com/abstract=2490154>

ARAD ČNB, 2024a. *Systém časových řad, Česká národní banka – obecná míra nezaměstnanosti* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/arad/#/cs/search/obecná%20m%C3%ADra%20nazeaměstnanosti>

ARAD ČNB, 2024b. *Systém časových řad, Česká národní banka – počty platebních karet a akceptačních zařízení* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/arad/#/cs/search/platebn%C3%AD%20karty>

ARAD ČNB, 2024c. *Systém časových řad, Česká národní banka – úrokové sazby* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/arad/#/cs/search/úrokové%20sazby>

BALAŠ, Filip. 2022. *Zhodnocení finanční gramotnosti vybrané skupiny studentů (diplomová práce)*. Praha : Katedra obchodu a financí, ČZU, 2022.

BERANOVÁ, Markéta. 2019. *Finanční gramotnost studentů vysokých škol se zaměřením na zemědělství v České republice (disertační práce)*. Praha : Katedra obchodu a financí, ČZU, 2019.

CEFIG, 2020. *Centrum finanční gramotnosti* [online]. [cit. 2023-09-01]. Dostupné z: <https://www.cefig.cz>

ČNB, 2022. *Česká národní banka: Finanční trampoty Oty Negramoty* [online]. [cit. 2024-03-1]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/financni-a-ekonomicka-gramotnost/ota-negramota/index.html

ČNB, 2023a. *Česká národní banka: Harmonizace měnové a finanční statistiky: peněžní agregáty eurozóny* [online]. [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/statistika/menova_bankovni_stat/harmonizace-menove-a-financni-statistiky/penezni-agregaty-eurozony/

ČNB, 2023b. *Česká národní banka: Bankovky a mince: ochranné prvky 100 Kč* [online]. [cit. 2023-06-24]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/bankovky-a-mince/bankovky/ochranne-prvky-100-kc/>

ČNB, 2023c. *Česká národní banka: finanční a ekonomická gramotnost* [online]. [cit. 2023-08-04]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/financni-a-ekonomicka-gramotnost/

ČSOB, 2024. *ČSOB pojišťovna: Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://www.csobpoj.cz/slovník-pojmu/pojisteni-odpovednosti-z-provozu-vozidla>

ČSÚ, 2024. *Český statistický úřad: Přehled vzdělávání ve středních školách* [online]. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=statistiky&katalog=30848>.

DURDEN-MYERS EJ, BARTLE G, WHITEHEAD ME and DHILLON KK. Exploring the Notion of Literacy Within Physical Literacy: A Discussion Paper. *Front. Sports Act. Living* 4:853247. Dostupné z: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fspor.2022.853247/full>

FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, 2021a. *Dluhopisy* [online]. [cit. 2023-08-02]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/investovani-a-financni-trhy/investicni-produkty-a-sluzby/individualni-investovani/dluhopisy>

FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, 2021b. *Investiční fondy – Podílový fond* [online]. [cit. 2023-08-02]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/investovani-a-financni-trhy/investicni-produkty-a-sluzby/kolektivni-investovani/investicni-fondy-podilovy-fond>

FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, 2021c. *Pojišťovnictví* [online]. [cit. 2023-08-02]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/pojistovnictvi>

FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, 2021d. *Stavební spoření* [online]. [cit. 2023-08-02]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/bankovnictvi/bankovni-produkty/stavebni-sporeni>.

FGDOSKOL, 2023 *Finanční gramotnost do škol* [online]. [cit. 2023-09-01]. Dostupné z: <https://www.fgdoskol.cz/o-nas/>

GOA Sedlčany, 2022a. *Gymnázium a SOŠE Sedlčany: Informace o škole* [online]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://www.goasedlcany.cz/informace-o-skole>

GOA Sedlčany, 2022b. *Gymnázium a SOŠE Sedlčany: Výroční zprávy* [online]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://www.goasedlcany.cz/media/vyrocnizpravy/vyrocnizprava_2022_2023.pdf

HALL, M. *Money Management Strategies: Learn Simple Personal Finance Skills To Manage Your Compulsive Spending Addictions, Savings And Live A Debt Free Lifestyle*. 2020. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=BKkKEAAAQBAJ>.

LINHOVÁ, Markéta. 2021. *Finanční gramotnost a její dopady na rozhodování osob (diplomová práce)*. Praha : Katedra obchodu a financí, ČZU, 2021.

LUSARDI, Annamaria, and Olivia S. MITCHELL. 2014. "The Economic Importance of Financial Literacy: Theory and Evidence." *Journal of Economic Literature*, Dostupné z: <https://gflec.org/wp-content/uploads/2014/12/economic-importance-financial-literacy-theory-evidence.pdf>

MFČR, 2007. *Strategie finančního vzdělávání* [online]. [cit. 2023-08-01] Dostupné z: https://www.psfv.cz/assets/cs/media/PSFV_Strategie-financniho-vzdelavani.pdf.

MFČR, 2017. *Finanční gramotnost: Bankovky a mince* [online]. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/penize-a-ucty/bankovky-a-mince>.

MFČR, 2019. *Finanční gramotnost: Zadlužení a předlužení* [online]. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/rodimne-finance/zadluzeni-a-predluzeni>.

MFČR. 2019b. *Finanční gramotnost: Národní strategie finančního vzdělávání 2.0* [online]. [cit. 2023-08-01] Dostupné z: https://financnigramotnost.mfcr.cz/assets/cs/media/PSFV_2020_Narodni-strategie-financniho-vzdelavani-2-0.pdf

MFČR, 2023. *Ozdravný balíček* [online]. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/ministerstvo/media/ozdravny-balicek>.

MFČR, 2020. Strategické dokumenty in *Finanční gramotnost aneb Proč se finančně vzdělávat?* [online]. [cit. 2023-09-01]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>.

MFČR, 2022. *Rozsah cenové regulace* [online]. [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/kontrola-a-regulace/cenova-regulace-a-kontrola/rozsah-cenove-regulace>.

MIHALČOVÁ, Bohuslava, CSIKÓSOVÁ Adriana a ANTOŠOVÁ Maria. *Financial literacy - the urgent need today*. 2014. Dostupné z: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813050969?via%3Dihub>

NEKRACHNI, 2023. *Nekrachni* [online]. [cit. 2023-09-01]. Dostupné z: <https://www.nekrachni.cz>

NEKRACHNI, 2024. *Nekrachni: mobilní aplikace* [online]. [cit. 2024-02-01]. Dostupné z: <https://www.nekrachni.cz/mobilni-aplikace>

OA PB, 2024. *OA Příbram: O nás* [online]. [cit. 2023-09-01]. Dostupné z: <https://www.oapb.cz/o-nas/>

OECD, 2018. *OECD/INFE Core competencies framework on financial literacy for MSMEs*. [online]. Paris [cit. 2023-08-01]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/finance/financial-education/OECD-INFE-core-competencies-framework-on-financial-literacy-for-MSMEs.pdf>

PPM factum research, 2020. *Výsledky měření finanční gramotnosti 2020, Ministerstvo finanční ČR: Proč se finanční vzdělávat?* [online]. [cit. 2024-02-01]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/postoje-k-financim-a-chovani-3272/>

RYAN, J. S. a RYAN, CH. 2017. *Personal financial literacy*. 3rd edition. Mason, Ohio: South-Western/Cengage. 448 s. ISBN 9781305653078. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=wXgIAAAAQBAJ>.

SAEEDI, A. a HAMED, M. 2018. *Financial literacy. Empowerment in the Stock Market*. Cham, SCH: Springer. 165 s. ISBN 978-3-319-77857-0. Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=oflcDwAAQBAJ>.

SHAPIRO, T. 2018. *Financial Fundamentals*. Murrels Inlet: Covenant books, Inc. 70 s. ISBN 978-1-64300-784-1. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Financial_Fundamentals/CMYuEAAAQBAJ?hl=cs&gbpv=1

ŠEVČÍK, Karel, 2017. Finanční gramotnost v projektovaném kurikulu Austrálie. *Scientia in Educatione*, 8(1). Dostupné z: <https://doi.org/10.14712/18047106.385>

UNESCO. 2023. *Literacy* [online]. [cit. 2023-07-01]. Dostupné z: <http://uis.unesco.org/en/glossary-term/literacy>.

ÚP, 2023. *Aktivní politika v zaměstnanosti* [online]. [cit. 2023-08-14]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-politika-zamestnanosti-1>.

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Složky finanční gramotnosti.....	18
Obrázek 2 Rozdělení pojistných produktů.....	38

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Rozdělení peněžených agregátů	19
Tabulka 2 Obecná míra nezaměstnanosti v České republice, v letech 2014–2023 (v %) ...	26
Tabulka 3 Vydané karty na území České republiky v letech 2016– 2022 (v tis. kusech) ...	33
Tabulka 4 Oficiální úrokové sazby ČNB, v letech 2017–2023 (v %)	45
Tabulka 5 Rozdělení respondentů podle školy a ročníku studia	54
Tabulka 6 Počet správných odpovědí na otázku č. 16 napříč ročníky.....	65
Tabulka 7 Počet správných odpovědí na otázku č. 17 napříč ročníky.....	66
Tabulka 8 Počet správných odpovědí na otázku č. 18 napříč ročníky.....	67
Tabulka 9 Počet správných odpovědí na otázku č. 19 napříč ročníky.....	69
Tabulka 10 Počet správných odpovědí na otázku č. 20 napříč ročníky.....	70
Tabulka 11 Počet správných odpovědí na otázku č. 21 napříč ročníky.....	71
Tabulka 12 Počet správných odpovědí na otázku č. 22 napříč ročníky.....	73
Tabulka 13 Počet správných odpovědí na otázku č. 23 napříč ročníky.....	74
Tabulka 14 Přehled nulových hypotéz.....	74
Tabulka 15 Sestavování měsíčního rozpočtu s ohledem na pohlaví respondentů.....	75
Tabulka 16 Spoření peněz s ohledem na ročník studia.....	75
Tabulka 17 Znalost pojmu debetní karta s ohledem na ročník studia	76
Tabulka 18 Znalost pojmu jistina s ohledem na ročník studia	77
Tabulka 19 Znalost zkratky RPSN s ohledem na ročník studia	77
Tabulka 20 Charakteristika zkratk "p.a." a "p.m." s ohledem na pohlaví.....	78
Tabulka 21 Porovnání úspěšnosti studentů obchodní akademie za jednotlivé ročníky.....	79
Tabulka 22 Porovnání úspěšnosti studentů gymnázia za jednotlivé ročníky	80
Tabulka 23 Porovnání úspěšnosti studentů podle pohlaví.....	81
Tabulka 24 Porovnání celkové úspěšnosti obou škol	82
Tabulka 25 Výsledky testovaných hypotéz	85

8.3 Seznam grafů

Graf 1 Rovnováha na trhu peněz	22
Graf 2 Schéma rovnovážné ceny	23
Graf 3 Původní Phillipsova křivka.....	28
Graf 4 Krátkodobá a dlouhodobá Phillipsova křivka	28
Graf 5 Pohlaví respondentů	54
Graf 6 Výuka finanční gramotnosti	55
Graf 7 Pohled studentů na finanční gramotnost.....	56
Graf 8 Zdroj příjmu.....	56
Graf 9 Sestavování rozpočtu.....	57

Graf 10 Sestavování rozpočtu	58
Graf 11 Spoření	58
Graf 12 Způsob spoření	59
Graf 13 Zajištění na stáří	60
Graf 14 Způsob zajištění na stáří	61
Graf 15 Způsoby řešení při nedostatku financí	62
Graf 16 Používané finanční produkty	63
Graf 17 Kreditní karta	64
Graf 18 Debetní karta	65
Graf 19 Schodek rozpočtu	66
Graf 20 Inflace	68
Graf 21 Jistina	69
Graf 22 RPSN	70
Graf 23 Zkratky úrokových sazeb	72
Graf 24 Hypoteční úvěr	73

8.4 Seznam použitých zkratk

CPI	Costumer Price Index – Index spotřebitelských cen
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
DPS	doplňkové penzijní spoření
HDP	hrubý domácí produkt
IPD	implicitní cenový deflátor
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PSFV	pracovní skupina pro finanční vzdělávání
RPSN	roční procentní sazba nákladů

9 Přílohy

Příloha 1 Dotazník pro vybrané střední školy	100
Příloha 2 Pokladová data pro otázku č. 16.....	104
Příloha 3 Pokladová data pro otázku č. 17.....	104
Příloha 4 Pokladová data pro otázku č. 18.....	104
Příloha 5 Pokladová data pro otázku č. 19.....	104
Příloha 6 Podkladová data pro otázku č. 20.....	104
Příloha 7 Podkladová data pro otázku č. 21.....	105
Příloha 8 Podkladová data pro otázku č. 22.....	105
Příloha 9 Podkladová data pro otázku č. 23.....	105

Příloha 1 Dotazník pro vybrané střední školy

Dobrý den,

Jsem studentkou Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze. Chtěla bych vás požádat o vyplnění mého dotazníku k diplomové práci na téma: Finanční gramotnost jednotlivých skupin obyvatelstva. Dotazník je zcela anonymní.

Děkuji předem za ochotu spolupracovat.

1. Jakého jste pohlaví?

- a) žena b) muž

2. Jsem studentem/ studentkou (*doplňte*) ročníku

3. Studuji:

- a) Obchodní akademii b) Gymnázium

4. Setkal/a jste se doposud ve škole v nějakém předmětu s výukou finanční gramotnosti?

- a) ano b) ne

5. Myslíte si, že je výuka finanční gramotnosti důležitá?

- a) ano b) ne

6. Jak nejčastěji získáváte své příjmy?

- a) dostávám kapesné od rodičů
b) chodím na brigády
c) obojí
d) jiné: (*doplňte*)

7. Sestavujete si svůj měsíční rozpočet, tedy přehled svých příjmů a výdajů?

- a) ano b) ne

8. Pokud jste v předešlé odpovědi odpověděl/a ano, jak si ho sestavujete?

- a) na papír
b) elektronicky (excel, aplikace)
c) pouze nad ním přemýšlím

d) jiné:

9. Odkládáte si měsíčně nějakou částku ze svého příjmu, tedy spoříte si?

- a) ano b) ne

10. Pokud jste v předešlé otázce odpověděl/a ano, jaký způsob spoření využíváte?

- a) hotovost
b) běžný účet
c) spořicí účet
d) stavební spoření
e) termínovaný vklad
f) investice
g) jiné:

11. Plánujete si v budoucnu spořit?

- a) ano b) spíše ano c) nevím d) spíše ne e) ne

12. Přemýšlel/a jste někdy nad finančním zajištěním na stáří?

- a) ano b) spíše ano c) nevím d) spíše ne e) ne

13. Jakým způsobem si plánujete financovat své potřeby v důchodovém věku?

- a) spoléhám na důchod poskytovaný státem
b) jiným způsobem např. ze spoření
c) z důchodu poskytovaným státem a dalším způsobem (např. ze spoření)
d) ještě jsem nad tím nepřemýšlel/a
e) jiné:

14. Představte si situaci, že si chcete pořídit například notebook, telefon a nemáte dostatek finančních prostředků. Jak byste se zachoval/a?

- a) půjčil/a bych si peníze od rodičů, známých či kamarádů
b) koupil/a bych si věc na splátky
c) sjednal/a bych si úvěr, či půjčku
d) našetřil/a nebo vydělal/a si peníze
e) jiné:

15. Jaký z uvedených finančních produktů používáte?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- a) běžný účet
b) spořicí účet
c) životní pojištění

- d) neživotní pojištění (např. cestovní pojištění, havarijní pojištění...)
- e) investice (např. akcie, podílové fondy)
- f) stavební spoření
- g) jiné:

16. Kreditní karta je:

- a) karta vydávaná k běžnému účtu a při placení čerpám své peníze
- b) karta vydávaná k úvěrovému účtu a při placení čerpám úvěr
- c) karta, která se používá pouze na výběr hotovosti
- d) nevím

17. Debetní karta je:

- e) karta vydávaná k úvěrovému účtu a při placení čerpám úvěr
- f) karta, která se používá pouze na výběr hotovosti
- g) karta vydávaná k běžnému účtu a při placení čerpám své peníze
- h) nevím

18. Schodek neboli deficit rozpočtu nastává, když:

- d) příjmy jsou vyšší než výdaje
- e) příjmy jsou nižší než výdaje
- f) příjmy se rovnají výdajům

19. Co je to inflace?

- d) pokles všeobecné cenové hladiny zboží a služeb
- e) nárůst všeobecné cenové hladiny zboží a služeb
- f) zhodnocení měny

20. Co je to jistina?

- d) listina, obsahující prohlášení o existenci dluhu
- e) peněžní částka, kterou si klient půjčuje
- f) odměna za půjčené peníze tomu, kdo je poskytl

21. Co znamená zkratka RPSN?

- a) roční procentní sazba nákladů
- b) roční platba sazeb náhrad
- c) úroková míra
- d) roční průběžná splátka nákladů

22. Co znamenají zkratky „p.a.“ a „p.m.“ uváděné za úrokovou sazbou?

- d) „p.a.“ je denní úroková sazba a „p.m.“ je roční úroková sazba
- e) „p.a.“ je denní úroková sazba a „p.m.“ je čtvrtletní úroková sazba
- f) „p.a.“ je roční úroková sazba a „p.m.“ je měsíční úroková sazba

23. Musí být hypoteční úvěr zajištěný zástavním právem k nemovitosti?

- a) ano
- b) ne

Příloha 2 Pokladová data pro otázku č. 16

Odpověď / škola	OA	Gymnázium	Celkem
Karta vydávaná k běžnému účtu a při placení čerpám své peníze	85	65	150
Karta vydávaná k úvěrovému účtu a při placení čerpám úvěr	141	101	242
Karta, která se používá pouze na výběr hotovosti	7	3	10
Nevím	20	11	31

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 3 Pokladová data pro otázku č. 17

Odpověď / škola	OA	Gymnázium	Celkem
Karta vydávaná k úvěrovému účtu a při placení čerpám úvěr	60	44	104
Karta, která se používá pouze na výběr hotovosti	15	20	35
Karta vydávaná k běžnému účtu a při placení čerpám své peníze	149	93	242
Nevím	29	23	52

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 4 Pokladová data pro otázku č. 18

Odpověď / škola	OA	Gymnázium	Celkem
Příjmy jsou vyšší než výdaje	28	20	48
Příjmy jsou nižší než výdaje	194	146	340
Příjmy se rovnají výdajům	31	14	45

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 5 Pokladová data pro otázku č. 19

Odpověď / škola	OA	Gymnázium	Celkem
Pokles všeobecné cenové hladiny zboží a služeb	13	12	25
Nárůst všeobecné cenové hladiny zboží a služeb	231	157	388
Zhodnocení měny	9	11	20

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 6 Podkladová data pro otázku č. 20

Odpověď / škola	OA	Gymnázium	Celkem
Listina, obsahující prohlášení o existenci dluhu	123	91	214
Peněžní částka, kterou si klient půjčuje	95	61	156
Odměna za půjčené peníze tomu, kdo je poskytl	35	28	63

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 7 Podkladová data pro otázku č. 21

Odpověď / škola	OA	Gymnázium	Celkem
Roční procentní sazba nákladů	179	128	307
Roční platba sazeb náhrad	18	11	29
Úroková míra	11	22	33
Roční průběžná splátka nákladů	45	19	64

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 8 Podkladová data pro otázku č. 22

Odpověď / škola	OA	Gymnázium	Celkem
„P.a.“ je denní úroková sazba a „p.m.“ je roční úroková sazba	30	31	61
„P.a.“ je denní úroková sazba a „p.m.“ je čtvrtletní úroková sazba	35	22	57
„P.a.“ je roční úroková sazba a „p.m.“ je měsíční úroková sazba	188	127	315

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 9 Podkladová data pro otázku č. 23

Odpověď / škola	OA	Gymnázium	Celkem
Ano	171	110	281
Ne	82	70	152

Zdroj: vlastní zpracování